9653

Rialles i ploralles

ARXIU TEATRAL MILLÀ

Compra i venda de comèdies de totes menes

Carrer de Sant Pau, 21. - BARCELONA

Ubach

5

RIALLAS Y PLORALLAS

RIALLAS Y PLORALLAS

COMEDIA DE COSTUMS
EN TRES ACTES Y EN VERS

ORIGINAL DE

FRANCESCH ÚBACH Y VINYETA

Estrenada ab extraordinari éxit en lo Teatro de Novetats
la nit del 16 de Juliol de 1873

SEGONA EDICIO

BARCELONA
Biblioteca de «Lo Teatro Regional»
Plassa del Pi, núm. 3, 2on
1897

Á LA "JOVE CATALUNYA"

Guiam á honrar la present comèdia posant en son primer full lo nom d' aquesta catalana y sempre entussiasta Societat, lo entranyable afecte que á tots y cad' un dels amichs consocis me lliga, y la incomparable satisfacció de donar un aplauso á n' aquesta esperançada jovenella, que tan alt ha sabut posar lo penó de nostre restaurament, y que tan fermament y ardida sab sostenirlo, sens may abatrel ni amollarlo á las contrarietats de la sòrt ni als perfidiosos embats de la incansable enveja.

Préchvos donchs, estimats amichs, rebèu ab la mateixa franca espontaneytat que us es endreçada, aquesta petita mostra de mon ferm catalanisme, y de la germanívola amistat que us porta y portará sempre

L' AUTOR.

Barcelona 25 Juliol 1873.

REPARTIMENT

Personatjes	Actors
ROSETA.	Sra. Carlota Mena
JOSEPÓ.	Sr. Antoni Tutau
PAU	» Iscle Soler
PERET	» Hermenegildo Goula
ESTEVE.	» Joan Bertrán
ALBERT.	» Joan Isern

L' acció comença á las nou del matí d' un dia de festa y acaba á la matinada del dia inmediat

Época 1870

Roseta, vestirá de pagesa á la moda.
Peret, anirá ab jaqué y bolet.
Albert, de oficial de caçadors, en campanya.
Josepó, Pau y Esteve, de pagès, ab pantalon llarch, gorra lo primer, y barretina morada els altres dos.

Tipografía «La Académica,» Ronda de la Universitat, 6 — Teléfono 861

Acte primer

Lo teatre representa la plaça d' un poblet del Vallés. A la dreta del espectador y en primer terme la casa d' en Josepò. Son nòu horas del matí de un dia de festa.

ESCENA PRIMERA

ESTEVE *després* PAU

ESTEVE Vaja, lo dit, dit; só l' home
més beneyt que hi ha en la terra!
nòu horas y encara aqui
guayta qu' guayta y passeja
y fes trenta mil pamplinas
que fins á mí y tot me pesan
Ay, donas!... (es á dir, donas...
no son donas, son pessetas)
be me 'n féu fer de sospirs,
de passeigs y de comèdias
per á lograr d' eixa Rosa,
tan hermosa com esquerpa,
un mot, un sonris...

PAU (*Sortint de l esquerra.*) Hòla, hola!
ja 's torna á fer centinella?

ESTEVE Ets tu, Pau?

PAU Si no m' enganyo,
crech que sí. Y què tal, què 't sembla
la casa de 'n Josepò?
Ja dèus saber quantas teulas
hi té...

ESTEVE Què vols dir?

PAU Y els nius
qu' hi han fet las oranetas;
las passas que fa de frontis,
los balcons y las finestras...

ESTEVE Encara 'm farás l' arquet!...
acaba.

PAU No 'm vols entendre?
Que també ets dels que 'ls agrada
que 'ls regálen las orellas?

ESTEVE Be, vaja; l' estimo, sí.

PAU A la casa?

ESTEVE A la Roseta.

PAU Donchs ara 't diré una cosa
en paga de ta franquesa.

ESTEVE Es bona?

PAU Carám si es bona!

ESTEVE Y es d' ella la cosa?

PAU Es d' ella.

ESTEVE Digas.

PAU Está enamorada;
però bojament, Esteve.

ESTEVE Y de quì?

PAU Oh!... aixó de quì...
jo, noy, no 'm vull comprometre;
tu indaga, que no ets pas tonto...
ò sinó la pots sorpendre
fentli una pregunta.

ESTEVE Just;

una pregunta ben seca.
Més, la Rosa enamorada?

PAU Sí, Esteve, sí, la Roseta;
però, noy, no t' afiguras
que sia de tu.

ESTEVE De veras?
Y donchs de qui pot estarne?

PAU Be!... guapo y aixó tu 't creyas.
Miráusel lo papanatas!

ESTEVE Donchs cregas que será meva...

PAU Que no ho sé?

ESTEVE Qu' es lo que sabs?

PAU Mira. (*Mostrántli una carta.*)

ESTEVE Que es?

PAU Una carteta.

ESTEVE Y be... qué?

PAU Y la direcció?...
Y mira; el qu' es com aquesta,
n' hauré portat á la noya,
á lo menys una trentena.

ESTEVE Si será cert? No pot ser!
se sabrìa. Y de hont vénen?

PAU De Barcelona.

ESTEVE Sens dupte
d' una amiga.

PAU Quina mena
d' amigas!... porta bigoti.

ESTEVE Donchs digas que tu 'l coneixes.

PAU No 'l tinch de coneixer, plaga,
si tots los de casa seva
vénen á passá 'ls estius
aqui á San Cugat.

ESTEVE De veras?

PAU De veras.

ESTEVE Véste á burlar

d' un altre, jo no 't vull crèure.
Aixó, lo més que será,
una broma. Potsé 't pensas
qu' un senyor de Barcelona
vindrá á cercá una pagesa
per casarse... vaja, vaja!

PAU N' han madurat de més verdas
y á més, has de tení 'n compte
que la Rosa te pessetas
y que las noyas d' aquí,
ab tot y que son pagesas,
valen més que cap senyora
de aquellas de cua y cresta.

ESTEVE Minyó, no ho puch crèure.

PAU Y dígam;
per qué lo que 't fa denteta
á tu, no pot ferne á un altre?
Aquella boca y aquella
mirada de traydoría,
la molsor de sas galtetas,
aquell monyo, y aquell ayre
pensas que sols tu ho pots veure?
Oh!... y tu, qu' ets...

ESTEVE Què?

PAU Tan xaparro,
tan butxacas... Si 'm vols crèure,
y aixó t' ho dich pe 'l be teu,
tórnaten al llit, Esteve,
que la Rosa no 's pentina
per quí no 's sab fer la clenxa.

ESTEVE Be, mira, sabs que pots fer?
no vullas ficar poteta
hont no se 't demana; vésten.

PAU Ja ho has dit!...

ESTEVE Y ben depresa. (*Esteve*

agafa á Pau del braç y l' acompanya fins al fons de l' escenari; aquest tórna á baixar ab calma y s' asseu en lo padrís de la porta de ca 'n Josepó.)

PAU Donchs, mira, lo qu' es per ara
me n' aniré cap á sèure.
Vaja un modo!... puch ben dir
allò: féu favors á bestias...

ESTEVE Però no veus que 'm fas nosa?

PAU Donchs fes lo que m' aconsellas
y si es que vols estar ample
pots arribàrten á l' era;
advertint que si per cas
vols dir res á la Roseta,
jo ho faré de bona gana.

ESTEVE (*Ap.*) Ja m' acaba la paciencia
y si m' enfado, d' un *trompis*
me 'l trech del devant.
(*Guaytant dins, á ca 'n Josepó.*)

PAU Me sembla
qu' está á punt de sortí á missa;
deurá esperar la darrera
batallada. Ave María! (*Demanant.*)

ROSA (*A dins.*) Endevant.
(*Pau entra á ca 'n Josepó.*)

ESTEVE Si será certa
la nova d' aquest pavana...
No 'm queda un moment que perdre;
hi ha molts quartos y no es just
qu' un altre 'm deixe á la fresca.

PAU (*Sortint.*) Mìrat; ara anirà á missa
y si per cas no vols creure
lo que t' hé dit, á la pròva;
li pots preguntar á n' ella.
Adeu!... (*En tò burleta.*)

ESTEVE Adeu troç de ximple.
PAU (*Anántsen.*) Mirauvos la bona peça!...

ESCENA II

ESTEVE *y* ROSETA, *ab mantellina blanca*

ESTEVE Adeu. (*Aturántla.*)
ROSA Bon dia y bon hora
ESTEVE Bon dia!... y no 't dona pena
fer di 'l llabi lo contrari
d' allò que ton cor anhela?
ROSA Què vols dir?
ESTEVE Que has dit bon dia
y m' estás ferint sens treva.
ROSA No comprench...
ESTEVE Y gosas dirho,
ingrata, quan ja tres vespres
t' he vingut á fer cantadas
y, ni un cop á la finestra
has sortit per' agrahirme
de mon amor las finesas!
ROSA Quì s' havia de pensar
que las cantadas aquellas
las fesses fer tu, ni menys
que fossen per mi?
ESTEVE Roseta;
quantas noyas de la plaça
que 's digan com tú coneixes?
ROSA Què 't diré jo. Per ventura
cap jove dels que festejen
no diu rosa per motiu
cent voltas á sa promesa?
ESTEVE Dissapte, donchs, no tindrás

l' escusa qu' avuy allegas:
á veure!

ROSA — Es que jo 'ls dissaptas,
Esteve, tinch molta feyna.

ESTEVE — Lo que tens tu, desamor
y un cor més dur qu' una pedra.

ROSA — Ay, ay; bò!...

ESTEVE — No hi ha més ay.
Escoltam.

ROSA — Més ves depressa
que 's fa tart y haig d' aná á missa,

ESTEVE — Què t' he fet per no mereixer
ni una rialla de tos llabis,
ni tan sols una ulladeta?
Per què quan se fa saráu,
sempre 't trovo compromesa?
Per què tot quant de mi 't ve
ho desprècias y ho desdenyas,
y essent amable per tots
esquiva per mi estás sempre?
Per què estimante jo tan
tu no me estimas, Roseta!

ROSA — Què 't diré! no hi puch fer més.

ESTEVE — Es dir, que ni sols ha negas?

ROSA — Negarho, per què? podrias
venirme després ab queixas:
jo t' aprecio, com amich
de mon pare.

ESTEVA — Donchs prevente,
perque 'm tindrás d' estimar
com jo á tu.

ROSA — Vols dir, Esteve?

ESTEVE — Si no de grat, á la força.

ROSA — Y també tindré de ferte
cantadas? (*Burlantsen.*)

ESTEVE No 't burlis, Rosa.
ROSA No 'm burlo...
ESTEVE Que no 'm coneixes!
ROSA Jo 'm penso coneixet massa.
ESTEVE He descobert que fastejas.
ROSA Me n' alegro.
ESTEVE Ab un senyor
de Barcelona.
ROSA Ara vejas!
ESTEVE Que t' enganya.
ROSA Tot pot ser.
ESTFVE Que 't vol sols per las pessetas.
ROSA Algun altre 'n conech jo
que fer lo mateix intenta...
ESTEVZ Mira que 't penedirás.
ROSA Ningú 'm passará la pena
ESTEVE Que puch fer qu' aquest senyor
te planti...
ROSA Pendré paciencia.
ESTEVE Malviatje aquell qui estima
cap dona! (*Pegant un cop de peu á terra*)
ROSA Què tens, Esteve?
ESTEVE Que 't trauria d' aquest mon
á plantofadas, Roseta
perque t' estimo...
ROSA Ja 's veu...
ESTEVE T' estimo!
ROSA Mira; 'm vols crèure!
estìmam, tot lo que vullas
però sense dirmho.
ESTEVE Hyena!
Jo faré que aquest desayre
hajas de plorar; que vejas,
per lo grau de ma venjança,
lo inmens que era mon efecte;

jo 't faré plorar... plorar!
però amargament, Roseta
ROSA Per ara sols me fas riure.
ESTEVE Tremola!
ROSA Jo?... Adeu Esteve.
ESTEVE Que faré...
ROSA Fes lo que vullas.
ESTEVE Escolta...
ROSA Vaig molt depressa.

ESCENA III

ESTEVE, *sol*

ESTEVE Dèu de Dèu! ó podré poch
ó á la fí haurás d' esser meva!
Vaya si ho serà, per força!
Després de ferme per ella
l' esclàu, el gos de son pare,
qu' ara la tingués de perdre?
Oh, no, no! vinga el que vinga,
que 'm vulla ó que m' aborresca,
jo apartaré als qui 'm fan nosa
y al fí 'm casaré... ab la hisenda
d' en Josepó, qu' es la gracia
millor de la pubilleta.

ESCENA IV

ESTEVE, ROSETA, PERET (*Surten del fons esquerra*)

ROSA Qui 'ns ho tenia de dir!
PERET Ja veu.

ROSA Vaya una sorpresa.
PERET Que no es de grat?
ROSA Vol callar!
Y tots los de casa seva
han pujat?
PERET No; tan sols jo,
y encara mîg ab pròu feynas.
ESTEVE (*Ap*·) Però que veig!
PERET Una carta
vaig escriure en la qual deya...
ROSA L' he rebuda ara mateix
y encara no la só oberta.
ESTEVE (*Ap*.) No hi ha que dubtá' es aquest;
jo tinch de venjarme.
PERET Vèure
á son pare m' es precís.
ROSA A fè qu' encara dèu jèure.
PERET A aquesta hora?
(*Esteve baixa al prosceni.*)
ROSA (*Ap*.) Deu del Cel!
PERET Donchs diga que matineja! (*En broma.*)
ROSA Avuy...
PERET Oh, ja!
ESTEVE (*Ficantse en la conversa.*) Es un pagês
dels que celebran las festas.
ROSA (*Ap*.) Quina angunia!
(*Mirant ab recel à càsa seva.*)
PERET (*A Rosa.*) Qui es aquest?
ROSA Un jove de aquí.
PERET (*A Esteve.*) Me sembla
coneixel' y no recordo...
ESTEVE D' anà' á caçá á ca 'n Segrera
l' estíu passat.
PERET (*Allargantli la má.*) Te rahó!
que tal se va?

ESTEVE (*Encaixant.*) Ja ho pot vèure.
ROSA (*Ap.*) Be 's podria despertar
y baixar ¡ay animetas
del purgatori, si ho fesseu!
ESTEVE (*Ap. à Peret*) Quan tinguem una estoneta,
li contaré lo perquè
tan tart en Josepó 's lleva.
PERET Sembla que está capficada;
que te?
ROSA No res...
ESTEVE (*Ap.*) Si no es meva,
faré á lo menys que de aquèst
abandonada se veja.
Y la missa? (*Alt á Rosa.*)
ROSA Si, la missa!...
esperaré la derrera.
PERET Per ma culpa?
ROSA Si hi ha culpa
la tal no es pas tota seva.
(*Ap. mirant dins*) Ay quin apuro Deu meu!
(*Alt.*) Peret; no vol entrá' á sèure?
PERET Sab lo que vull? no esser causa
de la mes xica molestia.
ESTEVE Jo, ab lo seu permís...
PERET Se 'n va?
ESTEVE Si, senyor.
PERET Donchs á mes vèure.
ESTEVE Conto que anirá á caçár...
PERET Tinch de probá' una escopeta
que va portarme, un amich,
fará uns tres mesos, de Bélgica.
ESTEVE Donchs ja 'ns veurèm. Adeu Rosa.
ROSA (*Ab indiferencia.*) Adeu.
ESTEVE Tinch lo cap que 'm crema!
(*Ap. anántsen.*)

ESCENA V

PERET *y* ROSETA

PERET Y digam, Roseta meva;
t' has recordat molt de mí?
ROSA Ja may s' ha apartat d' aqui (*Del cor.*)
ni un instant l' imatge teva.
PERET Aixó 'm plau; lo mateix jo
he fet allá á Barcelona;
no sé l' hora, ni l' estona
que en tu no pensás.
ROSA (*Ab coquetería.*) Aixó
es cert?
PERET Es tan cert, Roseta,
que per no anar d' amagat,
á mos pares he contat
la nostra passió.
ROSA Y discreta
la teva mare, 'l que va
de tu á mi t' haurá fet vèure?
PERET Sabs què m' ha dit, y ho pots crèure?
Que 't vingués á demaná.
ROSA De debò!... (*Tapantse la cara ab lo vano*)
PEEET T' avergonyeixes?
ROSA Jo á la fí só una pagesa.
PERET Que vals mes que una princesa.
ROSA Que no mereixo...
PERET Mereixes
lo que en lo mon no existeix,
y per tant darte no puch;
mes Rosa, l' amor que 't duch....
ROSA Val més que lo mon mateix!
Si algú 'ns escoltès...

PERET Y què?
ROSA Que som uns ximples diria.
PERET Y crèus tu que s' erraría?
ROSA Tu dirás...
PERET Jo no mes sé
qu' al vèuret y al escoltarte,
só ditxós com ningú ho siga.
Y tu?
ROSA Jo; què vols que 't diga!
PERET Si m' estimas.
ROSA Estimarte!
Y m' ho tens de preguntar
podentho en mos ulls llegí?
PERET Pel gust de sentir un sí.
ROSA Donchs m' obligas á callar.
PERET M' enganyas!
ROSA No es pas engany.
PERET Un si no pots darme?
ROSA No.
PERET Roseta, de bò?
ROSA De bò;
vaig dártel' fa mes d' un any.
PERET Ah! trutxa, ja pots ben riure.
ROSA Jesús, se fa tart y l' pare...
vaig á cridarlo.
PERET No encara.
ROSA *(Ap.)* Aquesta angunia no es viure.
PERET Hem de parlar.
ROSA Digas.
PERET Mira
que va de serio.
ROSA Endevant.
PERET Trètze mesos per fè estan
que 'ns estimem.
ROSA Per la fira

va fer l' any.

PERET Sí; tu 't firavas
d' un coixinet de cusir
que jo te vaig fer cedir
per lo sol prèu que 'n donavas
y ab l' escusa de mirar
si lo pany anava bé
t' hi vaig posar un papé;
te 'n recordas?

ROSA Está clar.

PERET Feya temps que l' ocasió
de poder dártel cercava,
mes venia, y no gosava
ferho.

ROSA De vergonya?

PERET No;
per lo molt cert que jo 'm creya
no mereixer ta confiança;
mes tu 'm vas dá una esperança
responentme á lo que 't deya:
que 'm donavas llibertat
per parlarte, y cada dia
he anat probant, vida mia,
lo que 'm tens enamorat.
No es cert?

ROSA Be ho sembla.

PERET Respon.

ROSA Penso que sí.

PERET Donchs crech qu' ara
de parlar á lo teu pare
ja n' es hora. A casa son
de ma opinió, y molt contents
tots ells de la elecció meva;
si á cás no has mudat la teva
y de bon grat hi consents,

al teu pare parlaré
y, si res no hi te que dir,
podré 'l jurament cumplir
que 't feya en aquell papé,

ROSA Tu mateix; may he dubtat
de tos fins, y per lo tant,
per mi, pots ferho ara, ó quan
ho cregas mes acertat.
La contestació que á tu,
faré també á lo meu pare.

PERET Rosa, la mateixa encara?

ROSA O be teva, ó de ningú!

PERET Gracias, ja m' ho creya aixis.
(Besa la má.)

ROSA Sempre cumplert.

PERET Com se déu.
Mira; has de ser l' ángel meu!

ROSA Probaré ferte felís.

JOSEPÓ Roseta! (*Cridant desde dins.*)

ROSA Gracias als sants!

PERET Què hi ha?

ROSA Que 'l pare ha baixat.

PERET Josepó! *(Dirigintse á la entrada.)*

ROSA *(Deturantlo.)* Una salvetat.

PERET Ja m' ho dirás.

ROSA No no, abans;
no li parles de aixó...

PERET Qué?

ROSA De mí, fins que estiguèu sols.

PERET Vergonyosa!

ROSA Be, què vols
si Déu me 'n va fé!

PERET Está be.

ESCENA VI

Dits, JOSEPÓ *y* PAU

(*Josepó surt de casa seva en mánega de camisa y sens que de moment s'adone d'en Peret. En Pau baixa del fons esquerra y se dirigeix á en Josepò com per donarli un recado, mes al vèurel enrahonar ab en Peret no s' atreveix á ferho.*)

JOSEPÒ Ja 't podia cridá! (*Surtint.*) Ay bò!
(*Adonantsen de 'n Peret.*)
Vostè aquí! Qué tal se vá?
PERET Ja ho podèu veure.
JOSEPÓ Açò fa.
PERET Y vos, qué tal, Josepó?
JOSEPÓ Guapo, si de tant en tant
lo cap no se m' en anés.
PERET Aixó es del sol...
JOSEPÓ Jo ho sabés.
PAU (*Ap.*) Del ví del hostal!
JOSEPÓ Quin sant
nos l' ha portat? Qué hi ha hagut
qu' han avançat la vinguda?
á no ser per la batuda...
(*Com qui no atina.*)
PERET Per altra cosa he vingut.
ROSA Si 'm permetéssen...
PAU (*Ap.*) De pet
li planto; mes, si s' enfada?...
ROSA Han tocat la rematada
y he d' aná á missa, Peret.
PERET Vostè es duenya.
ROSA D' aquí á luego
Pare... (*Besantli la mà.*)
JOSEPÓ Adéu.

ESCENA VII

PERET, JOSEPÓ *y* PAU

JOSEPÓ No es cert qu' es maca?
PERET Per mi, Josepó, remaca.
JOSEPÓ Donchs li agrada? (*Satisfét.*)
PERET Y molt, no ho nego.
JOSEPÓ Y, diga, qué ha estat?
PERET Veurèu;
venia á veurer si vos
me feu un favor.
JOSEPÓ Y dos,
y més y tot, bò!
PERET Pensèu
que potser quan vos diré
lo qu' es, no us agradará.
PAU Josepó... (*Tocantlo á la espatlla.*)
JOSEPÓ (*Sens fer cas d' en Pau.*) No vol callà!
PAU Josepó... (*Tornantlo tocar.*)
JOSEPÓ Espérat.
PAU Es que...
JOSEPÓ Son tants los favors que jo
als pares de vostè dech,
que quants m' en demane, crech
dech ferlos d' obligació.
PERET Á demanar vinch tan sols,
que no á exigir res.
JOSEPÓ Corrent.
PAU Josepó.
JOSEPÓ Vaig al moment.
PAU Home...
PERET Escoltáulo.

JOSEPÓ (*Encarantse ab en Pau.*) Qué vols? acaba.

PAU Que m' ha enviat l' alcalde...

JOSEPÓ Digas que bé.

(*Sens deixarlo acabar de dir y fent fer mitja volta, indicant que se 'n vaja.*)

PAU Donchs paguèume. (*Parant la mà.*)

JOSEPÓ Pagar, què?

PAU Es que estèu apenyorat.

JOSEPÓ Hàla, hàla! vésten d' aquí.

PAU Mirèus que vinch en nom d' ell.

JOSEPÓ Vésten (*Empenyentlo.*)

PAU (*Tornant.*) Ahont?

JOSEPÓ Al bordell!

PAU M' havéu de ensenyá 'l camí.
Vint rals per haber estat
al hostal fins á las dèu.

JOSEPÓ Vint dimonis!

PAU Respectèu,
Josepó. á l' autoritat.

JOSEPÓ Digas al alcalde Bròs,
que jo ab res del séu me fico.

PAU Digáume: això qu' es un mico?

JOSEPÓ Sí. (*Cremat.*)

PAU —Donchs anèuli á dir vos.

JOSEPÓ Ves, ves! y ab bromas d' aquestas
á mí no m' hi vingas mes.

PAU Es que no son bromas, es...

JOSEPÓ Au! lluny, que no estich per festas.

(*L' acompanya fins dalt al fons, fentlo entrar dins, vullas no vullas.*)

ESCENA VIII

PERET *y* JOSEPÓ

JOSEPÓ Vaya un ximple! (*Baixant al prosceni.*)
PERET Donchs què hi ha
que l' alcalde us apenyora?
JOSEPÓ Francament, aquesta es l' hora
que encara no ho sé. Será
sens dubte, que aquest ximplet
no haurá entés lo que li han dit.
PERET Be 'm sembla pròu aixerit.
JOSEPÓ No 'n te res, senyor Peret.
Sab lo qu' es, molt maliciós
y confusioner.
PERET Mal vici.
JOSEPÓ Mes diga, que tinch desfici
de sapiguer...
PERET D' entre 'ls dos
espero no surtirá.
JOSEPÓ Descanse.
PERET Dònchs, per política
me trovo ara en una crítica
situació.
JOSEPÓ Bò!
PERET Vaig posá'
l' altre dia al *Imparcial*
un article virulent
contra 'l govern del regent,
y enfadat lo general
de las veritats qu' allí
conto que 'l pais sofreix,
he sabut que 'm persegueix.
JOSEPÓ Ja may m' ho traurán d' aquí: (*Del cap.*)

aquesta gent no son bons
mes que per donar disgústos;
estèm, en quant á dar sustos,
pitjor que en temps dels Borbons.
Y què 'ls deya?

PERET
Qu' ab tants sòus
de soldats, que no fan res
y tant malversar dinés
y crear empleos nous;
per més que 'l poble ab afany
traballi, com ho va fent,
irá 'l dèficit creixent
terriblement d' any en any.
Qu' es precís fe' economias
y obrir canals, carreteras,
ab las fortunas enteras
que llançan en balls y orgías.
Qu' es força pagá 'l que 's dèu
per l' honra d' Espanya tota
y que 'l que 's dèu, gota á gota
ho süa 'l poble... y no 's vèu.
Que vejen que se 'n ha fet,
perque si 'l poble 's cansava
y comptes los demanava,
podria haverhi un desfet.
Y acabo, mostrant las obras
de que al govern som deutós,
per lo nombre fabulós
que Espanya compta de pobres.

JOSEPÓ
Caram, que m' agradaria
llegirho; dèu ser bonich!...
Comprench que 's cremen, jo 't flich!
aixó no 's pot di' abuy dia.
Y ho va firmar?

PERET
Sí

JOSEPÓ Mal fet;
no vèu; aixó 'l perjudica.
PERET Aquell qu' un escrit publica
dèu firmarlo.
JOSEPÓ No, Peret.
Deuria, si aquí sigués
la justicia una vritat;
mes ara es un disbarat
PERET Segueixo.
JOSEPO Sí.
PERET Per demés
he cregut esperá' allí
que vinguessen á agafarme,
y resolt ja d' amagarme,
per ferho, he vingut aquí.
Só prop la torra de casa
y si per un d' aquells cassos
hi hagués res, ab quatre passos
se 'm avisa del que passa.
Veus' aquí que m' ha portat
á Sant Cugat; vos dirèu
ara, si ferme podèu
lo favor qu' he demanat.
JOSEPÓ Sant cristià; vaya un favor!
jo 'm creya qui sab lo qu' era;
oh, y veyèu quina manera
d' abultarho!...
PERET Lo bon cor
que teniu, es qui 'l fa xich.
JOSEPÓ Fuja! no me 'n parle mes.
Beurá una mica?
(*Dirigintse á casa seva.*)
PERET No, res.
JOSEPÓ Sí, home, es un ví molt rich.
Mentres tant reposará

una estona.

PERET — Com que 'l viatge
no es cosa...

JOSEPÓ — Ha dut equipatge?

PERET — Sí; haurèm d' anarlo á cercá'.

JOSEPÓ — Donchs mire; farèm pa y bèure,
prench lo jech y cap allí.
Li está be? (*Acompanyantlo cap á la casa.*)

PERET — (*Gansejant.*) Lo qu' es per mí...

JOSEPÓ — Home, entra!
(*Veyent que s' atura á la porta.*)

PERET — Vaja! hem de creure!

ESCENA IX

ROSETA *y* ESTEVE. (*Fons, esquerra.*)

(*Surtirán Roseta fugint de la persecució d' Esteve que va derrera d' ella. Rosa portará la mantellina cayguda enderrera.*)

ROSA — Jesús! Vols fe lo favor
de deixarme estar tranquila!

ESTEVE — No, no y no!

ROSA — Tota la vila
n' hagut esment

ESTEVA — Y mellor.

ROSA — Quin escándol!

ESTEVE — Aixó ray!

ROSA — Sí; crègas qu' ha estat bonich;
tota la missa, nyich, nyich!
sense poder callar may.

ESTEVE — M' escoltesses.

ROSA — Què dirán,
què dirán de la Roseta?

ESTEVE Res.
ROSA Ah, cara de baqueta.
ESTEVE Sabs quan será qu' ho farán?
quan sabrán lo que jo sé.
ROSA Y què sabs?
ESTEVE De 'n Josepó.
ROSA Del pare?
ESTEVE Qu' es lo mellό
parroquiá del hostalé!
ROSA Esteve, no t' he estimat
però tampoch t' aborria...
ESTEVE Qu' abuy á las dèu dormia
y que 'n Brôs l' ha penyorat.
ROSA Y 't dius amich d' ell?
ESTEVE (*Ab desfatxatès irònica.*) Si tal,
tot sovint fèm l' escambrilla;
però no temis, pubilla,
que no ho faré ab fi de mal.
Probaré d' avergonyirlo
fentne enterar tot lo poble.
ROSA Acció noble!
ESTEVE Si, qu' es noble!
qu' ho faré per corretgirlo.
ROSA Infame!
ESTEVE Bo! ja 't recelas
qu' ho sápiga en Peret? No!
no temes, que lo qu' es jo
no n' hi diré res.
ROSA Arrelas
com mes va, mes, dintre mi
lo despreci ab que 't mirava.
ESTEVE Ja t' he dit...
ROSA Què has dit? Acaba.
ESTEVE Qu' haig de venjarme.
ROSA Y així

crèus lograr lo que volías?
mira, 't seré franca, Esteve.
lo qu' es la venjança teva
l' estava esperant fa dias.
Ja sé de lo qu' ets capaç,
ja sé qu' ets amich del pare,
que jugas ab ell... y encara
molt mes!

ESTEVE — Y lo que sabrás!

ROSA — Però tinch confiança en Deu,
y quant mes vaig coneixent
ton amor, mes va creixent
ma indiferencia.

ESTEVE — Donchs crèu
qu' haig d' aplacar ton orgull,
hi haurás de tenir corretja
per saber que, si no ets lletja,
ets pagesa.

ROSA — Y serho vull.

ESTEVE — Qu' ets filla d' un...

ROSA — (*Fentlo callar.*) Oh, no, no!

ESTEVE — D' un...

ROSA — Per Deu, calla!...

ESTEVE — (*Irònicament.*) M' agrada!
No estavas esperançada,
Roseta?

ROSA — (*A mitja vèu.*) Per compassió!

ESTEVE — Compassió?...

ROSA — Sí, ell es mon pare.

ESTEVE — Tu foras ma ditxa tota

ROSA — Per Deu!... (*Ab vèu fosca.*)

ESTEVE — Compassió? ni gota!
Aquesta paraula qu' ara
t' he dit...

ROSA — Veyent lo que 'm danyas

ab ella, l' oblidarás.

ESTEVE Cada jorn l' escoltarás
de mi...

ROSA No pots tení entranyas!

ESTEVE Com tu.

ROSA Jo cap mal t' he fet

ESTEVE M' has enganyat.

ROSA Oy que no!
may t' he dit...

ESTEVE En Josepó.

ROSA Per Deu, res d' aixó á en Peret!

ESCENA X

Dits, JOSEPÓ *y* PERET

JOSEPÓ (*Surtint.*) Anèm, anèm, ja vindrá.

PERET Mireula.

JOSEPÓ Què has fet, Roseta?

ROSA M' he torvada una estoneta...

JOSEPÓ Ja 't podiam esperá.

ROSA Per Deu! (*Apart á Esteve.*)

JOSEPÓ Què hi ha noy?

ESTEVE No re.

PERET Que ets maca, Rosa!

ROSA Vols di?

ESTEVE M' haig de desquitar d' ahì.

JOSEPÓ Avuy, no.

ESTEVE Com!

JOSEPÓ No pot ser;
tinch al senyor.

ESTEVE Tant se val.

JOSEPÓ Dich que no.

ESTEVE Be, ja ho veurèm.

JOSEPÓ Mirat; noya, ja tornèm.
PERET Tenim d' arribà al hostal.
ROSA Y ahont anèu tan mal girvat?
Entréu qu' us arreglaré. (*A son pare.*)
JOSEPÓ No, dona, que ja vaig be.
ROSA Y tant!
JOSEPÓ Vaja, donchs, aviat. (*Entran.*)

ESCENA XI

ESTEVE *y* PERET

PERET A que vá qu' us endevino
què teniu?
ESTEVE ¡Que no senyó!
PERET Vos aborriu.
ESTEVE Res d' açò:
l' esperava.
PERET ¿A mí?... no atino
perquè potser.
ESTEVE ¡Sí que es bona!
Li he promès di una coseta
mentre era aqui la Roseta,
ara mateix, fa una estona...
PERET No hi caych.
ESTEVE De son pare...
PREET (*Recordant*). ¡Ah, sí!
Ja me 'n havia oblidat.
ESTEVE Sí qu' á fè es desmemoriat.
PERET Diguéu.
ESTEVE No 's pot torná' á di'...
¿No sab qu' es lo que á llevarse
tan tart á en Josepó obliga?
PERET Home, ¿qué volèu qu' us diga?
ESTEVE Lo beure. (*En secret*).

PERET — Và!

ESTEVE — Pot probarse.

PERET — Vaja, vaja!...
(*Disgustat*).

ESTEVE — A fè d' Esteve!

PERET — No estich per bromas.

ESTEVE — No ho es;
pregunte á la vila en pès
y 's convencerá.

PERET — Si 's lleva
tan tart, serà que li agrada;
jo 'm llevo més tart y tot.
(*Apart*). Y ab quin fi ve, aquest xicot?...

ESTEVE — Mira; aquesta nit passada
ha mogut tal *sarracina*,
si fa ó no fa, allí á las dos,
que 'n cástich, l' alcalde Bròs
l' ha penyorat.

PERET — Cóm?

ESTEVE — La Lina
de cà l' hostaler mateix
m' ho acaba de contar ara.
Potser no ho vol creure encara?

PERET — Què tinch de crèure! (*Apart*). Insisteix!
Algun fi que no comprench
te de portar.

ESTEVE — Vostè es duenyo;
lo que es jo no tinch empenyo...

PERET — (*Apart*). Tinch de provar si 'l sorprench...

ESTEVE — Jo sols he dit lo qu' he dit
per vostè, perquè 'm dolia
no sabent...

PERET — Donchs, á fè mia,
qu' ho sabré (*Apart*). Quin acudit!
Magnífich! (*Alt*). Diu que tothom

de la vila ho sab? A veure;
preguntaré.

ESTEVE Si 'm vol creure
l' alcalde...

ESCENA XII

Dits, JOSEPÓ

JOSEPÓ (*Sortint*). Alabat sia 'l nom
de Jesùs!... Primer lo llaç,
Desprès lo jech, y l' armilla;
¡ja 'ls dich jo que la pubilla...

PERET Vos estima!

JOSEPÓ No dich pas.

PERET Josepó. (*Resolut*).

JOSEPÓ Mana?

PERET Escoltèu.

ESTEVE (*Ap.*) Què va á fer, senyor Peret?

PERET A saber, clar y ben net,
lo que de dirme acabèu.
¿Quí millor m' ho podrà di'
qu' ell mateix?

JOSEPÓ Qué es lo que hi ha?

ESTEVE Jo dich lo que 's diu.

PERET Oh, ja!
igual que jo.

JOSEPÓ Qu' es de mí
que 's parla?

PERET Sí, Josepó.
Aquest m' estava dihent...

ESTEVE Jo li deya solament
lo que 'ls xarrayres...

PERET No, no!
lo que diu lo poble en pès

m' havèu dit, y us asseguro
qu' ho sabré.

ESTEVE (*Apart*). ¡No veu l' apuro
en que 'm posa!...

JOSEPÓ Acaben ¿qué es?

PERET Que 'm deya que vos... aixís...
sou bastant de la tabola,
amich de fer xirinola...

JOSEPÓ M' agrada. (*Ab naturalitat*).

ESTEVE (*Ap.*) Quin compromís!

JOSEPÓ Cóm s' entén? (*Veyent que Peret roda 'l cap*).

PERET Vaja, més clà:
que sou en beure viciós,
y qu' abuy, per aixó, en Bròs
vos ha penyorat.

JOSEPÓ ¿Que va
de veras?

PERET Y donchs? Vejèu
si hi va, que 'm volen fer creure
qu' á conseqüencia del beure
heu dormit fins á las dèu.

JOSEPÓ No pot ser!

PERET Dubtéu encara?

JOSEPÓ Es qu' ell sab que al qui digués
semblant cosa, d' un revés
li giraria la cara.
Ademés, es un amich
y aixó haurá estat una broma.

PERET Ja 'm ho he cregut.

ESTEVE Y es clar, home.
(*Ap.*) Ja t' ho diré.

JOSEPÓ (*Id.*) Quin fástich!

PERET (*Id.*) Ja vaig sospitant qu' aqui
hi ha un empenyo de cad' hu.
(*Alt.*) Ab tot, no féu á ningú

la broma qu' heu fet ab mi,
perquè aixis com jo desd' ara
d' aixó no 'n faré menció.
pot en altres se ocasió
de disgustos; y si 's para
un hom' à pensá un moment
lo que á fer broma us pot mòure,
Esteve, pot ben conclòure
trovanthi un segon intent

ESTEVE (*Ap.*) M' ha conegut! (*Alt.*) No hi ha tal!
Pura brometa no mes,
sino que vostè ho ha près
un xiquet massa formal.
Aqui som uns quants amichs
que, quan del traball venim,
á cà l' hostalé 'ns reunim,
per reposar dels fatichs
del dia. Com compendrà.
allí 's bèu, se discuteix
de tot lo que s' ho mereix,
ò be, se sol bromejá.
Mes com aqui, ab escepcions
comptadas, en general
tots son tous, als del hostal
nos tildan de borratxons.
Perçò comprendrà 'l motiu
que 'n Josepó, haja estat
per l' arcalde penyorat,
segons per la vila 's diu.
Veliaqui la rahó clara
de la broma que jo he feta,
y veja si he satisfeta
sa curiositat.

PERET Encara
no 'm crech haver près la pena

de demanar res, Esteve.

ESTEVE Ja; mes la conversa seva
d' indirectas está plena.

PERET Qu' us hèu cregut per ventura
que las necessito?

ESTEVE No;
però potsé á en Josepó
li vingan be.

JOSEPÓ Qu' ets criatura!
¿Qué 'n tráus de parlar aixís
sense com va ni com costa?
Ara, si 't torno resposta
s' enredèm mes, de precís...

ESTEVE Responèu, que la brometa
me va agradant un bon xich.
(*Ap.*) ¡Que 'm fa de perdre un amich
si 'm venjo de la Roseta!

PERET Anèm, anèm á l' hostal.

JOSEPÓ ¡Sí, anèmsen, senyor Peret,
perquè la broma d' aquet
al fi acabaria mal!

ESTEVE Ma noy! si ara algú ho sentís
qui sab lo que 's pensaria!

PERET Vaja, pròu. (*Interposantse entre ells.*)

JOSEPÓ Es que voldria
jo saber...

PERET ¿Será precís
fervos observá á tots dos
l' escándol qu' anáu á dar?

JOSEPÓ Es cert, mes valdrá callar.

ESTEVE Aixó es lo que us convé á vos.

JOSEPÓ No sent?... ¡Esteve, per Dèu,
que acabo ja la paciencia!

PERET Sí, home, tingáu prudencia

ESTEVE N' haguès tingut vosté

JOSEPÓ — Vèu?
aixó es no tocar pilota!
ESTEVE — Ja 'n toquéu vos.
JOSEPÓ — Qué cridém!...
PERET — Vaja, dexèulo y anèm (*Volentsel em-*
ESTEVE — Mes us val. *portar.*)
JOSEPÓ — (*Reprimintse.*) Ves!... bestiota!
ESTEVE — No sé quin sant me deté.
con no us planto...
(*Al véures Josepó amenaçat per l' Esteve va á tiràrseli sobre, però l' actitut d' en Peret y 'ls crits y la presencia de sa filla lo detenen fins que logra dominarse. Esteve 's queda en actitut espectant.*)
PERET — (*Aturant á Josepó.*) Josepó!
ROSA — Pare! Pare! (*Agafantlo. Pausa.*)

ESCENA XIII

Dits y ROSETA

ROSA — Qué es aixó?
JOSEPÓ — Si no arriba á ser vosté... (*A Peret.*)
ROSA — Què hi ha? ¿Qué es lo que teníu,
que cridavau d' aquest modo?
PERET — Res, Roseta.
JOSEPÓ — Un incomodo
al qu' aquest ha dat motiu.
ROSA — Tú, Esteve? y ¿així has mostrat
l' amistat que dius portarnos?
¡Aquest modo d' estimarnos
t' honra molt; es depravat!
(*Transició de l' ironía al despreci.*)

ESTEVE Rosa!

ROSA Què hi ha! ¿que 't pensas
que sufriré sens dir res
que tires, sens mes ni mes,
á mon pare tals ofensas?

JOSEPÓ Noya per l' amor de Déu!

ROSA Jo he escoltat tot lo que us deya,
y crèus allí dintre 'm feya
de veure 'l qu' en ell se véu.

ESTEVE (*Ap.*) Surte com surte, 'l qu' es jo
d' aquesta maror desfeta
no 'm puch restar mal.

JOSEPÓ (*Reprenentla.*) Roseta!

PERET Deixèula dir, Josepó.
(*Ap.*) M' agrada la dignitat
de la qual tal prova dona.

ROSA Sabèu perquè aixi enrahona?
Perquè vos ha bescantat?
per venjarse de mí.

PERET (*Ab interès.*) Com!

ROSA Qué te 'n rius?
(*A Esteve que somriu ab despreci.*)

JOSEPÓ Esplicat.

PERET Digas.

ROSA (*A Esteve.*) Si parlo es perquè m'hi obligas.

ESTEVE Jo he dit lo que diu tothom.

ROSA Tu has dit lo qu' es menester
per rebaixar á mon pare
als ulls de 'n Peret.

JOSEPÓ (*Estranyant.*) Y ara,
á què ve?

PERET Què ha volgut fer?

ROSA Ressentit de que l' amor
no acceptás, que m' oferia,
ha vingut ab traydoría

á venjarse en nostre honor;
sens veure que al fer aixó,
fins á negarli m' obliga
l' afecte que com á amiga
posat li tenia jo.
Y en lloch d' aquest sentiment
qu' inspirarme desitjava,
sols per conquistar s' acava
de mon cor l' aborriment.
Porqué, si ni un somni lléu
tingut per ell may hagués,
vos juro qu' al veure qui es,
ábuy me sabria gréu!

ESTEVE Roseta!

ROSA No necessito
disculpa d' acció semblant,
y á que may mes al devant
te 'm poses, d' ara t' invito.
Oblidam y fes Esteve,
que avergonyirme no tinga,
fent que ni l' idea 'm vinga
de que haja pogut ser teva.

ESTEVE Lo que faré sols será
probarvos com no menteixo,
y que de molt, no mereixo
lo despreci que se 'm fa;
mostrant que si hi ha segona
intenció en aquesta feta,
per cap motiu pot, Roseta,
provenir de ma persona.

ROSA Fes lo que vullas.

ESTEVE Segura
te 'n pots quedar. A revéure. (*Saludant.*)

PERET (*Ap.*) A fè que no se á quí crèure.

ESCENA XIV

Dits y PAU. (*Pau ha entrat en escena à temps de sentir lo parlament de Roseta, però no baixará del fons fins que l' Esteve s' en va à fì de toparse ab ell al centre de l' escena.*)

PAU ¿Que no t' ho he dit, criatura,
que la mel no 's fa pels asas?

ESTEVE Au! surt de aquí! (*Dantli una empenta.*)

PAU (*Acostantse à Josepó.*) Josepó.

JOSEPÓ No estich per ximplesas! (*Girantli la espatlla.*)

PAU Bo!
del foch me 'n vaig á las brasas...

ESCENA XV

PERET, JOSEPÓ PAU *y* ROSETA

PERET Y donchs qu' anèm al hostal?

JOSEPÓ A matarlo tinch d' aná!

ROSA Pare!

JOSEPÓ Si; 's retractarà,
ó be, ¡ay de ell!

PERET (*Calmantlo.*) No 'n feu cabal.

ROSA Per Déu!

PERET No temas.

ROSA (*Suplicant.*) Peret,
de tu 'm refío.

PERET (*Ab efecte.*) Es ton pare...
lo meu!...
(*Josepó comença á passar endevant, y axís que l' aconsegueix en Peret y 's retiran junts, baixa en Pau del fons y empren á Roseta, que 's dirigeix à casa seva.*)

ROSA Oh! m' estima encara.

(*Anantsen y fent un gran suspir de satisfacció.*)

PAU Fem tractes? (*Jovialment y tocantli la espatlla.*)

ROSA Perquè?

PAU D' aquet,
de l' Estevè.

ROSA (*No comprenent.*) Noy...

PAU Veurás:
Si probo d' ell l' interés
en fer malvèure al promès
ab ton pare ¿què 'm daràs?

ROSA Demana. (*Ab prontitut.*)

PAU Aquest anell d' or,
de Montserrat.

ROSA (*Donantli.*) Te, ja es tèu.

PAU Oh! gracias! (*Saltant y besantlo.*)

ROSA (*Estranyada.*) Què tens?

PAU (*Fugint, saltant y correns.*) Adèu!

ROSA Se pensa tení un tresor!

(*Dirigintse à casa seva.*)

FI DEL PRIMER ACTE

Acte segon

Casa d' en Josepó. Porta d' entrada al fons per la qual se veu, en part, la plassa del poble. A la dréta del espectador, porta de pàs á las pessas de peu plà de la casa, y en segon terme, l' escala de las habitacions superiors; entre la porta y l' escala, un armari endinzat á la paret, y en front d'ell, més al centre de l' escena, una taula y dos banchs de fusta blanca. A la part esquerra, y en primer terme, porta que comunica ab l' establia y l' hort de la casa; altra en segon terme, y en l' espay que quedará desd' aquesta á la del mig se veuràn, entre diferents trastos casoláns, algunas eynas de cultiu, cumplint aquest vuyt á gust del Director d' escena.

ESCENA PRIMERA

ROSETA, JOSEPÓ, PERET *y* PAU. (*Los tres primers de sobre-taula, figurant que la Rosa ha retirat ja las eynas de dinar y qu' estan de conversa mentres los homens, las estoballas ja mig arreboçadas, bèuhen y fuman. Pau entra en escena al aixecarse 'l teló.*)

PERET — Hola, noy!

ROSA — Entra, si 't plau.

PAU — Heu dinat ja? (*Baixant al prosceni.*)

JOSEPÓ — (*Pipant.*) Fa una estona.

PAU — Vos porto una nova.

PERET — Es bona?

PAU — No pas gayre.

JOSEPÓ Esplicat Pau.
PAU Tenim allotjats.
JOSEPÓ Fa poch
qu' he sentit una trompeta
y 'ls ho he dit: feyna, Roseta!
PERET Alça! alça!... soldats!
ROSA Bujoch!
PERET Que no t' agradan potser, (*Ap. á Rosa.*)
Roseta?
ROSA (*Ap. á Peret.*) Prou!... si ho sabias...
JOSEPÓ Y son molts?
PAU Dos companyías.
PERET Ahont van?
PAU No 's pot saber.
Diuhen que si hi ha partidas.
JOSEPÓ Oy, tal! un rave fregit!
PAU Jo no dich mes que 'l qu' han dit.
JOSEPÓ Se diuhen moltas mentidas.
PERET Sabèu lo qu' es?
JOSEPÓ Que se jo!
PERET Que us vénen á visitar
per ensenyàus, de pagar.
JOSEPÓ Ja entench!... la... capitació.
(*Fent memoria.*)
PERET Quan dich qu' anèm malament!
ROSA Deixa estar... (*Ap. á Peret.*)
PERET (*Ap. á Rosa.*) Que no t' agrada?
ROSA So noya...
(*Peret y Rosa segueixen ap.*)
JOSEPÓ (*Ap. á Pau.*) Ja l' he pagada,
t' ho callarás, eh?
PAU (*Ap. á Josepó.*) Corrent.
PERET Y donchs, quin vent t' ha portat?
PAU Jo diré.
JOSEPÓ Que no vols bèure?

PAU May dich que no.
(*Bèu. Després d' ell Josepó.*)
PERET (*Ap. per en Josepó.*) No 's pot crèure;
ja hi torna!...
PAU Està molt cansat?
PERET Què tinch d' está!
PAU Es qu' he vingut
per vostè.
PERET Ay, ay! per mí?
PAU Sí, senyór, li vinch á dí'
una cosa qu' he sabut.
PERET D' interés?
PAU A no enganyarme
crech que sí. Ay bo! te 'n rius,
Roseta?
ROSA Y clar! quins motius
pots tenir?
PERET Deurá portarme
algun recado.
PAU No, no;
ara, aquí, no sò carté,
ni agutzil, ni nunci...
JOSEPÓ Be,
donchs qu' ets?
PAU Un amich..
ROSA Això
ja ho sabiam.
PAU (*A Rosa.*) Déixem di'.
Un amich, senyor Pèret,
qu' ha descobert un secret.
PERET Esplícat. (*Ab interés.*)
PAU No pas aquí.
PERET Donchs es cosa delicada
qu' havèm d' estar tots dos sols.
Vaya, anem al hort si vols. (*Alçantse.*)

ROSA (*Ap.*) Què deurá ser?
PERET (*A Josepó.*) Acabada
la conferencia, anirém
á pendre cafè, vritat?
JOSEPÓ Ja 'n parlarém, acabat.
PERET Sí, vaja, ja 'n parlarém.
JOSEPÓ Al cafè fa al menys un any
que no hi he posat lo pèu.
ROSA (*A Pau.*) Noy, enteniment, per Dèu.
JOSEPÓ (*Ap.*) En Pau un secret?... Qu' estrany!

ESCENA II

ROSETA *y* JOSEPÓ. (*Rosa acompanya à 'n Peret fins á la porta esquerra, en quin llindar diu á Pau lo derrer vers, y al tornar al centre de l' escena, s' adona de son pare que ha quedat pensatiu, y de cotzers en la taula y lo cap entre les mans. Rosa, després d' una xica pausa, s' acosta á ell, y apoyàntseli á l' espatlla, li parla tota manyaga.*

ROSA Pare, que teniu?
JOSEPÓ (*Sospirant.*) No res.
ROSA Ne res y fèu una cara...
Fèus, càrrech que só la mare!
què teniu? (*Molt carinyós.*)
JOSEPÓ Jo ho sapigués.
Lo disgust d' aquest matí...
quins amichs...
ROSA Si, 'l tal Esteve...
JOSEPÓ Y pensar que la mà teva
fa temps que 'm demana!...
ROSA Sí,
vaya un partit que faria:

galdós! lo qu' ell dèu voler
sabèu que dèu sé? 'l diner;
que va errat!

JOSEPÓ M' ho presumia,
y perço sempre li deya
que 't parlés, perqué 'l qu' es jo,
vull deixarte l' elecció.

ROSA Ja 'm parlava.

JOSEPÓ Y tu?

ROSA Me 'n reya.

JOSEPÓ Donchs cregas que m' enganyava,
y si li haguesses mostrat
afecte...

ROSA Quin disbarat!

JOSEPÓ A fè, fè, que t' hi casava.

ROSA Lo conech massa.

JOSEPÓ Ho veig pròu;
però á mí 'm tenia cego...
té tanta d' aquesta, (*llenga*) y luego,
so tan tonto!

ROSA (*Passantli 'ls braços al coll.*) Lo que sóu
es massa bò.

JOSEPÓ Ja pots dirho;
fins per trèurel d' uns apuros,
li vaig deixar trenta duros
creyentlo un bon noy.

ROSA Jo 'l miro
de cua d' ull, dés qu' en Làu
de cà 'l Borni 's va matá.

JOSEPÓ Y per qué?

ROSA Vejàu si 'n fa
de temps! ascoltèu, si us plau.

JOSEPÓ Digas.

ROSA Vos sabèu tan be
ò mellor que jo, qui era

en Làu; de la vila entera
lo mes honrat y feynè.
Sos pares y sos germans
y tots los que 'l coneixían,
paraulas no mes tenian
que per alabarlo. Abàns
qu' es fes amich de l' Esteve,
era alegre, franch, amable
y ab sa conducta intatxable
l' orgull dels de casa seva.
Mes, va esdevenir un dia
que, anant á feynar á un troç,
va sentí un crit horrorós
que d' entre un pinar surtía.
Ascolta, la veu coneix
de l' Esteve, corre y 'l veu
en terra, malmès del pèu
al tombà un pí. L' assisteix
com Dèu assistirnos mana,
y ab diners y bonas obras,
sosté tres mesos las pobres
de sa mare y sa germana.

JOSEPÓ Lo que á las horas va fé
va atmirar tota la vila,
y se 'n parlava una pila
de lleuguas lluny, pròu ho sé.

ROSA Ni may qu' ho hagués fet. D' aquí,
dels dos l' amistat va neixer
y en Làu comensá á coneixer
lo vici que 'l pervertí.
Lo bèure! Á cada moment
estimulat per l' Esteve;
al hostal, á casa seva,
fos hont fos, continuament
per lo vici dominat,

que l' Esteve fomentava,
sos nobles instints matava
sens' adonarsen.

JOSEPÓ Vritat.

ROSA Y en tant que l' amich traydor
aprofitava las crisis,
que té·aquest, com tots los vicis,
per anarli xuclant l' or;
los pares del pobre Làu,
plorant llàgrimas amargas,
veyan fugí á passas llargas
de casa seva la pau!
Fins qu' un dia, devallant
d' aquest vici per l' escala,
cometé 'l fill una mala
acció, à sos pares mancant.
Y fou la acció tan dolenta,
qu' al torná en sí... va matarse
per no poguer conformarse
de sos pares ab l' afrenta!
D' à las horas que may més
al Esteve he pogut vèure.

JOSEPÓ Roseta! (*Acostántsela ab carinyo.*)

ROSA Y no ho voldrèu creure:
me fa por!

JOSEPÓ (*Ap.*) Si ho sapigués!

ROSA Ja veyèu si un home aixís
me podria fer ditxosa...
mes qué us passa?

(*Josepó conmogut l' abraça.*)

JOSEPÓ Bésam, Rosa!

ROSA Què teniu?

JOSEPÓ (*Dissimulant.*) Que sò felis,
veyent qu' un àngel per filla
m' ha dat lo cel.

ROSA (*Conmoguda.*) A tal pare
tal filla.

JOSEPÓ Oh! sí, sí!

ROSA (*Dissimulant l' emoció.*) Y ara?
que 'm rebreguéu la faldilla!
(*Ap.*) L' he conmogut. (*Pausa.*)

JOSEPÓ Tinch lo cor...

ROSA Ara ab aixó qu' us he dit
potser vos haja entristit...

JOSEPÓ No, noya.

ROSA Mes com l' amor
no 's mana he volgut provar
com á un sér tan aborrible,
es per mí mes que impossible
poderlo may estimar.

JOSEPÓ Filla!

ROSA Què volèu?

JOSEPÓ Si may
l' Esteve ve á demanarme,
cerca un modo d' escusarme...
digas que no hi sò.

ROSA Aixó ray!
Mes á que be 'l cambi aquet,
tan axí?...

JOSEPÓ (*Desfogantse.*) A que com en Làu
tambè jo...

ROSA Calleu, si us plàu!

JOSEPÓ Però!

ROSA Callèu!

JOSEPÓ (*Comprenent.*) Ah! en Peret.

ESCENA III

Dits, PERET *y* PAU (*Porta esquerra.*)

PERET — Entesos, noy.
ROSA — Com ha anat
la confessió?
PERET — Profitosa.
JOSEPÓ — Y llargueta, eh?
PERET — Bona cosa.
PAU — Mire, en Josepó ha plorat. (*Ap. á Peret.*)
PERET — Que anèm al cafè?
JOSEPÓ — Vindré
per complaurel. (*Apariantse pera sortir*)
PERET — Ménos mal.
JOSEPÓ — (*Ap.*) May més m' acosto al hostal.
PERET — Hàla, Pau.
PAU — Jo no.
PERET — Per qué?
PAU — Perqué jo al mellor licor,
preferesch una estoneta (*Naturalitat.*)
de fer broma ab la Roseta.
PERET — Ah, pollastre! (*Picantli l' esquena ab fa-*
JOSEPÓ — 'L seu humor *miliaritat.*)
voldria! sempre de gresca...
PAU — Vull probá á fer la patota (*A Peret.*)
per birlarli la xicota.
JOSEPÓ — Que dius?
PERET — (*Sonrient.*) Si que fora fresca!
JOSEPÓ — Tu, Pau!... Que sò llus!
PAU — Que hi ha?
potser si qu' us ho tenian
amagat!... Res. s' aparian...
ROSA — No se 'l que 'm passa...
(*Avergonyida's tapa la cara ab las mans*)

PAU (*Rient.*) Ja! ja!
que vermella; ni un pebrot!
PERET Vaja, vaja! (*A Pau, fentlo callar.*)
JOSEPÓ (*A Peret.*) Y be, vostè,
què díu?
PERET Qu' anèm al cafè.
ROSA Malviatge de xicot...
PAU Que 'ls sab gréu?
PERET Lo qu' es per mí,
m' has fet un favor encara. (*Se 'n va ab Josepó.*)
PAU Veus? si ell no gosava, ara
ja está fet.
ROSA Mes sent jo aqui!

ESCENA IV

ROSETA *y* PAU

PAU Potser te dol? Ah, traydora;
dèus teni 'l cor mes alegre!
ROSA Ja 't dich jo que si, mes negre
que cap carbó. (*Plegant les estoballes.*)
PAU Vaja, plora
si coneixes.
ROSA Que vols dì
potser que no tinch motius
per ferho?
PAU Si no me 'ls dius...
ROSA No has vist lo qu' aquest matí
ha passat?
PAU Lo del Esteve!
No t' he dit que provaria
lo que lograr pretenía?
ROSA Y com?
PAU Aixó es cosa meva.
ROSA Dèu vulla que pugas ferho,

perquè si per cás lograva
sos propòsits...

PAU — Vaja, acaba.

ROSA — Jo moro!

PAU — Quin desespero.

ROSA — Y quasi ja l' esperança
tinch perduda.

PAU — Espera, espera.

ROSA — Sí, qui espera, lo cel alcança.

ROSA — Tant de bò!

PAU — Sápigas Rosa
qu' he posat fil á l' agulla,
y si 'l diable no m' ho embulla,
irá molt rebé la cosa.

ROSA — Lo que l' Esteve del pare
ha dit, es molt cert.

PAU — Ja ho sé;
però jo 'l corretgiré
d' aquest vici.

ROSA — Com?

PAU — Encara
no ho sé, però...

ROSA — Y si entre tant
á mí lo Peret me planta?

(*Pau, per distrèure la mica de agitació que 's notará en ell durant tota aquesta escena, s' assenta prop la taula, jugant ab un ganivet que hi haurá demunt d' ella, mes á las paraulas de la Roseta, creix la seva agitació, fins al punt d' arrancarli l' interjecció que més avall té en boca, però tot seguit se domina y dissimula en quant li es possible l' involuntari esclat de son sentiment.*)

PAU — Mare de Dèu! Molt t' espanta

l' idea de pèrdrel... (*Picant entre 'ls dits ab lo ganivet.*)

ROSA — Quan conegas lo qu' es amor, comprendràs mon desconsol.

PAU — Donchs axió l' estimas molt? (*Picant ab mes agitació.*)

ROSA — Si l' estimo? Ab tot lo cor!... mes y tot!

PAU — (*Ab força.*) Redéu!

ROSA — Què tens?

(*Pau s' alça, tira 'l ganivet demunt la taula y del tot dominat respòn després d' una xica pausa y ab naturalitat.*)

PAU — Distret m' he picat un dit.

ROSA — T' has fet mal? (*Ab solicitut.*)

PAU — Un sang trahit.

ROSA — Veus? júga! (*Ap. posantse la mà al cor.*)

PAU — No siguem nens!
(*Alt.*) Si tant l' estimas, precís
será assegurar la cosa
abuy mateix.

ROSA — Què?

PAU — Abuy, Rosa,
vull que digas qu' ets feliç.
Faré confessá l' Esteve
los seus fins, perquè en Peret
puga quedar satisfet.

ROSA — Mes, digas, Pau: y la teva
protecció, jo, á que la dech?

PAU — La deus á la voluntat
que de petits s' hem portat
y á aquest anell.

ROSA — (*Ab malicia.*) Hem!... no 't crech.

PAU — Tu mateixa.

ROSA — No hi ha afany...
(Fent senyal d' amollar diners.)
PAU — Faig un favor á una amiga.
ROSA — Vaja, Pau, no se que 't diga...
PAU — Oh! jo tampoch.
ROSA — *(Ap.)* Que es estrany!
Vaig sospitant que potser...
PAU — Si tant t' hi empenyas...
ROSA — *(No deixantlo acabar.)* No, Pau.
PAU — Tu sabs qu' era amich d' en Làu,
donchs abuy lo venjaré!
ROSA — Fentme un gròs favor á mí,
serà una venjança noble.
PAU — Me 'n vaig á dá un tom pel poble
y mes tart tornaré aqui.
ROSA — Te 'n vas?
PAU — Si 't festejés massa
en Peret s' enfadaria,
y si 't deixés, jo tindria
que cubrir la seua plaça
y á mi... ay, ay, ay!
ROSA — Què?
PAU — Re?
ROSA — No t' agradaria? *(Rient.)*
PAU — *(Anantsen.)* Adéu.
ROSA — Fins després. *(A la porta.)*

ESCENA V

ROSETA

ROSA — *(Baixant del fons.)* A pesar seu,
m' ha dit que m' estima. Y be,
què hi vol di? Es un troç de pa
y l' amor que sent per mí,
sabré en poch temps convertí

en pur amor de germá.
Pogués estar tan tranquila
com d' açó, del que del pare
deu pensar en Peret, ara.
Ay, Dèu! si 's vegés la pila
d' idées que pe 'l meu cap
abuy han passat! Y tot
ho ha causat aquell xicot...
Mes, gracias á Dèu, ja sab
en Peret la peça qu' es
y estich mig tranquilisada.
Si pogués tot de sobtada
passar vuyt dias no mes!

ESCENA VI

ROSETA, ALBERT *y* ESTEVE. (*Esteve porta un sach de nit del capità Albert y s' atura prop de la porta.*)

ALBERT Patrona... Visca 'l pà blanch!
Visca la sal del pays!
Quina cara mes remaca...
En tota Espanya no he vist
ni una boca mes ben feta,
ni uns ullets mes aixerits,
ni unas galtonas mes frescas,
ni un cos mes lleugé y mes prim!
ROSA Vostè es l' allotjat?
ALBERT Si, noya;
la sort m' ha portat aquí
à...
ROSA Y lo minyò? (*Per l' Esteve.*)
ALBERT M' acompanya.
ROSA Doncas, ab lo seu permís;
aquella es la seva cambra. (*Segona porta esquerra.*)
Si res s' ofereix, un crit

y tot desseguit...

ALBERT — Mil gracias

ESTEVE — Quin paper. (*Per la Roseta.*)

ALBERT — Escolte, 's diu?

ROSA — Roseta. (*Se'n va per la dreta.*)

ESCENA VII

ALBERT *y* ESTEVE

ALBERT — Huy! quina rosa,
de tot l' any!... bo! de precis
que aquesta noya es tocada!
Plantarme així en sech... á mi,
á qui anyoran quantas noyas
m' han vist un sol colp? Ah! sí,
ja hi caych, no pot sé altra cosa
que la pols d' aquests camins
m' ha posat... vaig á arreglarme.
Vull qu' al anarmen d' aquí
diga tothom, com á Berga,
Sant Hipòlit y Cambrils,
que 'l capitá Saladrigues,
es un capitá molt lluhit,
y molt guapo, y molt amable,
y molt...

ESTEVE — Si m' escolta un xich,
potser...

ALBERT — Ya no 'm recordava;
esplícat.

ESTEVE — Com abàns li he dit,
jo tinch moltas coneixensas
per tots aquests pobles vehins.
Se ademès, quantas dresseras
hi ha, tots los càus, y en fi,

si ha de menester un práctich
crech que jo 'l puch ben servir.
(*Ap.*) Vejam si puch enganyarlo
dissimulant los meus fins.

ALBERT. Y qui t' ha dit á tu, jove,
que jo necessiti?...

ESTEVE. A mí
m' ho ha semblat.

ALBERT. Donchs mal semblat.

ESTEVE. Es que jo só dels...

ALBERT. De quins?

ESTEVE. Dels de vostè.

ALBERT. Be! m' agrada;
que sabs de quins só?

ESTEVE. Y sí!
Dels de l' orde.

ALBERT. Sempre, sempre;
l' orde es la páu, no es aixi?
(*Ap.*) Vejam si d' aquest tanoca (*Mirant-*
ne puch treure algun profit. *sel.*)

ESTEVE. (*Ap.*) Me sembla que ja li agrado.

ALBERT. Tu, de segur, que eu aquí
dèus coneixer fins las moscas.

ESTEVE. Sí, senyor.

ALBERT. Donchs, no has pas vist
si ha vingut gent forastera
de poch?

ESTEVE. Però...

ALBERT. L' altra nit
se va escapá un près polítich.

ESTEVE. D' hont era?

ALBERT. De Sant Feliu.

ESTEVE. (*Ap.*) No es pas ell. (*Alt.*) Y aquest fulano...

ALBERT. Minyó, minyó, tu ets molt viu...
no dónas prenda...

ESTEVE Jo 'm creya...
sia franch, potsé es carlí?
ALBERT No sé. (*Ap.*) Probaré enganyarlo.
ESTEVE (*Ap.*) Li tinch de fé entrà al magi
qu' en Peret es lo subjecte
qu' ell cerca. (*Alt.*) Crech que ja 'l tinch!
(*Ab tò misteriós y donantse importancia.*)
ALBERT Home, què dihèu?... fem tractes...
Deu rals...
ESTEVE No sía mesquí.
ALBERT Un duro.
ESTEVE Acepto.
ALBERT Parlèu.
ESTEVE Se que 's passeja tranquil
per aquí, com si tal cosa;
y se més...
ALBERT Perquè no ho dius
d' un plegat!
ESTEVE Quan sia l' hora...
ALBERT Digam lo càu.
ESTEVE No 'l puch dir
perquè no 'l sé; mes prometo
mostrarli aquest home á nit.
ALBERT Entesos, minyó. Té.
(*Donantli una moneda.*)
ESTEVE Gracias.
(*Ap.*) Que se l' en porten d' aquí;
desprès ja trobarè 'l medi
de fé entendre y de fer dir,
qu' en Josepó es dels que manan
y qu' es ell qui l' ha trahit.
Magnífich!
ALBERT Qu' es lo que 's pensa?
ESTEVE Tirava plans.
ALBERT Ah!

ESTEVE — Ja 'l tinch
y vaig á posarlo en planta.

ALBERT — Donchs á veure si us lluhiu.

ESCENA VIII

ALBERT

ALBERT — Piramidal! l' ha passada
com si fos un grà d' anís.
Mes, quina 'n fora que 'l roig
aquest que vinch perseguint,
per mellor desorientarme
fes vèure aquí qu' es carlí?
Qui sab! de totas maneras
no hi perdo res, y per mí
quasi be aixó de agafarlo
tant prompte... res! tinch desig
de passà un parell de dias
à prop d' aquest serafí!
Oh! mirèus que te una cara
com pocas se 'n hajan vist.
Es una rosa... y que tonto,
li he preguntat com se diu,
com si una noya com ella
se pogués altre nom dir.
Rosa, Rosa! per tornarme
papallona... dava un dit!

ESCENA IX

ALBERT *y* PAU

PAU — Dèu lo guart. Lo senyó alcalde
m' envia; sò l' algutzil,
lo carté, el nunci, y per tant
díu que puch serli útil.

ALBERT Sí,
en efecte, pots serme útil
Busco un home...
PAU Aquí n' hi ha á mils.
ALBERT Qu' ha fugit de Barcelona.
Porto las senyas aqui. (*Trèu un paper.*)
(*Llegint.*) «Pelo negro, cejas negras,
ojos ídem, barba, sin.»
PAU No parle mes.
ALBERT Com?
PAU No parle;
qüasi li puch dir que 'l tinch.
ALBERT Quins gossos hi ha en aquest poble;
ja ets lo segon que m' ho dius.
PAU N' hi ha un altre?
ALBERT Si.
PAU 'S diu?
ALBERT Esteve.
PAU Y 'l coneix?
ALBERT No sé; m' ha dit
qu' á nit tindré al près.
PAU (*Ap.*) Que pillo!
Haurá olorat...
ALBERT Be, què hi dius?
PAU Que no se aquest tal Esteve...
(*Ap.*) Tinch de mòure un embolich!
ALBERT No 'l coneixas?
PAU No hi puch cáure.
ALBERT Es del poble.
PAU Será aixís;
mes per ara no 'm recorda...
(*Ap.*) Guanyèm temps. (*Alt.*) Ah, 'l per-
es un roig, molt roig! d' ideas, [seguit
de la comuna... (*Fent com qui recorda.*)
ALBERT Sí, sí.

PAU — Donchs va arribà ahí á la tarde.
Don Perico, es un qu' escriu
cosas de diari?...

ALBERT — Angela!

PAU — Donchs veja, va arribá ahí
y abuy de matinadeta
ha marxat.

ALBERT — Adéu Madrit!...
Cap ahont?

PAU — Ah! no puch dirli;
veurèm si 's pot descobrir.

ALBERT — (*Ap.*) Potser aquell m' enganyava.
(*Alt.*) Qui sab; potser ha surtit
per tornar á la mija hora,
convertit en un carlí.

PAU — Podria ser, de tots modos,
buscarèm.

ALBERT — Sí, noy, ben dit;
y 'l trovarèm, eh?

PAU — Descuide.
(*Ap.*) Ja te 'n guardaré.

ALBERT — Entrèm dins
del quarto y podrèm parlarne
mentres que m' arreglo un xich.

PAU — (*Ap.*) Sols perquè ella m' ho agrahesca
trauré á 'n Peret de perill.
(*Entran per la segona porta esquerra.*)

ESCENA X

PERET *y* JOSEPÓ

JOSEPÓ — M' ha semblat vèure... ja ho deya!
l' allotjat; (*Al entrar y mirar dins.*)
serèm un mes.
Abuy, Peret, tot se vessa;

hem de sopar com uns reys!
Ay! ja no me 'n recordava
que á vostè aixó de reys...

PERET Be;
ja 'm faig cárrech qu' es un ditxo.

JOSEPÓ Está clar.

PERET De tan content
ni sab lo s' empatolla.

JOSEPÓ Que la cridó?

PERET Sí.
(*Anant á la porta y tornant enrera.*)

JOSEPÓ Donchs, ey!
m' ha de permetre que jo
li parle.

PERET Com vos volguèu.

JOSEPÓ Si abuy fos viva la dona!

PERET (*Ap.*) L' estima á no poder mes.

JOSEPÓ Roseta, noya. (*Cridantla.*)

ROSA (*Dins.*) Ja surto.

JOSEPÓ Peret lo promès, promès;
primer jo.

PERET (*Ap.*) No he vist un pare
mes pare del qu' es aquest.

ESCENA XI

Dits y ROSETA

ROSA Qué mánan?

JOSEPÓ Vina, traydora,
mosca bal...

PERET Si comencéu
d' aquest modo no consento...

JOSEPÓ Es vritat que tu y aquest?
dich! lo senyor.

PERET — Si heu de dirmho,
tant se val!

JOSEPÓ — Li ha fet l' ullet.
T' ha demanat.

ROSA — (*Ab lo cap baix.*) Bé!...

JOSEPÓ — Y li he dit
que per mí, si tu hi convens
no hi tinch reparo. Que 't sembla?

ROSA — Jo pare, si ho ha dit ell...
podéu pensar que tindria
ma paraula.

JOSEPÓ — Bé, molt bé!
Vaja donchs, ja sou promesos.

PERET — Rosa!

ROSA — Peret!

JOSEPÓ — L' any vinent,
per la fira, la casulla;
al cap d' un altre any, un nen,
y al cap de dos una noya
que 's dirá Rosa, y als tres...
ay, ay, ay! ab l' alegría
y aquell malehit cafè!...

PERET — Ara ja puch dir qu' ets meva.

ROSA — Sempre ho he sigut, dolent.

JOSEPÓ — Des que me l' ha demanada
que 'm sembla estimarla més,
y la trobo mes ayrosa,
mes maca...

ROSA — Pare, escoltèu.

JOSEPÓ — Que hi ha?

PERET — Res, cosas d' aquesta.

ROSA — Jo li deya que potser
la vinguda de la tropa
no sia feta d' intent
y que 'm sembla...

JOSEPÓ Fuig, beneyta
qui li sab aquí?
PERET 'L meteix
deya jo.
ROSA Que no hi ha espias?
y si 'l trobavan, veyèu
quin trastorn á casa seva!
PERET Y aquí no?
ROSA Oh! aquí mes!
PERET No tingas cap por, Roseta,
mon secret sols lo sabèu,
tu, ton pare y lo velítre
de 'n Pau.
JOSEPÓ Doncas veu, mal fet.
Ja som massa, quina falta
hi feya en Pau?
PERET Es qu' ab ell
porto un negoci, y per força
he hagut de dirli.
JOSEPÓ Aixís re;
jo ho deya sols per prudencia.
PERET Si, home, pròu qu' us entench.
JOSEPÓ Be, be; aixó deixemho correr
y anem á lo que 'ns convé,
Per sopar vull carn de ploma
y cunill y...
ROSA Qué dihèu?
JOSEPÓ Que vull celebrá' aquest dia
com se correspòn, enténs?
L' olla gran dintre la xica!
Y tu al costat d' en Peret
á taula, y jo al devant vostre...
no! jo al mig, aixi us tindré
tots dos al costat; per postres,
garnatxa, senyor Peret!

PERET Es molt just; jo lo que sento
que no puga, com se dèu,
contribuhir á la festa.

JOSEPÓ Aixó ray! ja hi tornarèm
quan deixen de perseguirlo.

PERET Sí; á las horas, anirem
á la torra ab los de casa,
y allí presentar podré
la sola reyna qu' admeto,
á tots sos futurs parents.

JOSEPÓ Ja sabrás fer la senyora?

ROSA Me n' ensenyará en Peret!

JOSEPÓ Y portarás gorro ab cintas
y talons alts... Si 't vegés
la teva mare, 's tornava
boja de alegría!

PERET Hó crech,
perqué á vos poch us en falta
si no n' estèu.

JOSEPÓ Es molt cert!
Fins y tot me venen rauxas
d' anar per aquests carrers,
perque tothom puga veure
un home feliç, content!

PERET No menys que vos, jo me 'n sento
y perquè ho sia algú mes,
me 'n vaig á fer quatre lletras
per dirho á casa.

JOSEPÓ Ben fet;
ves, dònali papé y ploma
y en acabant...
(*Fent ab la má l' acció de menjar.*)

ROSA Descuydèu.

JOSEPÓ Pósehi recados als pares

PERET Serèu servit.

ESCENA XII

JOSEPÓ

Quin parell!
Ténen de fé' una patxoca
quan tots dos fassan bracet!
De segur que per la Rambla
fan badá' á tota la gent,
perquè ell es un bon moço,
ben plantat, guapo, ayroset,
y ella?... com tots los de casa
que may n' hi hagut cap de lleig!
Quin dia, Deu meu, quin dia!
A no ser aquell ximplet
d' Esteve, festa rodona.
Però qu' haja sigut ell
que 'm tirés á mi á la cara
semblant cosa! Valdament
me rebente si en la vida
torno á fer semblants papers!
Y l' Esteve 'n te la culpa!...
abàns de ferme jo ab ell,
era un altre... ¡No, mentida!
era 'l meteix, si, 'l meteix;
sols que tenia mes força
de voluntat, per poder
dominarme, era mes home,
mes digne... ¡Ho tornaré á ser!
Vull vencerm, vull ésser lliure
y no vull, per un may mes,
que ma filla 'm conte historias
que enclogan segón intent.
Ma filla... pobre Roseta!
Mes abuy, grat sia á Deu,

asseguro sa ventura,
la faig ditxosa, y també
ho seré jo, clar: sentho ella,
per força jo 'n tinch de ser!
Francament; si al despertarme
hagués trobat á prop meu
un sach d' or, no fora tanta
ma alegria com ara es.
M' haig de fé' un tip de garnatxa:
Oh, vaya si me 'l faré!

ESCENA XIII

JOSEPÓ, ALBERT *y* PAU

ALBERT Donchs senyor; si no m' enganyo
só entrat aqui ab molt bon pèu.
JOSEPÓ Burrango! poch s' ho afigura,
quin dia, quin dia aquest!
ALBERT Vos, sou l' amo?
JOSEPÓ Per servirlo.
Qué 't fas soldat? (*A Pau.*)
PAU (*D' amagat d'Albert.*) Xit!
JOSEPÓ (*Apart.*) No entench...
ALBERT N' ha d' ésser dos ó tres dias.
JOSEPÓ Donchs...
PAU (*Apart á Josepó.*) Muixoni!
JOSEPÓ (*Apart.*) No dich res.
ALBERT Vos estranya?
JOSEPÓ Si, en efecte.
ALBERT Vindrá de guia.
JOSEPÓ Ah! comprench.
ALBERT Ves á dir al senyó alcalde (*A Pau.*)
que mes tart hi passaré;
que m' espere, perquè porto

algunas órdes per ell.
Y després...

PAU Si, si, descuyde;
sino es fòra 'l xarparèm.
(*Ap.*) Ja 'm sembla que si, 'l tanasi!
No bèu pas poch á galet!

ESCENA XIV

JOSEPÓ *y* ALBERT

ALBERT Y donchs, aquesta alegria,
diguèume, de que prové?

JOSEPÓ Molt senzill.

ALBERT Hèu tret la rifa?
Hèu heretat d' un parent?
Se us ha mort la dona? 'M dono!...

JOSEPÓ Doncas sápigaho; he promès
la filla.

ALBERT Canario! es cosa
que dèu refrescarse.

JOSEPÓ Entench.
(*Treu del armari una ampolla de vi y dos gots.*)
Li vaig á doná' un garnatxa
que ni d' ángels.

ALBERT Donchs creurèu
que al dirme en Pau, que la Rosa
festeja, m' ha sabut gréu?

JOSEPÓ Per qué?

ALBERT Que volèu qu' us diga!
Es tan maca, que á saber
que sigués republicana
ó be carlina, al moment
me la 'n duya presonera.

JOSEPÓ No senyor no, donchs no es res;

es di... es promesa! Home bega
qu'aqui no's fan cumpliments. (*Bèuhen*)
Que tal?

ALBERT Magnífich! (*Paladejant.*)

JOSEPÓ Tornemhi.

ALBERT Y es clar! (*Bèuhen.*) Es bon vi.

JOSEPÓ Jo ho crech!
Ab motiu de lo que deyem,
lo convido á sopá.

ALBERT Admès;
que sopars ab noyas macas
y ab vi d' aquest, francament,
no 'n passan molts.

JOSEPÓ Advertesca
que també hi haurá 'l promés.

ALBERT Digáume; aquest individuo
de quina familia es?

JOSEPÓ Bo! de la de casa seva...

ALBERT Volèu dir!... Aixis, bebèm.
(*Mirantlo de fit.*)

JOSEPÓ Bebèm. (*Bèuhen.*)

ALBERT Y es de Barcelona?

JOSEPÓ Si senyor.

ALBERT Fos un pagès
podria encara fer *algo*
però dèu sé' un senyoret...

JOSEPÓ Y rich, y elegant, y guapo,
y que te força saber!
Caram, si 'l vegés escriure!

ALBERT Te bona lletra? (*Rientsent.*)

JOSEPÓ Jo ho crech!

ALBERT Donchs aixis la vostra filla
ho encerta?

JOSEPÓ Be, es que també
de noyas com la Roseta,

se 'n trovan pocas. Te un pèu,
que ni un pinyó; unas espatllas...
rodonas... y un d' alló...! (*Ayre.*)

ALBERT Bé!
veniume á fer mes denteta,
com si fos cego!

JOSEPÓ Bebèm!...
que's refreda. (*Bèuhen.*) Es de la broma!
(*Apart.*)

ALBERT (*Ap.*) Sembla que 's posa alegret;
á veure si 'm diverteixo?...

JOSEPÓ Y donchs, que hi tornèm á sèr,
que 'ls fan calçar l' espardenya
y 'ls enjegan dels quartels?
Que hi ha?

ALBERT Res.

JOSEPÓ Donchs com s' esplica
la vinguda de vostès?

ALBERT Jo us diré; hi va haver un maco,
d' aquests que cridan, perqué
ab un troç de turró 'ls tapen
la gorja, que, jo no sé
qué 's va escriure en un article
molt fort, contra del govern;
y 'l general lo vol vèure
per donarli uns quants consells.

JOSEPÓ Y vostè va per xarparlo?

ALBERT Si puch, es clar!... Mes garlèm
y no sentím la porrona
que fa uns crits! (*Bèuhen*) Que no fumèm?
(*Albert dona un cigarro á Josepó, y fuman. Josepó, que ja haurá donat mostras d' enterboliment de cap, á partir d' aqui se deixa portar d' una verbositat extrema y mostra per lo tropell y confusió de sas*

idèas, un periodo d' aquells en que si be la borratxera no 's presenta ab tots sos mes repugnants carácters, domina perço al home, privantlo casi per complert de l' ûs de rahó.)

JOSEPÓ Gracias. (*Encenent lo cigarro.*)
ALBERT De res.
JOSEPÓ Vèu las cosas?
Ara un que no sapigués
que tinch promesa á la noya,
faria un mal pensament.
ALBERT Y per què?
JOSEPÓ La cosa es clara;
perquè al vèure un foraster
á casa, vája á fe entendrer
que 'l fulano es lo promès.
ALBERT Fujiu d' aquí!
JOSEPÓ Oh! y no 's pense,
qu' ell no l' es... què 'l te de ser!
ALBERT No es lo promès?
JOSEPÓ Sí; no es l' home
dels diaris que diu vosté.
ALBERT A vèure.
JOSEPÓ Què?
ALBERT Si las senyas
convenen. (*Trayent un paper.*)
JOSEPÓ Es alt, primet...
pero 'ls homes alts y prims
en lo mon ja son los mes.
ALBERT Es clar;... cabell y pestanyas
negres, y los ulls també,
sens' barba, un xich de bigoti...
JOSEPÓ També 'l seu es primerench.
ALBERT Ja es casual. (*Alt.*) Quina 'n seria!
JOSEPÓ Mire: un colp á Sabadell

vaig cridá' á un home, creyentme
qu' era jo!... veja vostè...
si hi ha cosas!... y no 's pense
que 'n Peret...

ALBERT (*Ap.*) Se diu Peret!...

JOSEPÓ Sia tonto d' amagarse,
si ho fes may, tan malament;
perque aquí, per mes qu' un vulla...

ALBERT Tot se sab.

JOSEPÓ Aixó meteix.
La proba: quinz' anys enrera
vaig tráure cinch mil durets;
jo que compro aquesta casa
y uns horts que tinch al convent;
donchs l' endemá de la compra
tot lo poble va saber,
no se com, qu' á casa meva
hi havia diners de fresch.

ALBERT Si qu' es pròu.

JOSEPÓ Home, á mí 'm crema!

ALBERT (*Ap.*) Ja 'l veurèm.

JOSEPÓ Per lo demés,
pot deixar tota sospita;
en Peret no es pas d' aquests.

ALBERT Potse' es carlista?

JOSEPÓ Burrango!
federal de cap á pèus!

ALBERT No hèu dit primer que no ho era?

JOSEPÓ Dels rojos, no.

ALBERT Ah! ja entench;
lo fulano ha fet la article,
però de molt bona fè.

JOSEPÓ Ay, Deu! que 's lo que enrahona?
(*Decreixent la causa qu' ha motivada la seua perturbació; Josepó comprèn la im-*

prudencia qu' ha comesa; fa esforços, y torna, al últim, á recobrar l' us de la rahó sols momentaneament enfosquida.)
Sens' dubte no m' haurá entès;
jo... si, si, estich serè encara!
Vostè en á mí no 'm coneix;
si en Peret escriu diaris
y es politich, no ho sabèm,
perque de lo que 's mormola
un no 'n fá cás, y un secret
es una deixa que 's guarda
sense fern' ús; en Peret
es lo promès de la noya
que ha vingut expressament,
y ara vostè 'l pren per altre,
perque ell aquí, no es res mes
que 'l meu gendre, y jo li juro,
li juro...

ESTEVE Donchs no jurèu
perque heu dit que té 'ls ulls nègres,
que 's prim, que du bigotet,
que ha vingut de Barcelona
y per fi, que 's diu Peret.

JOSEPÓ Jo he dit aixó?... no, impossible;
aixó qui ho diu és vostè!

ALBERT Mirèu que si cridèu massa
per avisarlo, al moment
vos obro 'l cap.

JOSEPÓ Es indigne (*Exaltat.*)
lo medi! Jo no he dit res,
y si per cas, me 'n desdeixo
perque ara ja estich serè,
y ha de constar de tots modos,
que 'n Peret no es lo Peret
que vostè busca.

ALBERT Altra volta
vos dich no alcèu tant la vèu,
perquè, si 'm cremo, vos porto
près á Barcelona ab ell.

JOSEPÓ Es que vosté no pot pèndrel.

ALBERT Si puch ó no, ja ho veurèu.

JOSEPÓ A casa, sols jo governo.

ALBERT Jo vinch en nom de la lley.

JOSEPÓ Què lley ni que xirivias!

ALBERT Què sabèu vos?

JOSEPÓ Com, què se!
Vostè no sab lo que 's pesca.

ALBERT Visca 'l cel!...

JOSEPÓ Visca...

ALBERT Callèu!

ESCENA XV

Dits, ROSETA, PERET, ESTEVE *y* PAU.—(*Roseta y Peret surten als crits d' Albert y Josepó. Esteve vé pel' fons, gansejant; Pau, poch després d' ell, com seguintlo.*)

ROSETA Que es aixó?

PERET Qu' ha succehit?

ALBERT Qu' anava jo en seguiment
d' un jove, y en eix moment
s' ha trovat.

ESTEVE Res, l' han traít!

PERET Com?

JOSEPÓ Ay! lo cap se me 'n va...
Deu me vulla afavorí'.
(*Aseyentse y posantse 'l cap entre les mans.*)

ALBERT Desd' ara está près.

PERET Jo?

ALBERT Si.

PERET Jo près!
ALBERT No 'n vulla dubtá'.
PERET Y qui li ha dit que fos jo,
lo jove á quí persegueix?
ALBERT L' amo.
ROSETA 'L pare!
ALBERT Si, 'l meteix.
PERET L' amo, diu?
ESTEVE Si, en Josepó...
JOSEPÓ Oh, no,... jo no!
ALBERT La vritat;
hem begut, y ab l' alegría
garlant, lo que mes volia
reservarse, alló ha contat.
ESTEVE (*A Peret.*) Qué li deya? Axó va be... (*Ap.*)
JOSEPÓ No, Peret, es fals!... Ah!
(*S' aixeca près de un frenesí espantós y torna á seurers' estirantse 'ls cabells, desesperat.*)
ROSETA (*Volentlo sossegar.*) Pare!
Pare!
ESTEVE (*Ap. á Peret.*) Y pot dubtar encara
del qu' ha dit?
(*Pau qu' ha estat fins ara al fons fentse càrrech de la situació, baixa fent contorsions, y rient ab expansió.*)
PAU (*Rient.*) Molt bé; ja! ja!
ESTEVE De qué 't rius, ara, panarra?
PAU De no res, del paperot
que fan tots.
ESTEVE Què dius, xicot?
PAU Que li xafan la guitarra! (*A Albert.*)
ALBERT A mi?
PAU Sí, escolte.
(*Los dos parlan un moment, ap.*)

ESTEVE (*Ap.*) Me 'n vaig
á esbombarho, abàns qu' aquet (*En Pau*)
no m' entavane à en Peret.
Aqui ja hi sobro. (*Se 'n va.*)

ESCENA XVI

ROSETA JOSEPÓ, ALBERT, PERET *y* PAU

PERET Què faig!
Ay! y quina situació!...
Y à casa quin incomodo!...
ALBERT (*A Pau.*) M' enganyavan!
PAU (*Per l' Esteve.*) Veja 'l modo
d' anàrsen...
ALBERT Be, Josepó!
JOSEPÓ Deixim' en pàu.
ALBERT Molt rebé!
Fóreu un actor dels grossos!
Per viure entre aquests terrossos
sabèu fé 'l vostre papé!
També parlo ab vos...
PERET (*Sorprès.*) Ab mí?
PAU (*Ap.*) Quin enredo qu' he tramat!
(*Alt.*) No fingiu més, li he contat
tot lo qu' ha passat aqui.
Jo só persona manada
y he complert, no es cosa nova;
li he dit qu' hèu cambiat de roba
y de nom... y nada... nada!
A més, com que ja ha fugit
en Peret, no hèm perdut res.
ALBERT Encara molt lluny no es.
PAU Ja 't pots cambiá 'l vestit,
hala! ves... (*A Peret.*)
PERET (*Ap.*) Vaig comprenént...

PAU — A dalt, en una cadira,
trobarás la roba... mira
qu' es meva, tu; enteniment!
Y vostè, d' aqui endevant (*A Albert.*)
mes ull. (*Peret se 'n va á dalt.*)

ALBERT — Noy; no cridis massa.

PAU — Carbassa! menja carbassa.

ALBERT — Ja ho veurás d' aqui un instant!
(*Se 'n va molt depressa.*)

ESCENA XVII

ROSETA, PERET, JOSEPÓ *y* PAU.—(*Tant aquesta escena com las que segueixen fins al final del acte, han d' anar ab molta rapidés.*)

PAU — Ja es fora! Hála! 'l cap viu (*A Josepó.*)
y deixèus de sumicàr,
perquè aixó no pot durar
y te de cambiar de niu.

JOSEPÓ — Pèro què passa? (*No sabent que vol.*)

PAU — Un apuro
del que es força deseixirnos...
Que no podèm adormirnos!
(*Cridant á en Peret desde 'l pèu de l' escala.*)

PERET — Ja va!

ROSA — Però... (*Recelosa.*)

PAU — T' asseguro
que no' l trobará ningù.
Tinch de fer una brometa
d' aquest capità, Roseta!

ROSA — Y jo, què feré per tu?

PAU — Estimarme un xiquet més
del qu' has vingut fent fins ara.

ROSA — Tant que vullas. Y vos, pare,
qué fèu?

JOSEPÓ — Que no ho vèus? No res!
avergonyirm' de la meva
malehida flaquetat.
(*Pau sempre va y ve d' aguaytar á la porta del fons tot frisós. Peret baixa de dalt vestit ab roba de 'n Josepó.*)

PERET — Vet' aqui lo qu' he trobat.

PAU — Anèm, dochs... Alto; l' Esteve
se dirigeix á aqui. (*Desde la porta.*)

PERET — Bò!

PAU — Ab lo capità.

PERET — Endevant!

PAU — No teme. Anèu á ca 'n Grau
(*Lo primer á Peret. Després á Josepó.*)
saltant al hort pel recó
del safreig, allí hi ha un cáu.

JOSEPÓ — Anem, si 'l haig de salvá!
(*Pau, va acompanyantlos á la porta esquerra per la que 'ls acuyta á fugir.*)

PAU — Au, tu sempre mira allá
ben tranquila.
(*A Rosa signantli la porta per hont van Peret y Josepó. No 's confonga.*)

ROSA — Si puch, Pau.

PAU — No 'm contradigas de res
y 's salva.

ROSA — No pas per mi!
may mes, no 'l veuré ja á aquí?

PAU — Tant de bó fos. (*Ap. sospirant.*)

ESCENA XVIII

ROSETA, PAU, ESTEVE *y* ALBERT

ESTEVE (*Entrant furiós.*) Si gosés,
d' un colp de puny t' esclafava! (*á Pau.*)

PAU Noy; es un ardit del joch.

ALBERT Ahont es?

PAU A poch, á poch!
Jo li puch dir hont estava,
qu' allá hont es, ja no ho puch di...
Ha saltat per l' hort...

ALBERT (*A Esteve dirigintse á la porta esquerra.*)
Avant!

ESTEVE Qué, avant? Que 's crèu que dirán
cándidament lo camí
que ha emprès? vaya una tontada.

PAU Si á mí 'm tenian de creure,
lo primer qu' han de fé es bèure.

ESTEVE La teva sang!

PAU Y t' agrada?
Vaya un gust!

ALBERT Tinch de fé aná
tota la vila en renòu,
fins que 'l trobe... (*Anantsen pel fondo.*)

PAU Sí, sí!... pròu!
ja li dich que 'l trovarà.

ESTEVE Que 'l trobe ó no, lo qu' es jo (*A Rosa.*)
mon desig ja he satisfet.

ROSA Qué vols dir?

ESTEVE Qu' ara, en Peret
ja coneix á en Josepó.

ROSA Gran prohesa!

PAU Y dèixal di;
sabs lo qu' ha lograt fins ara?

dar una lliçó á ton pare,
y ferse aborrir.

ESTEVE Jo!

PAU Si.

ESTEVE Així y tot, hauré lograt
que 't quedes per vestir sants,
ó que 'm vullas á mi.

ROSA Avans
que aixó, faré un disbarat!

ESTEVE Torres mes altes sabèm
qu' han caygut...

ROSA Déixam, Esteve.

ESTEVE No serás d' ell!...

ROSA Tampoch teva!

ESTEVE Prou ho veurèm!

ROSA Ho veurèm!

FI DEL ACTE SEGON

Acte tercer

La mateixa decoració del acte segon

ESCENA PRIMERA

ROSETA *y* ESTEVE. (*Roseta dormida de cap á la taula, damunt la qual hi haurá una llumenera apagada. Esteve, després d' alçat lo teló entrará per la porta del fons, que se suposa ajustada. Es á l' auba.*)

ESTEVE La porta oberta? qu' estrany! (*Entrant.*)
Ah!... ella. Si haurá dormit
d' est modo tota la nit.
Què faig? Bò! (*Rosa 's desperta.*)
ROSA (*Sobressaltada.*) Tu aquí!
ESTEVE Cap dany
temes de mí?
ROSA (*Calmantse.*) Y be, que vols?
ESTEVE Duas paraulas tinch per dirte.
ROSA Deixam.
ESTEVE Que pots panadirte
de no atendrem; què resols?
ROSA Parla, però ten present
que no puch molt escoltarte.

ESTEVE Roseta; vinch á parlarte.
de ton pare.

ROSA Ab quin intent?

ESTEVE Jo t' estimo, jo no puch
vèuret sofrir.

ROSA Mal ho probas.
Has dit que 'm portavas novas
del pare.

ESTEVE Si que te 'n duch.

ROSA Hont es?

ESTEVE No molt lluny d' aquí
y vindrá avàns de mija hora.

ROSA Perquè donchs, ha passat fora
la nit?

ESTEVE T' ho tindré de di!

ROSA Parla.

ESTEVE Està près.
(*Després d' un moment de pausa.*)

ROSA Dèu del cel!
Pobre pare!... Ets un canalla!

ESTEVE Roseta...

ROSA Un mal home!

ESTEVE Calla
y escóltam. Amich fidel
de ton pare, no só jo
qui abuy tal disgust li dona;
si va près á Barcelona
es per en Peret.

ROSA No!

ESTEVE No?
Com, Roseta! Ell l' ha substret
á l' acció de la justicia.

ROSA L' ha près la teva malicia,
perquè ha salvat á en Peret.

ESTEVE No, Roseta; no hi ha un tal;

res tinch que dir de ton pare;
mes en Peret, tu repara...

ROSA Sabs hont es?

ESTEVE Es mon rival.

ROSA Y 'l vols perdre! Has fet d' espia
per apartarlo d' aquí.
Y que pensas conseguí?

ESTEVE Si ell te deixés... jo 't pendría.

ROSA Ni ell me deixarà, ni á ferho
may del mon ja fora teva.

ESTEVE Ell te deixa. á fè d' Esteve.

ROSA No ho crech.

ESTEVE Convencert espero.

ROSA Com?

ESTEVE Ahir vespre una carta
á Barcelona va anar,
dihent lo que va passar
al jove ab qui vols casarte.
Detalla á no poder més
la denuncia involuntaria
de ton pare, y la precaria
situació en que está 'l promès;
lo qual será près abans
de mig dia, á més tardar,
ja que s' han fet avisar
als alcaldes dels voltants.
Per ella vindrá en rahó
la familia d' en Peret,
que dels apuros d' aquet
n' es causant en Josepó,
per un vici repugnant
que 'l domina, que 'l degrada,
y com son gent tan mirada,
segúr...

ROSA Què!

ESTEVE Que 's desdirán
de tot lo dit.

ROSA (*Ab ira mal comprimida.*) Quina firma
hi ha á la carta?

ESTEVE La meva.

ROSA Y què 't proposas, Esteve?
(*Ap.*) Ni tantost puch contenirme!

ESTEVE Que malalt de gelosia
no 'm salte á troços lo cor,
y que en premi á mòn amor
per mi la mà teva sia.
Que puga venir á tu
ma vida tota á oferirte,
que 't vull, que t' estimo, á dirte,
com may ha estimat ningù.
Y protestant la odiosa
rahó, que dels fills en cara
tira las faltas del pare,
ferte, si á tu 't plàu, ma esposa.

ROSA May!

ESTEVE Atén que ja impossible
s' ha fet lo teu casament
ab aquest jove.

ROSA Y tu, atén
á lo que m' ets aborrible.
Pensa que may t' he portat
abàns d' ara, gens d' afecte;
que no 'm mereixes respecte,
ni inclinació, ni amistat.
Que si decretés la sort
qu' ab tu hagués d' esser casada,
per lliurarmen, resignada
preferiria la mort.
Perquè has de saber, Esteve,
qu' estim' mes cent colps morí',

abàns que donar lo sí
que un sol instant me fes teva!

ESTEVE Roseta!

ROSA Et dol ascoltarme?
donchs això es la vritat pura.

ESTEVE Pero no veus, criatura,
qu' he començat á venjarme?
Tu no pensas que en Peret
va fugitiu, que ton pare
está près y que, ja ara,
ton casament s' ha desfet?

ROSA Tu no pensas que en lo mon
may he despreciat ningú
mes del que 't desprècio á tú?
que fora per mi un afront
mereixer l' estimació
ab que preténs envilirme,
y que preferesch morirme
de dol, que d' humillació?
Que 'm fa pena de sentirte,
que 'm fa asco l' escoltarte,
que 'm fa vergonya agradarte,
que sento goig d' aborrirte!
Y que si tot l' odi qu' ara
per tu sento s' adormia,
fins lo cor m' arrencaria
per tiràrtel' á la cara!

ESTEVE Roseta, he vingut per fe'
las paus.

ROSA No las vull.

ESTEVE Tu vols
que 'm desespere!... Estèm sols.

ROSA Si 't mòus d' aquí, cridaré

ESTEVE Y la gent s' enterarà
com hem passat junts la nit.

ROSA Oh, Deu.
ESTEVE Per fer paus he dit
que venía.
ROSA (*Resolta.*) Surt!
ESTEVE En va!
ROSA Surt te dich, ò me 'n vaig jo.
ESTEVE Persisteixes?
ROSA Persisteixo.
ESTEVE Tremola, donchs...
ROSA (*Ab força.*) T' aborreixo!
ESTEVE Oh, rabia. (*Dirigintse á ella.*)
ROSA (*Fugint.*) Ah!
(*Pau se presenta á la porta del fons. Rosa s' ampara ab ell. Esteve 's domina. Pausa.*)

ESCENA II

Dits y PAU

PAU (*A la porta.*) Què es aixó?
ESTEVE Oh!
ROSA Pau!
PAU Comprench. (*Baixant*) Què hi farem!
Adeu Esteve.
(*Despedintlo perquè se 'n vaja.*)
ESTEVE Ay de tots!
PAU Aquest xicot te fogots.
ROSA Tota tremolo.
PAU (*Ab calma.*) Seyèm.

ESCENA III

ROSETA *y* PAU

PAU Y be, sossegat; recobra
la calma.
ROSA Quasi estich morta;

al passar tu aquella porta,
anava á tiràrsem sobre.

PAU Pillastre! Donchs t' he salvat
d' un insult!

ROSA Sí.

PAU Me ho temía;
y que es lo que pretenía?

ROSA Transigir. No l' he escoltat.
M' ha dit que 'l pare está pres,
que 'n Peret va fugitiu,
mes que 'l pendrán.

PAU Ell ho diu...

ROSA Y tu?

PAU Deixa fe, qué mes
t' ha dit?

ROSA Qu' ha fet quatre rallas
per casa en Peret, dihent
tals cosas, qu' aquella gent
nos tindrán per uns canallas.
Y que desfet ja del tot
mon casament, si volia,
per muller ell me pendría.

PAU Lo que pendría 'l teu dot!
Manera mes especial
d' estimar jo may l' he vista.
Be, vaja; no estigas trista,
ja soch aquí, y tant se val
que deixe de fer com no
que tot s' apariará.

ROSA Y com?

PAU M' ho tinch de pensá
però t'hó asseguro jo... (*Rosa roda 'l cap*)
No 'n dubtes, no 'n dubtes, Rosa
que si he perduda la nit
no ha sigut sense profit.

ROSA Qué has fet?

PAU He fet una cosa,
que poch te la pensas.

ROSA Digas.

PAU Só anat á veure la mare
d' en Peret.

ROSA Tu.
(*Estrenyentli la má sobre son pit.*)

PAU Què fas ara!

ROSA Gracias!

PAU Però, dona, estigas. (*Desprenentse.*)

ROSA Dèu t' ha inspirat! Y qué tal,
heu corregut?

PAU Y está clá!
Y conto que 'us anirá
d' allò, de cà 'l general.

ROSA Vols dir?

PAU Per ara segú
no hi ha re, pero 's confía...
solament me contraría
una cosa...

ROSA Què?

PAU Dius tu,
que l' Esteve á fet á nit
una carta y no hi contava;
es llástima! quan pensava
deixarho tot enllestit.

ROSA Pero la carta?

PAU No se
l' efecte qu' ella ocasione;
mes per fe que se li done
tot quant diu jo desferè

ROSA Però prompte.

PAU Sí, Roseta;
abuy, aquest dematí.

Pero un altra volta aquí
t' hauré de deixar soleta.

ROSA Oh! no, si tornava aquell!

PAU Donchs com s' arregla? Si jo
sapigués qu' en Josepó
no ha de tardar...

ROSA Sabs que es d' ell?

PAU Ha fet nit al mas Sindréus
ab lo capitá, y cregut
estava quan he vingut,
que foren aquí.

ROSA Y tu creus
que se l' enduràn?

PAU Ca! dona:
per lo menys, jo no sé veure
la rahó; li farán creure
que va près á Barcelona,
per ferli por, perquè diga
hont en Peret s' ha amagat.

ROSA Ell. fins aqui, ab re ha mancat.

PAU Jo lo que sento es que triga
y 'l temps es or.

ROSA Pobre Pau!
Si la sort de casa nostra
no fuig, t' he de da' una mostra
del que t' aprècio.

PAU (*Mitj somrient.*) Caráu!
crech que m' ho mereixo.

ROSA Si.

PAU (*Ap.*) No pensa mes que en pagarme!

ROSA Has arribat á estimarme
com un germà..

PAU (*Expansiò retinguda.*) Més... es dí';
sens familia, sens ningù,
sempre ab mí tu bondadosa...

ROSA Só ta germana. (*Donantli la ma.*)
PAU (*Conmogut y dominantse.*) Si, Rosa:
germana... si axí ho vols tu!

ESCENA IV

Dits. JOSEPÓ *y* ALBERT. (*Desd' aquesta escena fins al fi del acte, se veurá passeijar per la part exterior de la casa un soldat del qual á son temps se 'n fa referencia á l' escena. No es convenient, per axó, presentarse molt visible.*)

ALBERT Bon dia!
PAU Ah!
ROSA Pare! (*Corrent á ell.*)
JOSEPÓ (*Rebentla en sos braços.*) Rosa!
ALBERT Bona peça! (*A Pau.*)
PAU Bon company!
ALBERT Certament, fins y tot, massa!
PAU (*Ap. á Albert.*) Y diga, va près?
ALBERT Si hi va?
Deu te 'n guard' á tu de serho:
al *ponton!*
PAU No ho digués pas
á la nova.
ALBERT (*Ap.*) Haig d' espantarlos.
per veure si 'ls faig cantar
hont es l' altre. (*Alt.*) Y be, pubilla;
que 'm voldrèu desdejunar?
(*Roseta deixa á son pare ab qui ha estat parlant fins aquest moment. Mentres lo capità està distret ab ella, Pau y Josepó cambian apart unas quantas paraulas, las quals interromp lo capità, tan bon punt se 'n adona qu' enrahonan.*)
ROSA Com s' ho mereix tant!

ALBERT Filleta,
jo som un home manat...

JOSEPÓ Però, y en Peret?
(*Apart á Pau.*)

PAU (*Ap. á Josepó.*) A salvo;
á més, á nit he baixat
á Barcelona...
(*Rosa entra dins. Porta dreta.*)

ALBERT (*A Pau, reparantlo.*) Que 'n tramas
algun'-altra? Feste enllà,
qu' això de *xiu-xius* no es cosa
que m' agrade.

JOSEPÓ No hi ha tal.
Li deya qu' havent d' anàrmen
ab vostè, per no deixar
sola la noya, qu' avise
la vehina del costat,
perquè ab ella vinga á viure
á qui.

ALBERT Be; no es mal pensat.
(*Ap.*) Pobre home! qui sab què 's pensa:
de por l' haig de fer cantar.
(*Roseta tràu una panereta de taula, ab llonganissa, formatje, pomas y fruyta seca, y la posa á taula ab lo pà y la porrona, que traurá del armariet de la paret inmediata.*)

ROSA Si es servit. (*A Albert.*) Desdejunàuvos.
(*Als altres.*)

PAU Jo sols un trago, y me 'n vaig. (*Bèu.*)

ROSA Y vos, pare?

JOSEPÓ No, Roseta.

ALBERT Vaja, home, esforcèus, caràm!
ara qualsevol creuría
qu' estèu en capella?

PAU — Y tal!
Marxarán... (*Ap. á Albert.*)
ALBERT — (*Ap.*) D' aquí mij' hora.
PAU — (*Id.*) No'm puch adormir. (*Alt*) Me'n vaig.
JOSEPÓ — Abàns d' anàrmen, voldria
que 'ns parléssem.
PAU — Molt be.
SOLDAT — (*Desde fora, á Pau que va per á sortir.*) Atrás!
PAU — Macatxo! (*Tornant enrera.*)
ALBERT — (*Menjant y rient.*) Ja, ja!
PAU — Pot riure!
que també estich près?
ROSA — Soldats
á la porta!
ALBERT — (*A Pau.*) Donchs que 't pensas?
á aquí, Pau, s' hi pot entrar;
mes surtirne, sens mas ordas,
fillet meu, no ho lograrás.
PAU — Ay, ay!
JOSEPÓ — No tema que fuge!
ALBERT — Quatre homens he fet posar;
dos aquí, y dos á la porta
del hortet.
PAU — No 'ns robaràn.
Tu qu' has passat la nit sola, (*A Rosa.*)
ara no 't podrás queixar.
ROSA — Ja ho pots dir.
JOSEPÓ — (*Ap.*) Sola, la pobre!...
ALBERT — A saberho 'l capitá
Saladrigues, vos prometo (*Atufantse 'l*
qu' us hauria acompanyat. *bigoti.*)
PAU — (*Ap.*) Vejàm si 'l *salvo-conducto*
l' alcalde haurà rebut ja.
Be; puch anàrmen? (*A Albert.*)

ALBERT Sí, home.
PAU Donchs, au!
ALBERT (*Pujant al fons.*) Deixáulo passar.
PAU A revèure.
JOSEPÓ Tu, t' espero.
PAU Sí, home. (*Se 'n va. Pausa.*)
ALBERT (*A Josepó.*) Donchs...
JOSEPÓ (*Interrompentlo.*) Ja veurà;
Roseta convé que 'ns deixes
per un moment.
ROSA Al instant.
(*Rosa retira lo qu' havia posat sobre la taula, deixanthi solament la porrona.*

ESCENA V

JOSEPÓ *y* ALBERT

JOSEPÓ Ara, estant sols, si li sembla,
podrèm parlá ab claretat.
ALBERT Ja veurèu; jo soch un home,
com hèu vist, alegre, franch,
aficionat á la boyra,
á bèure y á festejar;
mes també, may de la vida
á mos debers he mancat.
JOSEPÓ Ho crech.
ALBERT Res mes tinch per dirvos;
parlèu vos.
JOSEPÓ Com començar!
ALBERT Jo us daré pèu. In liquèume
ahont es l' amagatall
d' aquell senyor, y tot d' una
recobrèu la llibertat.
JOSEPÓ Y si no?
ALBERT Al *ponton*.

JOSEPÓ Ho sento.
ALBERT Jo també.
JOSEPÓ Hi tindré d' anar!
No sé en Peret hont puga esser,
ni ho diria, si per càs...
ALBERT Y donchs vos, perquè temíau?
No 'l guiávau?
JOSEPÓ L' he enganyat.
Ho feya vèure, perquè,
distrets vostè y los soldats
ab mí, pogués ell á sa vo
posarse.
ALBERT Y trobèu estrany (*Formalisantse.*)
desprès, que lligat vos porte
com un Christo cap avall?
JOSEPÓ Es tan gran aquesta culpa?
ALBERT Sabèu las lleys militars
quinas son? Me 'n hèu fet una
que 'm podría costá 'l cap:
qui no cumpleix la consigna
que reb, es afusellat.
JOSEPÓ Fássas càrrech qu' ell á casa
no hi ha estat, y tots en paus.
ALBERT Josepó, aixó no pot esser.
JOSEPÓ Capitá, no 'l trobarà.
ALBERT Anirèu á la Carraca,
ó á Canarias.
JOSEPÓ Tant se val!
ALBERT Tant se val?
JOSEPÓ Jo tinch la culpa
de tot lo qu' está passant
al pobre Peret, donchs cáiga
lo càstich d' ell en mon cap.
ALBERT Vent de boca.
JOSEPÓ No.

ALBERT — Y la noya?
la pubilla?

JOSEPÓ — Es veritat!

ALBERT — Bebèu... y reflexionèuho.
(*Acostantli 'l porró.*)
(*Ap.*) Jo tornarè á fe 'l cantar. (*Pausa.*)
Què pensèu?

JOSEPÓ — Que no es molt digne
son intent. M' ha vist esclàu
d' un vici, que 'm fa vergonya
fins nomenarlo, y, poch leyal,
valèntse d' ell, m' ha sorprès
un secret que no 'm pertany;
mes no 's pense nova volta
lograrho!

ALBERT — Jo...

JOSEPÓ — Tinch jurat
corregirme, ser més home,
y en càstich de tot lo mal
qu' he causat, sofrir la pena
que meresca, sens que may
puga vostè ni cap altre
sentirme plánye, ó queixar!

ALBERT — No us enfadèu; jo no ho deya...

JOSEPÓ — Vol bèure vostè!
(*Allargantli 'l porro.*)

ALBERT — No.

(*Josepó llança 'l porró, que 's fa troços, y s' asseu ab molta calma.*)

ALBERT — (*Al veure l' acció d' en Josepó.*) Ah!

JOSEPÓ — Ara seguesca.

ALBERT — (*Ap.*) Quin home!

JOSEPÓ — Seguesca, ó deixem estar.

ALBERT — Poca cosa tinch per dirvos;
d' aquí mij' hora 'l més llarch,

estèu á punt per anàrnosen
cap avall.

JOSEPÓ Tant aviat?

ALBERT Per despedí'us de la noya,
sòbra temps. (*Ap.*) Reblèm lo clàu.

JOSEPÓ Per mes bon home 'l tenia.

ALBERT Só dolent?

JOSEPÓ M' ho va semblant.
Quant val la llibertat meva?

ALBERT Que volèu dir?

JOSEPÓ Sia franch!
De portarme á Barcelona
no 'n traurá res... vol guanyar
dotze unces d' or?... Ne vol quinze,
vint, trenta?... No rode 'l cap,
y responga d' una volta.

ALBERT No, Josepó, no vull tant;
això seria com vendre
la justicia, y soch honrat.
Tinch de portà' á Barcelona
un près, vos deixo triar
entre vos y entre aquell jove
que teníu tan amagat.
Ara, ab això, decidiuvos.

JOSEPÓ Vol quarant' unces?

ALBERT En va;
d' aquí mij' hora, un ó altre
estèu á punt per marxar.

JOSEPÓ Estich á las sevas ordas.

ALBERT Vejàm si 's doblegará. (*Ap. Anantsen.*)
(*Albert surt per la porta del fons, prenent la clau, que estará per part de dins y tanca per fora.*)

ESCENA VI

JOSEPÓ

Y 'm tanca! La verge 'm valga!
quin afront tinch de sofrir!
Mas, per qué 'm planyo? Ho mereixo!...
Pero; qué dirán de mí?
Pobre Peret! pobre noya!
Pensar que jo 'ls he marcit
las flors, ay! de la garlanda
qu' abdòs s' estaban guarnint:
Què serà d' ell á l' hora esta?
Haurá renunciat per mí
á la mà de la Roseta?
Haurá lluny d' aquí fugit
per may vèurens... despreciantme?
Fora horrible!... Fora trist
haver de veure á una filla
plorar sempre, enmalaltirs',
morir potser! Deu no ho vulla! (*Pausa.*)
No sè quan, he sentit dir
que del vici per la escala
l' home, fins devalla al crim;
que fuig de sos peus la terra,
que ab tot y qu' es son desig
deturárse... baixa... baixa...
baixa sempre... Quí ho diu, quí?...
Jo en est camí vull pararme
abàns d' arribá' á la fí,
ho vull, sí, ho vull y té d' esser!
y será... lo cor 'm' ho diu!
(*Ramor dins, com d' algú que saltés.*)
Què será aquest terratrèmol?
Noya, Roseta!

ESCENA VII

JOSEPÓ, PAU *y* ROSETA.—(*Pau y Roseta súrten á plerèt y ab la punta del dit demunt la boca, indicant á Josepó que convé silenci.*)

ROSA (*Surtint.*) Xit!
PAU (*Id.*) Xit!
JOSEPÓ Qué passa?
PAU (*A Rosa.*) Posa la balda
y mentres ell sia aquí,
alerta que no 'ns sorprengan,
alerta sempre, y cap viu.
JOSEPÓ Pero, aixó? (*A Pau.*)
ROSA Es alli qu' espera.
PAU Xit!
ROSA En Peret.
PAU Calla 't dich!
En Peret ve per parlarvos; (*Ab intenció*)
sabèu lo que li 'hèu de dir?
JOSEPÓ Sí qu' ho sé; mes, á la porta
del hort no hi ha guardia?
PAU Si.
JOSEPÓ Qu' hèu fet perque no us vegessen
entrar?
ROSA Jo li vaig á dir
que pot venirsen. (*Entra á dins.*)
PAU Ahir vespre,
perque estigués mes tranquil
y mes segur, mentres anavan
cercantlo fora d' aquí,
lo vaig amagar á casa
d' en Blay lo vostre vehí,
qu' es lo derrer lloch d' hont pugan
sospitar.

JOSEPÓ Però...
PAU Hem guarnit
un tauló, desde las golfas
de cà 'l Blay, y las d' aquí,
y á poch á poch, ab cuydado,
sens moure gens de brugit,
hem passat per la palanca,
havem saltat aquí dins,
sorprenent á la Roseta
perque no s' esporuguis...
ell s' ha cambiat la roba
que va posarse ahir nit,
y res mes! De la vinguda,
ell vos ne dirá 'l motiu.

ESCENA VIII

Dits, ROSETA *y* PERET

JOSEPÓ Senyor Peret! (*Dantli la má ab lo cap baix.*)
PERET (*Encaixant.*) Josepó!
PAU (*Ap.*) Vaja va bé. (*Alt.*) Anèm á dins
á vigilar; si algú arriba,
per senyal farèu un crit,
y com que á aquí no li saben,
fuig, s' amaga y bona nit.
ROSA Peret!
PERET Sosségat, Roseta;
t' estimo 'l mateix qu' ahir.
PAU (*Ap.*) Com ja té 'l *salvo-conducto*
estich bon troç més tranquil.
JOSEPÓ (*Ap.*) No goso aixecar la cara;
no sé què fer ni què dir.
ROSA Y tú y 'l pare? (*A Peret.*)
PERET Com sempre;
amichs.

ROSA — Y res mes qu' amichs?
PERET — Lo que tu vullas, Roseta.
ROSA — Dèu ho fassa!
PAU — (*A Rosa.*) Anèm á dins.
ROSA — Veuré si puch escoltarlos. (*Ap. anantsen*) per la porta. (*Pausa.*)

ESCENA IX

JOSEPÓ *y* PERET

PERET — Us vinch á dir...
JOSEPÓ — Peret, si un favor vol ferme,
deixim parlar primé, á mí.
PERET — Tant se val.
JOSEPÓ — (*Agitat y no sabent qué dir.*)
Donchs veurà... ascolte,
jo voldria... jo he sentit...
PERET — Vaja!... vaja! sosseguèuvos,
ó sino... (*Indicant que se 'n anirá.*)
JOSEPÓ — (*Dominantse.*) Si estich tranquil;
mes no se trobar paraulas
per dirli 'l que li haig de dir.
PERET — Satisfaccions? No 'n demano.
JOSEPÓ — Jo me las demano á mí. (*Pausa.*)
Mercè Dèu del cel m' ha feta
de sos dons, y he anat vivint
fins fa poch, junt á la noya
honrat, sens afanys y rich.
Per desgracia, y no 'm disculpo,
farà com un any y mig
qu' una amistat massa estreta,
qu' un interès massa viu,
qu' un impuls de mala mena
m' ha fet esclàu d' un amich,

d' un amich que pretenia
robarme 'l que mes estim',
la Rosa, la meva filla!
y per lograr son desîg,
un vici m' ha fet coneixer
qu' al home honrat, torna vil,
perquè en l' accès d' aquest vici
pogués arrencarme un sí!

PERET Josepó, no puch permetre
que seguiu parlantme aixís.

JOSEPÓ Si no vol que á mal ho prenga
m' escoltará fins al fí.

PERET Seguiu, donchs.

JOSEPÓ Jo só culpable;
vostè 's troba abuy per mí,
descobert á la justicia
qu' el persegueix, fugitiu
y si per càs l' agafavan,
d' esse' embarcat en perill.
Jo ho lamento, jo m' esplico
que per çó, y pel que no dich,
vostè fins s' avergonyeixe
d' entrar ab mí en parentíu,
y que de quant va ahir dirme
n' estiga abuy penedit.
Perdone; tinch fet proposit,
mes y tot... m'he corregit. (*Ab convicció.*)
Si estima com diu la noya,
no vulla ferli sentir
lo despreci, lo just càstich
que sols me pertoca á mí.
Tinch hisendas, hipotecas,
censals, tres masos...; só rich!
Donchs be; tot li dono á ella...
tant sols de quant ara tinch;

me guardaré aquesta casa
per viure y morir aquí!
Vostè ab ella, á Barcelona
podrán guarnirse un bell pis;
jo baixaré á visitarlos,
vostès vindrán los estius
á la torra dels seus pares
y aquí 'ns veurèm mes sovint.
Pero, per Déu li demano,
no vulla ferli sentir
á la noya, lo despreci
que sols jo, merescut tinch!

PERET Josepó.

JOSEPÓ Ella l' aprécia...
sí, senyor, jo ho he llegit
en sos ulls; sempre 'ls dels pares
saben llegí' en los dels fills!
Son amor, es sa existencia;
sols de l' esperança viu
de passar un jorn la porta
d' aquest cel, que may ha vist,
y del que vostè promesas
n' hi ha fetas, sens dubte, á mils.
Si ara en son cor l' esperança,
com una flor se marcís;
si d' aquest cel la celístia,
de sos ulls anés fugint,
é il-lusions, plahers y somnis
de colp mirés esbargirs'!
Si aquestas dolsas promesas
vostè deixés de cumplir;
ma filla, ma pobre filla,
moriria... y tot per mí!

PERET Josepó, prou; no esperava
sentirvos parlar aixís.

JOSEPÓ Jo he degut...
PERET De ma vinguda
no he dit encara 'l motiu,
y si be es cert que deploro
lo que he vist, lo que he sentit,
no estimo abuy menys la Rosa
del que l' estimava ahir.
JOSEPÓ Permètim; dins poca estona
ab lo capitá surtim,
y jo abans necessitava...
PERET Vos no surtiréu d' aquí.
JOSEPÓ Jo dech de mas lleugeresas
las conseqüencias sentir;
jo dech evitá als seus pares
lo disgust que sols per mí
los amenaça.
PERET Y la Rosa?
JOSEPÓ Primer son ells.
PERET Jo vos dich
que no surtirèu.
JOSEPÓ No 'm prive
d' esmenar, sols sia un xich,
l' enormitat de la culpa
que sobre mí estich sentint.
Desistesca; si propòsit
tingués de fer res per mí,
pensi ab lo que jo mes penso,
recordis de qui sols viu
de l' afecte que li porta:
jo, essentho ella, só feliç!
PERET Ho crech, Josepó. Igual penso
y us juro ab las mans al pit,
que ni deixar vull á ella
ni vos surtirèu d' aquí.
Jo só lliure; á Barcelona

s' ha fet fiança per mí,
y un *salvo-conducto* acaba
de darme en Pau, fet á nit.
Si per mí prés vos portavan
de ma desgracia sofrint
tot lo pes, sens dir paraula
ni queixarvos; si per mi
deixávau la casa, 'l poble,
la filla, y serè, 'l perill
guaytàvau d' aná á Canarias
y fins mes lluny... ara tinch
lo gust de dirvos: som lliures,
felicitèmnos, amich,
y ab una forta encaixada
probarvos qüe só agrahit.
(*Peret allarga la má á Josepó, la qual estreny afectuosament y molt conmogut.*)

JOSEPÓ Senyor Peret, vostè m' obra
las portas del Paradís;
vosté mereix que jo besi
sas petjadas.

PERET Vos he dit.
que som amichs un y altre;
sols cal que fem per seguir
d' esser cada jorn mes dignes
d' eix afecte.

JOSEPÓ (*Ap.*) Comprench. (*Alt.*) Sí;
per mí, li dóno paraula!
tinch de torná un any y mitx
enrera de ma existencia,
per ser novament feliç.

PERET Dèu ho vulla!

JOSEPÓ (*Ab sentiment.*) Vosté 'n dubta?

PERET No pas per vos.

JOSEPÓ Donchs per quí

se pot perdre?

PERET — Hi ha una carta
qu' han de rebre aquest matí
los meus pares.

JOSEPÓ — Quí l' ha escrita?

PERET — L' Esteve.

JOSEPÓ — Ah! quan jo dich
que l' haig de matar! Ja 'm penso
lo que en ella 'ls deurá dir.

PERET — Y clar! Sent per ell escrita
es fácil de presumir.

JOSEPÓ — Y no hi ha medi ab que 's puga
desfer son malvat desig?

PERET — Un n' he pensat ensajarne
que en Pau me l' ha sugerit.

JOSEPÓ — Posemlo al moment en planta.

PERET — L' Esteve ha de vení aquí...

ESCENA X

Dits, PAU *y* ROSETA

PAU — Lo capitá. (*Avisant.*)

PERET — Ja estém llestos;
lo rebré jo.

PAU — Donchs amichs
altra volta?

PERET — No, com sempre.

JOSEPÓ — Filla!

PERET — Estás contenta?

ROSA — (*Ab satisfacció.*) Sí.

PAU — Ja s' acosta.

PERET — Donchs aneusen
y tú, mentres sóu á dins, (*A Pau.*)
esplicali tot, y arregla
lo papé aquell qu' havem dit.

PAU Descanse.

PERET Que pochs ne corren,
de xicots tan aixerits.

ESCENA XI

PERET, *tot seguit* ALBERT

PERET Quina sorpresa li espera!
Aquí 'l tenim *(Trucan.)* Ja vá!

ALBERT *(Dins, tornant á trucar.)* Obriu.

PERET Mare de Déu, quinas fugas!

ALBERT *(Entrant.)* Es que jo... com! vosté aquí?
Ara sí que no s' escapa.

PERET Ja 'n pot estar ben tranquil.

ALBERT Si dona un pas, si fa un gesto,
si 's mou...

PERET No fassa venir
cap soldat.

ALBERT Com que no!

PERET *(Donantli un paper.)* Veja
lo que diu aquest escrit,
que per escrupols qu' hi tinga.
no hi pot trobar res que dir.

ALBERT *(Després de llegir.)*
Me 'n alegro, pero digam,
perquè no me 'l mostrá ahir?

PERET Per una rahó molt senzilla:
no 'l tenia.

ALBERT Es divertit!
Després que tant m' ha fet córrer
per aquests turóns vehins,
á las foscas, saltant márgens,
als gossos esporuguint
dels barris de las masías,

y suant, tot y sent de nit;
ara topo aquí 'l meu home
tan calmós y tan tranquil,
y quan vaig jo per xarparlo
m' allarga ell aquest escrit.
Si no que no sé enfadarme, *(Mig rient.)*
n' hi feya deu mil bocins!
Y quí li ha dat?

PERET En Pau.

ALBERT Vaja!
aquest xicot te argent viu
dintre 'l cap.

PERET A Barcelona
ha anat, y tornat á nit.

ALBERT Es una alhaja.

PERET Respecte
d' aixó no hi ha mes que dir? *(Del paper.)*

ALBERT Está escrit de má de mestre,
no hi manca res.

PERET Sent aixís,
en Josepó ja está lliure!

ALBERT Igual que jo.

PERET Donchs aquí
lo capitá ja hi fa nosa...

ALBERT Com!

PERET Y 'ns hi falta l' amich.

ALBERT Endevant; á vostè toca
de dirme en què 'ls puch servir.

PERET Vostè, en tot lo qu' aquí passa,
suposo que hi haurá vist
una má que en tot quant toca
deixa senyal. Donchs á nit,
la má aquesta, á Barcelona
unas lletras escribint,
ha probat de separarnos

á la Roseta y á mí,
fent qu' un avench ma familia
entre jo y ella 'ns obrís.
Cal dirli lo que l' impulsa
á la má aquesta, á obrá' aixís?

ALBERT Ab tot y las pocas horas
qu' han passat des que só aquí,
conech l' Esteve y l' historia
á que s' está referint.

PERET Dochs be, de l' historia aquesta
abuy s' ha de veure 'l fi.
Al Esteve, dins poch rato,
la Rosa fará da' avís
qu' ha de parlarli y sens dubte
que vindrá tot desseguit.
En la conversa qu' entaulin
tota ma esperança tinch.
Per si no puch d' altre modo
desfer tot quant ell ha dit
á mos pares, testimoni
lo faig del que passi aquí,
perque puga declararho
si may convingués aixís.

ALBERT No es mala la estratagema;
peró á succehirme á mí
lo que á vostè...

PERET Què faría?

ALBERT Déixeho correr, no 's pot dir.

PERET Donchs bé, si á vostè li sembla
podriam ferlo venir.

ALBERT Endevant.

PERET Pau! (*Cridantlo.*)

ESCENA XII

Dits, PAU *y després* ROSETA

ALBERT (*A Pau.*) Ah! velítre...
PAU Deu lo guard'. (*Casi burlantsen.*)
PERET Tot desseguit
ves á visar á l' Esteve.
PAU Molt bé.
PERET Nosaltres á dins.
Jo al hortet, vostè á la cuyna,
en Pau se quedará allí (*A la porta del*
quan vinga ab ell. *carrer.*)
ALBERT Será un siti
d' Estrasburg.
PERET (*Cridant á la porta.*) Ja pots sortir,
Roseta. (*Surt Roseta.*)
ALBERT (*Ap.*) A fè, fè, qu' es maca!
ROSA He sentit tot lo qu' hèu dit;
te sab gréu?
PERET Qu' ha de saberme!
Tens lo paper?
ROSA (*Mostràntli.*) Es aquí.
PERET Donchs, coratje.
ROSA No me 'n manca.
PERET Vejam si á la fí 'n sortim.
(*Peret entra á la primera porta esquerra. Albert á la de la dreta. Roseta haurá deixat un tinter demunt la taula.*)

ESCENA XIII

ROSETA.—(*Assegudu prop la taula y llegint lo paper que ha dut.*)

«En tot lo que vaig contar
»en ma carta ahir datada,

»la passió 'm va arrebatar,
»y abuy tinch de retirar
»la firma qu' allí he posada.
»Un accés de lleugeresa
»y un bull d' acalorament
»en mon cap, han compromesa
»d' una casa l' honradesa
»qu' estiman tota la gent.
»Per lo tant, res del que 'ls deya
»com á cert siga tingut:
»al escríurels, jo no hi veya,
»y he vist tot lo mal que feya
»quant la reacció ha vingut.
»Tinguda aquesta, donchs, sia
»per tots, en vindicació
»de lo qu' ara jo voldría
»no haver dit, y aixís no hauria
»de fer tal retractació.» (*Pausa.*)
(*Declamant.*) Dupto que á posar s' aplani
la firma en aquest papé;
per mes que jo li demani
y aquell que puga li mani,
no crech que se 'n trega rè.
Mes veurèm, aquí ve ja.

ESCENA XIV

ROSETA *y* ESTEVE.—(*Al entrar Esteve, 's deixará veure en Pau al fons un curt moment.*)

ESTEVE M' has demanat?
ROSA Sí.
ESTEVE (*Baixant.*) Resolta
á darme la teva mà?
ROSA D' axió próu qu' ens vagará
parlarne.

ESTEVE Donchs què hi ha?
ROSA Escolta.
Ferit del pare 'l bon nom
per la carta qu' has escrita,
ara 'l pare necessita
un medi, que per tothom
desfassa tan mala dita.
Per çó lograr, una carta
contradihént l' altra havèm feta,
tú la firmas...
ESTEVE No, Roseta.
ROSA La firmas, y al retractarte
ta fortuna queda feta.
Tu mateix li fixaràs
lo prèu y tot desseguida
que la carta firmarás,
aquí 'l diner cobrarás
en or, y en una partida.
ESTEVE Paga d' or, ofensa amaga,
per qui cerca dóns d' amor;
sols un premi m' afalaga.
ROSA Dígal.
ESTEVE De ton cor en paga,
firmaré guanyant ton cor!
ROSA Mon cor! Esteve, al extrèm
qu' hem arribat ja es follia
seguir obrant com obrèm.
tots sofrim y cap logrèm
lo fí qu' á obrá així 'ns atía.
Jo crech que, per contrapunt,
hem anat tots mes amunt
del qu' era just y deviam;
y qu' ara, res ne trauriam
d' insistir en aquet punt.
Crèume, Esteve, si l' amor

que dius sentir, no m' es dat
correspondre ab lo meu cor,
en cambi ets l' amich mellor
que fins abuy, d' allí ha passat. (*La porta*)
Creyas á l' hisenda teva,
potser, logrant la má meva,
posá ab lo temps un adob?
Firma aquesta carta Esteve,
y li posarás de cop.

ESTEVE Jo no sé...
(*Assentantse prop de la taula de cara á la porta de la dreta, guaytant lo paper á que s' aludeig. Rosa dreta á l' altra part de la taula, de cara á ell.*)

ROSA Res del que diu
á disfamarte tendeix;
al revés, l' honra reviu
del pare, y se fa motiu
d' una acció que t' enalteix.

ESTEVE No pot ser. (*Deixant lo paper.*)

ROSA Que pots encara
torná al bon camí.

ESTEVE Aixó ray!

ROSA Per la salut de ta mare!

ESTEVE Sías meva.

ROSA Pensa qu' ara
lo pare es lliure...

ESTEVE Ja may!

ROSA Per l' amor de Deu!

ESTEVE Per rè!

ROSA Per l' amistat meva.

ESTEVE No;
sols per ton amor pot sé'.

ESCENA DERRERA

ROSETA, ESTEVE, JOSEPÓ, PERET, PAU *y* ALBERT

JOSEPÓ Prèn y firma.
(*Surtint ab Albert de la dreta y tirant una bossa ab diners damunt la taula.*)

ESTEVE No ho faré
per res del mon!
(*Peret, qu' ha sortit de l' esquerra al meteix temps qu' en Josepó, s' haurá acostat al Esteve sense que d' ell sia vist, per rahó d' estarhi d' espatllas, y posantli la boca d' una pistola al cap, li diu ab veu forta y resolta.*)

PERET Per axó,
per axó, y tot desseguida!

ESTEVE Oh!

PERET Esteve firméu, firméu;
ó sino...
(*Ab vèu de trò y sens deixar dir un mot á l' Esteve lo qual pren la ploma y firma lo paper.*)
(*Baixant la pistola.*) Axó us val la vida.
Ara, allí hi ha la sortida...
(*Esteve s' aixeca, passeja una mirada d' ódi pels que 'l voltan, clòu los punys y sens dir mot, se retira obehint lo gest imperatiu d' en Peret que li signa la porta. Aixis qu' ell ha sortit entra en Pau saltant y tirant la barretina al ayre. Satisfacció general.*)

PAU Victoria? (*Saltant.*)

JOSEPÓ (*Fent un sospir.*) Gracias á Deu!

ALBERT Quin home!
PERET (*Satisfet.*) Tot s' ha arreglat.
PAU Obrím donchs á l' alegría
nostres cors.
ROSA (*A Pau.*) Tu 'ns has salvat?
PAU Y fins aquí, que he guanyat?
ROSA Mon afecte. (*Dantli la ma.*)
JOSEPÓ Y aixó.
(*Dantli la bossa que, destinantla al Esteve, ha tirat demunt la taula.*)
PAU Sia
per be de tots.
PERET Jo sabré
vetllar pel teu pervenir.
JOSEPÓ Y si vols sé' home de be, (*Ab intenció.*)
no oblides may lo perquè
del qu' ha succehit aquí.
PAU Si en lo curs de l' existencia
me trovo en un cas semblant,
recordaré que la ciencia
del bon viure, es la prudencia,
que sempre escaseja tant.
Y si es cert, com los canallas
diuhen, que 'l mon un càu es
de riallas y plorallas;
seràn per mi las riallas,
les plorallas pels demès.

FI DE LA COMEDIA

Riallas y Ploralla,

Ubach

RIALLAS Y PLORALLAS

COMEDIA DE COSTUMS
EN TRES ACTES Y EN VERS

ORIGINAL DE

FRANCESCH UBACH Y VINYETA

Estrenada ab extraordinari éxit en lo TEATRO DE NOVETATS
la nit del 16 de Juliol de 1873

SEGONA EDICIO

BARCELONA
BIBLIOTECA DE «LO TEATRO REGIONAL»
PLASSA DEL PI, NÚM. 3, 2on
1897

Á LA "JOVE CATALUNYA"

Guiam á honrar la present comèdia posant en son primer full lo nom d' aquesta catalana y sempre entussiasta Societat, lo entranyable afecte que á tots y cad' un dels amichs consocis me lliga, y la incomparable satisfacció de donar un aplauso á n' aquesta esperançada jovenella, que tan alt ha sabut posar lo penó de nostre restaurament, y que tan fermament y ardida sab sostenirlo, sens may abatrel ni amollarlo á las contrarietats de la sòrt ni als perfidiosos embats de la incansable enveja.

Préchvos donchs, estimats amichs, rebèu ab la mateixa franca espontaneytat que us es endreçada, aquesta petita mostra de mon ferm catalanisme, y de la germanívola amistat que us porta y portará sempre

L' AUTOR.

Barcelona 25 Juliol 1873.

REPARTIMENT

Personatjes	Actors
ROSETA.	Sra. Carlota Mena
JOSEPÓ.	Sr. Antoni Tutau
PAU	» Iscle Soler
PERET	» Hermenegildo Goula
ESTEVE.	» Joan Bertrán
ALBERT.	» Joan Isern

L' acció comença á las nou del matí d' un dia de festa y acaba á la matinada del dia inmediat

Época 1870

ROSETA, vestirá de pagesa á la moda.
PERET, anirá ab jaqué y bolet.
ALBERT, de oficial de caçadors, en campanya.
JOSEPÓ, PAU y ESTEVE, de pagès, ab pantalon llarch, gorra lo primer, y barretina morada els altres dos.

Tipografía «La Académica,» Ronda de la Universitat, 6 — Teléfono 861

Acte primer

Lo teatre representa la plaça d' un poblet del Vallés. A la dreta del espectador y en primer terme la casa d' en Josepò. Son nòu horas del matí de un dia de festa.

ESCENA PRIMERA

ESTEVE *després* PAU

ESTEVE Vaja, lo dit, dit; só l' home
més beneyt que hi ha en la terra!
nòu horas y encara aqui
guayta qu' guayta y passeja
y fes trenta mil pamplinas
que fins á mí y tot me pesan
Ay, donas!... (es á dir, donas...
no son donas, son pessetas)
be me 'n féu fer de sospirs,
de passeigs y de comèdias
per á lograr d' eixa Rosa,
tan hermosa com esquerpa,
un mot, un sonris...

PAU (*Sortint de l esquerra.*) Hola, hola!
ja 's torna á fer centinella?

Esteve — Ets tu, Pau?
Pau — Si no m' enganyo,
crech que sí. Y què tal, què 't sembla
la casa de 'n Josepò?
Ja dèus saber quantas teulas
hi té...
Esteve — Què vols dir?
Pau — Y els nius
qu' hi han fet las oranetas;
las passas que fa de frontis,
los balcons y las finestras...
Esteve — Encara 'm farás l' arquet!...
acaba.
Pau — No 'm vols entendre?
Que també ets dels que 'ls agrada
que 'ls regálen las orellas?
Esteve — Be, vaja; l' estimo, sí.
Pau — A la casa?
Esteve — A la Roseta.
Pau — Donchs ara 't diré una cosa
en paga de ta franquesa.
Esteve — Es bona?
Pau — Carám si es bona!
Esteve — Y es d' ella la cosa?
Pau — Es d' ella.
Esteve — Digas.
Pau — Está enamorada;
però bojament, Esteve.
Esteve — Y de quì?
Pau — Oh!... aixó de quì...
jo, noy, no 'm vull comprometre;
tu indaga, que no ets pas tonto...
ò sinó la pots sorpendre
fentli una pregunta.
Esteve — Just;

una pregunta ben seca.
Més, la Rosa enamorada?

PAU Sí, Esteve, sí, la Roseta;
però, noy, no t' afiguras
que sia de tu.

ESTEVE De veras?
Y donchs de qui pot estarne?

PAU Be!... guapo y aixó tu 't creyas.
Miráusel lo papanatas!

ESTEVE Donchs cregas que será meva...

PAU Que no ho sé?

ESTEVE Qu' es lo que sabs?

PAU Mira. (*Mostrántli una carta.*)

ESTEVE Que es?

PAU Una carteta.

ESTEVE Y be... qué?

PAU Y la direcció?...
Y mira; el qu' es com aquesta,
n' hauré portat á la noya,
á lo menys una trentena.

ESTEVE Si será cert? No pot ser!
se sabria. Y de hont vénen?

PAU De Barcelona.

ESTEVE Sens dupte
d' una amiga.

PAU Quina mena
d' amigas!... porta bigoti.

ESTEVE Donchs digas que tu 'l coneixes.

PAU No 'l tinch de coneixer, plaga,
si tots los de casa seva
vénen á passá 'ls estius
aqui á San Cugat.

ESTEVE De veras?

PAU De veras.

ESTEVE Véste á burlar

d' un altre, jo no 't vull crèure.
Això, lo més que será,
una broma. Potsé 't pensas
qu' un senyor de Barcelona
vindrá á cercá una pagesa
per casarse... vaja, vaja!

PAU N' han madurat de més verdas
y á més, has de tení 'n compte
que la Rosa te pessetas
y que las noyas d' aquí,
ab tot y que son pagesas,
valen més que cap senyora
de aquellas de cua y cresta.

ESTEVE Minyó, no ho puch crèure.

PAU Y dígam;
per qué lo que 't fa denteta
á tu, no pot ferne á un altre?
Aquella boca y aquella
mirada de traydoría,
la molsor de sas galtetas,
aquell monyo, y aquell ayre
pensas que sols tu ho pots veure?
Oh!... y tu, qu' ets...

ESTEVE Què?

PAU Tan xaparro,
tan butxacas... Si 'm vols crèure,
y això t' ho dich pe 'l be teu,
tórnaten al llit, Esteve,
que la Rosa no 's pentina
per quí no 's sab fer la clenxa.

ESTEVE Be, mira, sabs que pots fer?
no vullas ficar poteta
hont no se 't demana; vésten.

PAU Ja ho has dit!...

ESTEVE Y ben depresa. (*Esteve*

agafa á Pau del braç y l' acompanya fins al fons de l' escenari; aquest tórna á baixar ab calma y s' asseu en lo padrís de la porta de ca 'n Josepó.)

PAU
Donchs, mira, lo qu' es per ara
me n' aniré cap á sèure.
Vaja un modo!... puch ben dir
allò: féu favors á bestias...

ESTEVE
Però no veus que 'm fas nosa?

PAU
Donchs fes lo que m' aconsellas
y si es que vols estar ample
pots arribàrten á l' era;
advertint que si per cas
vols dir res á la Roseta.
jo ho faré de bona gana.

ESTEVE
(*Ap.*) Ja m' acaba la paciencia
y si m' enfado, d' un *trompis*
me 'l trech del devant.
(*Guaytant dins, á ca 'n Josepó.*)

PAU
Me sembla
qu' está á punt de sortí á missa;
deurá esperar la darrera
batallada. Ave María! (*Demanant.*)

ROSA
(*A dins.*) Endevant.
(*Pau entra á ca 'n Josepó.*)

ESTEVE
Si será certa
la nova d' aquest pavana...
No 'm queda un moment que perdre;
hi ha molts quartos y no es just
qu' un altre 'm deixe á la fresca.

PAU
(*Sortint.*) Mìrat: ara anirà á missa
y si per cas no vols creure
lo que t' he dit, á la pròva;
li pots preguntar á n' ella.
Adeu!... (*En tò burleta.*)

ESTEVE — Adeu troç de ximple.
PAU — (*Anántsen.*) Mirauvos la bona peça!...

ESCENA II

ESTEVE *y* ROSETA, *ab mantellina blanca*

ESTEVE — Adeu. (*Aturántla.*)
ROSA — Bon dia y bon hora
ESTEVE — Bon dia!... y no 't dona pena
fer di 'l llabi lo contrari
d' allò que ton cor anhela?
ROSA — Què vols dir?
ESTEVE — Que has dit bon dia
y m' estás ferint sens treva.
ROSA — No comprench...
ESTEVE — Y gosas dirho,
ingrata, quan ja tres vespres
t' he vingut á fer cantadas
y, ni un cop á la finestra
has sortit per' agrahirme
de mon amor las finesas!
ROSA — Quì s' havia de pensar
que las cantadas aquellas
las fesses fer tu, ni menys
que fossen per mi?
ESTEVE — Roseta;
quantas noyas de la plaça
que 's digan com tú coneixes?
ROSA — Què 't diré jo. Per ventura
cap jove dels que festejen
no diu rosa per motiu
cent voltas á sa promesa?
ESTEVE — Dissapte, donchs, no tindràs

l' escusa qu' avuy allegas:
á veure!

ROSA Es que jo 'ls dissaptas,
Esteve, tinch molta feyna.

ESTEVE Lo que tens tu, desamor
y un cor més dur qu' una pedra.

ROSA Ay, ay; bò!...

ESTEVE No hi ha més ay.
Escoltam.

ROSA Més ves depressa
que 's fa tart y haig d' aná á missa,

ESTEVE Què t' he fet per no mereixer
ni una rialla de tos llabis,
ni tan sols una ulladeta?
Per què quan se fa saráu,
sempre 't trovo compromesa?
Per què tot quant de mi 't ve
ho desprècias y ho desdenyas,
y essent amable per tots
esquiva per mi estás sempre?
Per què estimante jo tan
tu no me estimas, Roseta!

ROSA Què 't diré! no hi puch fer més.

ESTEVE Es dir, que ni sols ha negas?

ROSA Negarho, per què? podrias
venirme després ab queixas:
jo t' aprecio, com amich
de mon pare.

ESTEVA Donchs prevente,
perque 'm tindrás d' estimar
com jo á tu.

ROSA Vols dir, Esteve?

ESTEVE Si no de grat, á la força.

ROSA Y també tindré de ferte
cantadas? (*Burlantsen.*)

ESTEVE No 't burlis, Rosa.
ROSA No 'm burlo...
ESTEVE Que no 'm coneixes!
ROSA Jo 'm penso coneixet massa.
ESTEVE He descobert que fastejas.
ROSA Me n' alegro.
ESTEVE Ab un senyor
de Barcelona.
ROSA Ara vejas!
ESTEVE Que t' enganya.
ROSA Tot pot ser.
ESTFVE Que 't vol sols per las pessetas.
ROSA Algun altre 'n conech jo
que fer lo mateix intenta...
ESTEVZ Mira que 't penedirás.
ROSA Ningú 'm passará la pena
ESTEVE Que puch fer qu' aquest senyor
te planti...
ROSA Pendré paciencia.
ESTEVE Malviatje aquell qui estima
cap dona! (*Pegant un cop de peu á terra*)
ROSA Què tens, Esteve?
ESTEVE Que 't trauria d' aquest mon
á plantofadas, Roseta
perque t' estimo...
ROSA Ja 's veu...
ESTEVE T' estimo!
ROSA Mira; 'm vols crèure!
estìmam, tot lo que vullas
però sense dirmho.
ESTEVE Hyena!
Jo faré que aquest desayre
hajas de plorar; que vejas,
per lo grau de ma venjança,
lo inmens que era mon efecte;

jo 't faré plorar... plorar!
però amargament, Roseta

ROSA Per ara sols me fas riure.
ESTEVE Tremola!
ROSA Jo?... Adeu Esteve.
ESTEVE Que faré...
ROSA Fes lo que vullas.
ESTEVE Escolta...
ROSA Vaig molt depressa.

ESCENA III

ESTEVE, *sol*

ESTEVE Dèu de Dèu! ó podré poch
ó á la fí haurás d' esser meva!
Vaya si ho serà, per força!
Després de ferme per ella
l' esclàu, el gos de son pare,
qu' ara la tingués de perdre?
Oh, no, no! vinga el que vinga,
que 'm vulla ó que m' aborresca,
jo apartaré als qui 'm fan nosa
y al fí 'm casaré... ab la hisenda
d' en Josepó, qu' es la gracia
millor de la pubilleta.

ESCENA IV

ESTEVE, ROSETA, PERET (*Surten del fons esquerra*)

ROSA Qui 'ns ho tenia de dir!
PERET Ja veu.

ROSA — Vaya una sorpresa.
PERET — Que no es de grat?
ROSA — Vol callar!
Y tots los de casa seva
han pujat?
PERET — No; tan sols jo,
y encara mîg ab pròu feynas.
ESTEVE — (*Ap·*) Però que veig!
PERET — Una carta
vaig escriure en la qual deya...
ROSA — L' he rebuda ara mateix
y encara no la só oberta.
ESTEVE — (*Ap.*) No hi ha que dubtá' es aquest;
jo tinch de venjarme.
PERET — Vèure
á son pare m' es precís.
ROSA — A fè qu' encara dèu jèure.
PERET — A aquesta hora?
(*Esteve baixa al prosceni.*)
ROSA — (*Ap.*) Deu del Cel!
PERET — Donchs diga que matineja! (*En broma.*)
ROSA — Avuy...
PERET — Oh, ja!
ESTEVE — (*Ficantse en la conversa.*) Es un pagês
dels que celebran las festas.
ROSA — (*Ap.*) Quina angunia!
(*Mirant ab recel à càsa seva.*)
PERET — (*A Rosa.*) Qui es aquest?
ROSA — Un jove de aquí.
PERET — (*A Esteve.*) Me sembla
coneixel' y no recordo...
ESTEVE — D' anà' á caçá á ca 'n Segrera
l' estíu passat.
PERET — (*Allargantli la má.*) Te rahó!
que tal se va?

ESTEVE (*Encaixant.*) Ja ho pot vèure.
ROSA (*Ap.*) Be 's podria despertar
y baixar ¡ay animetas
del purgatori. si ho fesseu!
ESTEVE (*Ap. à Peret*) Quan tinguem una estoneta,
li contaré lo perquè
tan tart en Josepó 's lleva.
PERET Sembla que está capficada;
que te?
ROSA No res...
ESTEVE (*Ap.*) Si no es meva,
faré á lo menys que de aquest
abandonada se veja.
Y la missa? (*Alt á Rosa.*)
ROSA Si, la missa!...
esperaré la derrera.
PERET Per ma culpa?
ROSA Si hi ha culpa
la tal no es pas tota seva.
(*Ap. mirant dins*) Ay quin apuro Deu meu!
(*Alt.*) Peret; no vol entrá' á sèure?
PERET Sab lo que vull? no esser causa
de la mes xica molestia.
ESTEVE Jo, ab lo seu permís...
PERET Se 'n va?
ESTEVE Si, senyor.
PERET Donchs á mes vèure.
ESTEVE Conto que anirá á caçár...
PERET Tinch de probá' una escopeta
que va portarme, un amich,
fará uns tres mesos, de Bélgica.
ESTEVE Donchs ja 'ns veurèm. Adeu Rosa.
ROSA (*Ab indiferencia.*) Adeu.
ESTEVE Tinch lo cap que 'm crema!
(*Ap. anántsen.*)

ESCENA V

PERET *y* ROSETA

PERET Y digam, Roseta meva;
t' has recordat molt de mí?
ROSA Ja may s' ha apartat d' aqui (*Del cor.*)
ni un instant l' imatge teva.
PERET Això 'm plau; lo mateix jo
he fet allá á Barcelona;
no sé l' hora, ni l' estona
que en tu no pensás.
ROSA (*Ab coquetería.*) Això
es cert?
PERET Es tan cert, Roseta,
que per no ánar d' amagat,
á mos pares he contat
la nostra passió.
ROSA Y discreta
la teva mare, 'l que va
de tu á mi t' haurá fet vèure?
PERET Sabs què m' ha dit, y ho pots crèure?
Que 't vingués á demaná.
ROSA De debò!... (*Tapantse la cara ab lo vano*)
PEEET T' avergonyeixes?
ROSA Jo á la fí só una pagesa.
PERET Que vals mes que una princesa.
ROSA Que no mereixo...
PERET Mereixes
lo que en lo mon no existeix,
y per tant darte no puch;
mes Rosa, l' amor que 't duch....
ROSA Val més que lo mon mateix!
Si algú 'ns escoltès...

PERET — Y què?
ROSA — Que som uns ximples diria.
PERET — Y crèus tu que s' erraría?
ROSA — Tu dirás...
PERET — Jo no mes sé
qu' al vèuret' y al escoltarte,
só ditxós com ningú ho siga.
Y tu?
ROSA — Jo; què vols que 't diga!
PERET — Si m' estimas.
ROSA — Estimarte!
Y m' ho tens de preguntar
podentho en mos ulls llegí?
PERET — Pel gust de sentir un sí.
ROSA — Donchs m' obligas á callar.
PERET — M' enganyas!
ROSA — No es pas engany.
PERET — Un si no pots darme?
ROSA — No.
PERET — Roseta, de bò?
ROSA — De bò;
vaig dártel' fa mes d' un any.
PERET — Ah! trutxa, ja pots ben riure.
ROSA — Jesús, se fa tart y l' pare...
vaig á cridarlo.
PERET — No encara.
ROSA — *(Ap.)* Aquesta angunia no es viure.
PERET — Hem de parlar.
ROSA — Digas.
PERET — Mira
que va de serio.
ROSA — Endevant.
PERET — Tretze mesos per fè estan
que 'ns estimem.
ROSA — Per la fira

va fer l' any.

PERET — Sí; tu 't firavas
d' un coixinet de cusir
que jo te vaig fer cedir
per lo sol prèu que 'n donavas
y ab l' escusa de mirar
si lo pany anava bé
t' hi vaig posar un papé;
te 'n recordas?

ROSA — Está clar.

PERET — Feya temps que l' ocasió
de poder dártel cercava,
mes venia, y no gosava
ferho.

ROSA — De vergonya?

PERET — No;
per lo molt cert que jo 'm creya
no mereixer ta confiança;
mes tu 'm vas dá una esperança
responentme á lo que 't deya:
que 'm donavas llibertat
per parlarte, y cada dia
he anat probant, vida mia,
lo que 'm tens enamorat.
No es cert?

ROSA — Be ho sembla.

PERET — Respon.

ROSA — Penso que sí.

PERET — Donchs crech qu' ara
de parlar á lo teu pare
ja n' es hora. A casa son
de ma opinió, y molt contents
tots ells de la elecció meva;
si á cás no has mudat la teva
y de bon grat hi consents,

al teu pare parlaré
y, si res no hi te que dir,
podré 'l jurament cumplir
que 't feya en aquell papé,

ROSA Tu mateix; may he dubtat
de tos fins, y per lo tant,
per mi, pots ferho ara, ó quan
ho cregas mes acertat.
La contestació que á tu,
faré també á lo meu pare.

PERET Rosa, la mateixa encara?

ROSA O be teva, ó de ningú!

PERET Gracias, ja m' ho creya aixis.
(Besa la má.)

ROSA Sempre cumplert.

PERET Com se déu.
Mira; has de ser l' ángel meu!

ROSA Probaré ferte felís.

JOSEPÓ Roseta! (*Cridant desde dins.*)

ROSA Gracias als sants!

PERET Què hi ha?

ROSA Que 'l pare ha baixat.

PERET Josepó! *(Dirigintse á la entrada.)*

ROSA *(Deturantlo.)* Una salvetat.

PERET Ja m' ho dirás.

ROSA No no, abans;
no li parles de axó...

PERET Qué?

ROSA De mí, fins que estiguèu sols.

PERET Vergonyosa!

ROSA Be, què vols
si Déu me 'n va fé!

PERET Está be.

ESCENA VI

Dits, JOSEPÓ *y* PAU

(*Josepó surt de casa seva en mánega de camisa y sens que de moment s'adone d'en Peret. En Pau baixa del fons esquerra y se dirigeix á en Josepò com per donarli un recado, mes al vèurel enrahonar ab en Peret no s' atreveix á ferho.*)

JOSEPÒ Ja 't podia cridá! (*Surtint.*) Ay bò!
(*Adonantsen de 'n Peret.*)
Vostè aquí! Qué tal se vá?
PERET Ja ho podèu veure.
JOSEPÓ Açò fa.
PERET Y vos, qué tal, Josepó?
JOSEPÓ Guapo, si de tant en tant
lo cap no se m' en anés.
PERET Aixó es del sol...
JOSEPÓ Jo ho sabés.
PAU (*Ap.*) Del ví del hostal!
JOSEPÓ Quin sant
nos l' ha portat? Qué hi ha hagut
qu' han avançat la vinguda?
á no ser per la batuda...
(*Com qui no atina.*)
PERET Per altra cosa he vingut.
ROSA Si 'm permetéssen...
PAU (*Ap.*) De pet
li planto; mes, si s' enfada?...
ROSA Han tocat la rematada
y he d' aná á missa, Peret.
PERET Vostè es duenya.
ROSA D' aquí á luego
Pare... (*Besantli la mà.*)
JOSEPÓ Adéu.

ESCENA VII

PERET, JOSEPÓ *y* PAU

JOSEPÓ — No es cert qu' es maca?
PERET — Per mi, Josepó, remaca.
JOSEPÓ — Donchs li agrada? (*Satisfet.*)
PERET — Y molt, no ho nego.
JOSEPÓ — Y, diga, qué ha estat?
PERET — Veurèu;
venia á veurer si vos
me feu un favor.
JOSEPÓ — Y dos,
y més y tot, bò!
PERET — Pensèu
que potser quan vos diré
lo qu' es, no us agradará.
PAU — Josepó... (*Tocantlo á la espatlla.*)
JOSEPÓ — (*Sens fer cas d' en Pau.*) No vol callà!
PAU — Josepó... (*Tornantlo tocar.*)
JOSEPÓ — Espérat.
PAU — Es que...
JOSEPÓ — Son tants los favors que jo
als pares de vostè dech,
que quants m' en demane, crech
dech ferlos d' obligació.
PERET — Á demanar vinch tan sols,
que no á exigir res.
JOSEPÓ — Corrent.
PAU — Josepó.
JOSEPÓ — Vaig al moment.
PAU — Home...
PERET — Escoltáulo.

JOSEPÓ (*Encarantse ab en Pau.*) Qué vols? acaba.

PAU Que m' ha enviat l' alcalde...

JOSEPÓ Digas que bé.

(*Sens deixarlo acabar de dir y fent fer mitja volta, indicant que se 'n vaja.*)

PAU Donchs paguèume. (*Parant la mà.*)

JOSEPÓ Pagar, què?

PAU Es que estèu apenyorat.

JOSEPÓ Hàla, hàla! vésten d' aquí.

PAU Mirèus que vinch en nom d' ell.

JOSEPÓ Vésten (*Empenyentlo.*)

PAU (*Tornant.*) Ahont?

JOSEPÓ Al bordell!

PAU M' havéu de ensenyá 'l camí.
Vint rals per haber estat
al hostal fins á las dèu.

JOSEPÓ Vint dimonis!

PAU Respectèu,
Josepó, á l' autoritat.

JOSEPÓ Digas al alcalde Bròs,
que jo ab res del séu me fico.

PAU Digáume: axó qu' es un mico?

JOSEPÓ Sí. (*Cremat.*)

PAU —Donchs anèuli á dir vos.

JOSEPÓ Ves, ves! y ab bromas d' aquestas
á mí no m' hi vingas mes.

PAU Es que no son bromas, es...

JOSEPÓ Au! lluny, que no estich per festas.

(*L' acompanya fins dalt al fons, fentlo entrar dins, vullas no vullas.*)

ESCENA VIII

PERET *y* JOSEPÓ

JOSEPÓ Vaya un ximple! (*Baixant al prosceni.*)
PERET Donchs què hi ha
que l' alcalde us apenyora?
JOSEPÓ Francament, aquesta es l' hora
que encara no ho sé. Será
sens dubte, que aquest ximplet
no haurá entés lo que li han dit.
PERET Be 'm sembla pròu aixerit.
JOSEPÓ No 'n te res, senyor Peret.
Sab lo qu' es, molt maliciós
y confusioner.
PERET Mal vici.
JOSEPÓ Mes diga, que tinch desfici
de sapiguer...
PERET D' entre 'ls dos
espero no surtirá.
JOSEPÓ Descanse.
PERET Dònchs, per política
me trovo ara en una crítica
situació.
JOSEPÓ Bò!
PERET Vaig posá'
l' altre dia al *Imparcial*
un article virulent
contra 'l govern del regent,
y enfadat lo general
de las veritats qu' allí
conto que 'l pais sofreix,
he sabut que 'm persegueix.
JOSEPÓ Ja may m' ho traurán d' aquí: (*Del cap.*)

aquesta gent no son bons
mes que per donar disgustos;
estèm, en quant á dar sustos,
pitjor que en temps dels Borbons.
Y què 'ls deya?

PERET Qu' ab tants sòus
de soldats, que no fan res
y tant malversar dinés
y crear empleos nous;
per més que 'l poble ab afany
traballi, com ho va fent,
irá 'l dèficit creixent
terriblement d' any en any.
Qu' es precís fe' economias
y obrir canals, carreteras,
ab las fortunas enteras
que llançan en balls y orgías.
Qu' es força pagá 'l que 's dèu
per l' honra d' Espanya tota
y que 'l que 's dèu, gota á gota
ho süa 'l poble... y no 's vèu.
Que vejen que se 'n ha fet,
perque si 'l poble 's cansava
y comptes los demanava,
podria haverhi un desfet.
Y acabo, mostrant las obras
de que al govern som deutós,
per lo nombre fabulós
que Espanya compta de pobres.

JOSEPÓ Caram, que m' agradaria
llegirho; dèu ser bonich!...
Comprench que 's cremen, jo 't flich!
aixó no 's pot di' abuy dia.
Y ho va firmar?

PERET Sí

JOSEPÓ — Mal fet;
no vèu; aixó 'l perjudica.
PERET — Aquell qu' un escrit publica
dèu firmarlo.
JOSEPÓ — No, Peret.
Deuria, si aquí sigués
la justicia una vritat;
mes ara es un disbarat
PERET — Segueixo.
JOSEPO — Sí.
PERET — Per demés
he cregut esperá' allí
que vinguessen á agafarme,
y resolt ja d' amagarme,
per ferho, he vingut aquí.
Só prop la torra de casa
y si per un d' aquells cassos
hi hagués res, ab quatre passos
se 'm avisa del que passa.
Veus' aquí que m' ha portat
á Sant Cugat; vos dirèu
ara, si ferme podèu
lo favor qu' he demanat.
JOSEPÓ — Sant cristià; vaya un favor!
jo 'm creya qui sab lo qu' era;
oh, y veyèu quina manera
d' abultarho!...
PERET — Lo bon cor
que teniu, es qui 'l fa xich.
JOSEPÓ — Fuja! no me 'n parle mes.
Beurá una mica?
(*Dirigintse á casa seva.*)
PERET — No, res.
JOSEPÓ — Sí, home, es un ví molt rich.
Mentres tant reposará

una estona.

PERET — Com que 'l viatge no es cosa...

JOSEPÓ — Ha dut equipatge?

PERET — Sí; haurèm d' anarlo á cercá'.

JOSEPÓ — Donchs mire; farèm pa y bèure, prench lo jech y cap allí.
Li está be? (*Acompanyantlo cap á la casa.*)

PERET — (*Gansejant.*) Lo qu' es per mí...

JOSEPÓ — Home, entra!
(*Veyent que s' atura á la porta.*)

PERET — Vaja! hem de creure!

ESCENA IX

ROSETA *y* ESTEVE. (*Fons, esquerra.*)

(*Surtirán Roseta fugint de la persecució d' Esteve que va derrera d' ella. Rosa portará la mantellina cayguda enderrera.*)

ROSA — Jesús! Vols fe lo favor de deixarme estar tranquila!

ESTEVE — No, no y no!

ROSA — Tota la vila n' hagut esment

ESTEVA — Y mellor.

ROSA — Quin escándol!

ESTEVE — Aixó ray!

ROSA — Sí; crègas qu' ha estat bonich; tota la missa, nyich, nyich! sense poder callar may.

ESTEVE — M' escoltesses.

ROSA — Què dirán, què dirán de la Roseta?

ESTEVE Res.
ROSA Ah, cara de baqueta.
ESTEVE Sabs quan será qu' ho farán?
quan sabrán lo que jo sé.
ROSA Y què sabs?
ESTEVE De 'n Josepó.
ROSA Del pare?
ESTEVE Qu' es lo melló
parroquiá del hostalé!
ROSA Esteve, no t' he estimat
però tampoch t' aborria...
ESTEVE Qu' abuy á las dèu dormia
y que 'n Bròs l' ha penyorat.
ROSA Y 't dius amich d' ell?
ESTEVE (*Ab desfatxatès irònica.*) Si tal,
tot sovint fèm l' escambrilla;
però no temis, pubilla,
que no ho faré ab fi de mal.
Probaré d' avergonyirlo
fentne enterar tot lo poble.
ROSA Acció noble!
ESTEVE Si, qu' es noble!
qu' ho faré per corretgirlo.
ROSA Infame!
ESTEVE Bo! ja 't recelas
qu' ho sápiga en Peret? No!
no temes, que lo qu' es jo
no n' hi diré res.
ROSA Arrelas
com mes va, mes, dintre mi
lo despreci ab que 't mirava.
ESTEVE Ja t' he dit...
ROSA Què has dit? Acaba.
ESTEVE Qu' haig de venjarme.
ROSA Y així

crèus lograr lo que volías?
mira, 't seré franca, Esteve.
lo qu' es la venjança teva
l' estava esperant fa dias.
Ja sé de lo qu' ets capaç,
ja sé qu' ets amich del pare,
que jugas ab ell... y encara
molt mes!

ESTEVE Y lo que sabrás!

ROSA Però tinch confiança en Deu,
y quant mes vaig coneixent
ton amor, mes va creixent
ma indiferencia.

ESTEVE Donchs crèu
qu' haig d' aplacar ton orgull,
hi haurás de tenir corretja
per saber que, si no ets lletja,
ets pagesa.

ROSA Y serho vull.

ESTEVE Qu' ets filla d' un...

ROSA (*Fentlo callar.*) Oh, no, no!

ESTEVE D' un...

ROSA Per Deu, calla!...

ESTEVE (*Irònicament.*) M' agrada!
No estavas esperançada,
Roseta?

ROSA (*A mitja vèu.*) Per compassió!

ESTEVE Compassió?...

ROSA Sí, ell es mon pare.

ESTEVE Tu foras ma ditxa tota

ROSA Per Deu!... (*Ab vèu fosca.*)

ESTEVE Compassió? ni gota!
Aquesta paraula qu' ara
t' he dit...

ROSA Veyent lo que 'm danyas

ab ella, l' oblidarás.

ESTEVE Cada jorn l' escoltarás
de mi...

ROSA No pots tení entranyas!

ESTEVE Com tu.

ROSA Jo cap mal t' he fet

ESTEVE M' has enganyat.

ROSA Oy que no!
may t' he dit...

ESTEVE En Josepó.

ROSA Per Deu, res d' axió á en Peret!

ESCENA X

Dits, JOSEPÓ *y* PERET.

JOSEPÓ (*Surtint.*) Anèm, anèm, ja vindrá.

PERET Mireula.

JOSEPÓ Què has fet, Roseta?

ROSA M' he torvada una estoneta...

JOSEPÓ Ja 't podiam esperá.

ROSA Per Deu! (*Apart á Esteve.*)

JOSEPÓ Què hi ha noy?

ESTEVE No re.

PERET Que ets maca, Rosa!

ROSA Vols di?

ESTEVE M' haig de desquitar d' ahì.

JOSEPÓ Avuy, no.

ESTEVE Com!

JOSEPÓ No pot ser;
tinch al senyor.

ESTEVE Tant se val.

JOSEPÓ Dich que no.

ESTEVE Be, ja ho veurèm.

JOSEPÓ Mirat; noya, ja tornèm.
PERET Tenim d' arribà al hostal.
ROSA Y ahont anèu tan mal girvat?
Entréu qu' us arreglaré. (*A son pare.*)
JOSEPÓ No, dona, que ja vaig be.
ROSA Y tant!
JOSEPÓ Vaja, donchs, aviat. (*Entran.*)

ESCENA XI

ESTEVE *y* PERET

PERET A que vá qu' us endevino
què teniu?
ESTEVE ¡Que no senyó!
PERET Vos aborriu.
ESTEVE Res d' açò:
l' esperava.
PERET ¿A mí?... no atino
perquè potser.
ESTEVE ¡Sí que es bona!
Li he promès di una coseta
mentre era aqui la Roseta,
ara mateix, fa una estona...
PERET No hi caych.
ESTEVE De son pare...
PREET (*Recordant*). ¡Ah, sí!
Ja me 'n havia oblidat.
ESTEVE Sí qu' á fè es desmemoriat.
PERET Diguéu.
ESTEVE No 's pot torná' á di'...
¿No sab qu' es lo que á llevarse
tan tart á en Josepó obliga?
PERET Home, ¿qué volèu qu' us diga?
ESTEVE Lo beure. (*En secret*).

PERET Và!
ESTEVE Pot probarse.
PERET Vaja, vaja!...
(*Disgustat*).
ESTEVE A fè d' Esteve!
PERET No estich per bromas.
ESTEVE No ho es;
pregunte á la vila en pès
y 's convencerá.
PERET Si 's lleva
tan tart, serà que li agrada;
jo 'm llevo més tart y tot.
(*Apart*). Y ab quin fi ve, aquest xicot?...
ESTEVE Mira; aquesta nit passada
ha mogut tal *sarracina*,
si fa ó no fa, allí á las dos,
que 'n cástich, l' alcalde Bròs
l' ha penyorat.
PERET Cóm?
ESTEVE La Lina
de cà l' hostaler mateix
m' ho acaba de contar ara.
Potser no ho vol creure encara?
PERET Què tinch de crèure! (*Apart*). Insisteix!
Algun fi que no comprench
te de portar.
ESTEVE Vostè es duenyo;
lo que es jo no tinch empenyo...
PERET (*Apart*). Tinch de provar si 'l sorprench...
ESTEVE Jo sols he dit lo qu' he dit
per vostè, perquè 'm dolia
no sabent...
PERET Donchs, á fè mia,
qu' ho sabré (*Apart*). Quin acudit!
Magnífich! (*Alt*). Diu que tothom

de la vila ho sab? A veure;
preguntaré.

ESTEVE Si 'm vol creure
l' alcalde...

ESCENA XII

Dits, JOSEPÓ

JOSEPÓ (*Sortint*). Alabat sia 'l nom
de Jesùs!... Primer lo llaç,
Desprès lo jech, y l' armilla;
¡ja 'ls dich jo que la pubilla...

PERET Vos estima!

JOSEPÓ No dich pas.

PERET Josepó. (*Resolut*).

JOSEPÓ Mana?

PERET Escoltèu.

ESTEVE (*Ap.*) Què va á fer, senyor Peret?

PERET A saber, clar y ben net,
lo que de dirme acabèu.
¿Quí millor m' ho podrà di'
qu' ell mateix?

JOSEPÓ Qué es lo que hi ha?

ESTEVE Jo dich lo que 's diu.

PERET Oh, ja!
igual que jo.

JOSEPÓ Qu' es de mí
que 's parla?

PERET Sí, Josepó.
Aquest m' estava dihent...

ESTEVE Jo li deya solament
lo que 'ls xarrayres...

PERET No, no!
lo que diu lo poble en pès

m' havèu dit, y us asseguro
qu' ho sabré.

ESTEVE (*Apart*). ¡No veu l' apuro
en que 'm posa!...

JOSEPÓ Acaben ¿qué es?

PERET Que 'm deya que vos... aixís...
sou bastant de la tabola,
amich de fer xirinola...

JOSEPÓ M' agrada. (*Ab naturalitat*).

ESTEVE (*Ap.*) Quin compromís!

JOSEPÓ Cóm s' entén? (*Veyent que Peret roda 'l cap*).

PERET Vaja, més clà:
que sou en beure viciós,
y qu' abuy, per aixó, en Bròs
vos ha penyorat.

JOSEPÓ ¿Que va
de veras?

PERET Y donchs? Vejèu
si hi va, que 'm volen fer creure
qu' á conseqüencia del beure
heu dormit fins á las dèu.

JOSEPÓ No pot ser!

PERET Dubtéu encara?

JOSEPÓ Es qu' ell sab que al qui digués
semblant cosa, d' un revés
li giraria la cara.
Ademés, es un amich
y aixó haurá estat una broma.

PERET Ja 'm ho he cregut.

ESTEVE Y es clar, home.
(*Ap.*) Ja t' ho diré.

JOSEPÓ (*Id.*) Quin fástich!

PERET (*Id.*) Ja vaig sospitant qu' aqui
hi ha un empenyo de cad' hu.
(*Alt.*) Ab tot, no féu á ningú

la broma qu' heu fet ab mi,
perquè aixis com jo desd' ara
d' aixó no 'n faré menció,
pot en altres se ocasió
de disgustos; y si 's para
un hom' à pensá un moment
lo que á fer broma us pot mòure,
Esteve, pot ben conclòure
trovanthi un segon intent

ESTEVE (*Ap.*) M' ha conegut! (*Alt.*) No hi ha tal!
Pura brometa no mes,
sino que vostè ho ha près
un xiquet massa formal.
Aqui som uns quants amichs
que, quan del traball venim,
á cà l' hostalé 'ns reunim,
per reposar dels fatichs
del dia. Com compendrà,
allí 's bèu, se discuteix
de tot lo que s' ho mereix,
ò be, se sol bromejá.
Mes com aqui, ab escepcions
comptadas, en general
tots son tous, als del hostal
nos tildan de borratxons.
Perçò comprendrà 'l motiu
que 'n Josepó, haja estat
per l' arcalde penyorat,
segons per la vila 's diu.
Veliaqui la rahó clara
de la broma que jo he feta,
y veja si he satisfeta
sa curiositat.

PERET Encara
no 'm crech haver près la pena

de demanar res, Esteve.
ESTEVE Ja; mes la conversa seva
d' indirectas está plena.
PERET Qu' us hèu cregut per ventura
que las necessito?
ESTEVE No;
però potsé á en Josepó
li vingan be.
JOSEPÓ Qu' ets criatura!
¿Qué 'n tráus de parlar aixís
sense com va ni com costa?
Ara, si 't torno resposta
s' enredèm mes, de precís...
ESTEVE Responèu, que la brometa
me va agradant un bon xich.
(*Ap.*) ¡Que 'm fa de perdre un amich
si 'm venjo de la Roseta!
PERET Anèm, anèm á l' hostal.
JOSEPÓ ¡Sí, anèmsen, senyor Peret,
perquè la broma d' aquet
al fi acabaria mal!
ESTEVE Ma noy! si ara algú ho sentís
qui sab lo que 's pensaria!
PERET Vaja, pròu. (*Interposantse entre ells.*)
JOSEPÓ Es que voldria
jo saber...
PERET ¿Será precís
fervos observá á tots dos
l' escándol qu' anáu á dar?
JOSEPÓ Es cert, mes valdrá callar.
ESTEVE Això es lo que us convé á vos.
JOSEPÓ No sent?... ¡Esteve, per Dèu,
que acabo ja la paciencia!
PERET Sí, home, tingáu prudencia
ESTEVE N' haguès tingut vosté

JOSEPÓ Vèu?
aixó es no tocar pilota!
ESTEVE Ja 'n toquéu vos.
JOSEPÓ Qué cridém!...
PERET Vaja, dexèulo y anèm (*Volentsel emportar.*)
ESTEVE Mes us val.
JOSEPÓ (*Reprimintse.*) Ves!... bestiota!
ESTEVE No sé quin sant me deté.
con no us planto...
(*Al véures Josepó amenaçat per l' Esteve va á tiràrseli sobre, però l' actitut d' en Peret y 'ls crits y la presencia de sa filla lo detener fins que logra dominarse. Esteve 's queda en actitut espectant.*)
PERET (*Aturant á Josepó.*) Josepó!
ROSA Pare! Pare! (*Agafantlo. Pausa.*)

ESCENA XIII

Dits y ROSETA

ROSA Qué es aixó?
JOSEPÓ Si no arriba á ser vosté... (*A Peret.*)
ROSA Què hi ha? ¿Qué es lo que teníu,
que cridavau d' aquest modo?
PERET Res, Roseta.
JOSEPÓ Un incomodo
al qu' aquest ha dat motiu.
ROSA Tú, Esteve? y ¿així has mostrat
l' amistat que dius portarnos?
¡Aquest modo d' estimarnos
t' honra molt; es depravat!
(*Transició de l' ironía al despreci.*)

ESTEVE Rosa!
ROSA Què hi ha! ¿que 't pensas
que sufriré sens dir res
que tires, sens mes ni mes,
á mon pare tals ofensas?
JOSEPÓ Noya per l' amor de Déu!
ROSA Jo he escoltat tot lo que us deya,
y crèus allí dintre 'm feya
de veure 'l qu' en ell se véu.
ESTEVE (*Ap.*) Surte com surte, 'l qu' es jo
d' aquesta maror desfeta
no 'm puch restar mal.
JOSEPÓ (*Reprenentla.*) Róseta!
PERET Deixèula dir, Josepó.
(*Ap.*) M' agrada la dignitat
de la qual tal prova dona.
ROSA Sabèu perquè aixi enrahona?
Perquè vos ha bescantat?
per venjarse de mí.
PERET (*Ab interès.*) Com!
ROSA Qué te 'n rius?
(*A Esteve que somriu ab despreci.*)
JOSEPÓ Esplicat.
PERET Digas.
ROSA (*A Esteve.*) Si parlo es perquè m'hi obligas.
ESTEVE Jo he dit lo que diu tothom.
ROSA Tu has dit lo qu' es menester
per rebaixar á mon pare
als ulls de 'n Peret.
JOSEPÓ (*Estranyant.*) Y ara,
á què ve?
PERET Què ha volgut fer?
ROSA Ressentit de que l' amor
no acceptás, que m' oferia,
ha vingut ab traydoría

á venjarse en nostre honor;
sens veure que al fer aixó,
fins á negarli m' obliga
l' afecte que com á amiga
posat li tenia jo.
Y en lloch d' aquest sentiment
qu' inspirarme desitjava,
sols per conquistar s' acava
de mon cor l' aborriment.
Porqué, si ni un somni lléu
tingut per ell may hagués,
vos juro qu' al veure qui es,
abuy me sabria gréu!

ESTEVE Roseta!

ROSA No necessito
disculpa d' acció semblant,
y á que may mes al devant
te 'm poses, d' ara t' invito.
Oblidam y fes Esteve,
que avergonyirme no tinga,
fent que ni l' idea 'm vinga
de que haja pogut ser teva.

ESTEVE Lo que faré sols será
probarvos com no menteixo,
y que de molt, no mereixo
lo despreci que se 'm fa;
mostrant que si hi ha segona
intenció en aquesta feta,
per cap motiu pot, Roseta,
provenir de ma persona.

ROSA Fes lo que vullas.

ESTEVE Segura
te 'n pots quedar. A revéure. (*Saludant.*)

PERET (*Ap.*) A fè que no se á quí crèure.

ESCENA XIV

Dits y PAU. (*Pau ha entrat en escena à temps de sentir lo parlament de Roseta, però no baixará del fons fins que l' Esteve s' en va à fì de toparse ab ell al centre de l' escena.*)

PAU ¿Que no t' ho he dit, criatura,
que la mel no 's fa pels asas?
ESTEVE Au surt de aquí! (*Dantli una empenta.*)
PAU (*Acostantse à Josepó.*) Josepó.
JOSEPÓ No estich per ximplesas! (*Girantli la espatlla.*)
PAU Bo!
del foch me 'n vaig á las brasas...

ESCENA XV

PERET, JOSEPÓ PAU *y* ROSETA

PERET Y donchs qu' anèm al hostal?
JOSEPÓ A matarlo tinch d' aná!
ROSA Pare!
JOSEPÓ Si; 's retractarà,
ó be, ¡ay de ell!
PERET (*Calmantlo.*) No 'n feu cabal.
ROSA Per Déu!
PERET No temas.
ROSA (*Suplicant.*) Peret,
de tu 'm refío.
PERET (*Ab efecte.*) Es ton pare...
lo meu!...
(*Josepó comença á passar endevant, y aixís que l' aconsegueix en Peret y 's retiran junts, baixa en Pau del fons y empren á Roseta, que 's dirigeix à casa seva.*)

ROSA Oh! m' estima encara.
(*Anantsen y fent un gran suspir de satisfacció.*)

PAU Fem tractes? (*Jovialment y tocantli la espatlla.*)

ROSA Perquè?

PAU D' aquet,
de l' Esteve.

ROSA (*No comprenent.*) Noy...

PAU Veurás:
Si probo d' ell l' interés
en fer malvèure al promès
ab ton pare ¿què 'm daràs?

ROSA Demana. (*Ab prontitut.*)

PAU Aquest anell d' or,
de Montserrat.

ROSA (*Donantli.*) Te, ja es tèu.

PAU Oh! gracias! (*Saltant y besantlo.*)

ROSA (*Estranyada.*) Què tens?

PAU (*Fugint, saltant y correns.*) Adèu!

ROSA Se pensa tení un tresor!
(*Dirigintse à casa seva.*)

FI DEL PRIMER ACTE

Acte segon

Casa d' en Josepó. Porta d' entrada al fons per la qual se veu, en part, la plassa del poble. A la dréta del espectador, porta de pàs á las pessas de peu plà de la casa, y en segon terme, l' escala de las habitacions superiors; entre la porta y l' escala, un armari endinzat á la paret, y en front d'ell, més al centre de l' escena, una taula y dos banchs de fusta blanca. A la part esquerra, y en primer terme, porta que comunica ab l' establia y l' hort de la casa; altra en segon terme, y en l' espay que quedará desd' aquesta á la del mig se veuràn, entre diferents trastos casoláns, algunas eynas de cultiu, cumplint aquest vuyt á gust del Director d' escena.

ESCENA PRIMERA

ROSETA, JOSEPÓ, PERET *y* PAU. (*Los tres primers de sobre-taula, figurant que la Rosa ha retirat ja las eynas de dinar y qu' estan de conversa mentres los homens, las estoballas ja mig arreboçadas, bèuhen y fuman. Pau entra en escena al aixecarse 'l teló.*)

PERET — Hola, noy!
ROSA — Entra, si 't plau.
PAU — Heu dinat ja? (*Baixant al prosceni.*)
JOSEPÓ — (*Pipant.*) Fa una estona.
PAU — Vos porto una nova.
PERET — Es bona?
PAU — No pas gayre.

JOSEPÓ — Esplicat Pau.
PAU — Tenim allotjats.
JOSEPÓ — Fa poch
qu' he sentit una trompeta
y 'ls ho he dit: feyna, Roseta!
PERET — Alça! alça!... soldats!
ROSA — Bujoch!
PERET — Que no t' agradan potser, (*Ap. á Rosa.*)
Roseta?
ROSA — (*Ap. á Peret.*) Prou!... si ho sabias...
JOSEPÓ — Y son molts?
PAU — Dos companyías.
PERET — Ahont van?
PAU — No 's pot saber.
Diuhen que si hi ha partidas.
JOSEPÓ — Oy, tal! un rave fregit!
PAU — Jo no dich mes que 'l qu' han dit.
JOSEPÓ — Se diuhen moltas mentidas.
PERET — Sabèu lo qu' es?
JOSEPÓ — Que se jo!
PERET — Que us vénen á visitar
per ensenyàus, de pagar.
JOSEPÓ — Ja entench!... la... capitació.
(*Fent memoria.*)
PERET — Quan dich qu' anèm malament!
ROSA — Deixa estar... (*Ap. á Peret.*)
PERET — (*Ap. á Rosa.*) Que no t' agrada?
ROSA — So noya...
(*Peret y Rosa segueixen ap.*)
JOSEPÓ — (*Ap. á Pau.*) Ja l' he pagada,
t' ho callarás, eh?
PAU — (*Ap. á Josepó.*) Corrent.
PERET — Y donchs, quin vent t' ha portat?
PAU — Jo diré.
JOSEPÓ — Que no vols bèure?

PAU May dich que no.
(*Bèu. Desprès d' ell Josepó.*)
PERET (*Ap. per en Josepó.*) No 's pot crèure;
ja hi torna!...
PAU Està molt cansat?
PERET Què tinch d' está!
PAU Es qu' he vingut
per vostè.
PERET Ay, ay! per mí?
PAU Sí, senyór, li vinch á dí'
una cosa qu' he sabut.
PERET D' interés?
PAU A no enganyarme
crech que sí. Ay bo! te 'n rius,
Roseta?
ROSA Y clar! quins motius
pots tenir?
PERET Deurá portarme
algun recado.
PAU No, no;
ara, aquí, no sò carté,
ni agutzil, ni nunci...
JOSEPÓ Be,
donchs qu' ets?
PAU Un amich.
ROSA Aixó
ja ho sabiam.
PAU (*A Rosa.*) Déixem di'.
Un amich, senyor Pèret,
qu' ha descobert un secret.
PERET Esplícat. (*Ab interés.*)
PAU No pas aquí.
PERET Donchs es cosa delicada
qu' havèm d' estar tots dos sols.
Vaya, anem al hort si vols. (*Alçantse.*)

ROSA (*Ap.*) Què deurá ser?
PERET (*A Josepó.*) Acabada
la conferencia, anirém
á pendre cafè, vritat?
JOSEPÓ Ja 'n parlarém, acabat.
PERET Sí, vaja, ja 'n parlarém.
JOSEPÓ Al cafè fa al menys un any
que no hi he posat lo pèu.
ROSA (*A Pau.*) Noy, enteniment, per Dèu.
JOSEPÓ (*Ap.*) En Pau un secret?... Qu' estrany!

ESCENA II

ROSETA *y* JOSEPÓ. (*Rosa acompanya à 'n Peret fins á la porta esquerra, en quin llindar diu á Pau lo derrer vers, y al tornar al centre de l' escena, s' adona de son pare que ha quedat pensatiu, y de cotzers en la taula y lo cap entre les mans. Rosa, després d' una xica pausa, s' acosta á ell, y apoyàntseli á l' espatlla, li parla tota manyaga.*

ROSA Pare, que teniu?
JOSEPÓ (*Sospirant.*) No res.
ROSA Ne res y fèu una cara...
Fèus càrrech que só la mare!
què teniu? (*Molt carinyós.*)
JOSEPÓ Jo ho sapigués.
Lo disgust d' aquest matí...
quins amichs...
ROSA Si, 'l tal Esteve...
JOSEPÓ Y pensar que la mà teva
fa temps que 'm demana!...
ROSA Sí,
vaya un partit que faria:

galdós! lo qu' ell dèu voler
sabèu que dèu sé? 'l diner;
que va errat!

JOSEPÓ M' ho presumia,
y perço sempre li deya
que 't parlés, perqué 'l qu' es jo,
vull deixarte l' elecció.

ROSA Ja 'm parlava.

JOSEPÓ Y tu?

ROSA Me 'n reya.

JOSEPÓ Donchs cregas que m' enganyava,
y si li haguesses mostrat
afecte...

ROSA Quin disbarat!

JOSEPÓ A fè, fè, que t' hi casava.

ROSA Lo conech massa.

JOSEPÓ Ho veig pròu;
però á mí 'm tenia cego...
té tanta d' aquesta, (*llenga*) y luego,
so tan tonto!

ROSA (*Passantli 'ls braços al coll.*) Lo que sóu
es massa bò.

JOSEPÓ Ja pots dirho;
fins per trèurel d' uns apuros,
li vaig deixar trenta duros
creyentlo un bon noy.

ROSA Jo 'l miro
de cua d' ull, dés qu' en Làu
de cà 'l Borni 's va matá.

JOSEPÓ Y per qué?

ROSA Vejàu si 'n fa
de temps! ascoltèu, si us plau.

JOSEPÓ Digas.

ROSA Vos sabèu tan be
ò mellor que jo, qui era

en Làu; de la vila entera
lo mes honrat y feynè.
Sos pares y sos germans
y tots los que 'l coneixían,
paraulas no mes tenian
que per alabarlo. Abàns
qu' es fes amich de l' Esteve,
era alegre, franch, amable
y ab sa conducta intatxable
l' orgull dels de casa seva.
Mes, va esdevenir un dia
que, anant á feynar á un troç,
va sentí un crit horrorós
que d' entre un pinar surtía.
Ascolta, la veu coneix
de l' Esteve, corre y 'l veu
en terra, malmès del pèu
al tombà un pí. L' assisteix
com Dèu assistirnos mana,
y ab diners y bonas obras,
sosté tres mesos las pobres
de sa mare y sa germana.

JOSEPÓ Lo que á las horas va fé
va atmirar tota la vila,
y se 'n parlava una pila
de lleuguas lluny, pròu ho sé.

ROSA Ni may qu' ho hagués fet. D' aquí,
dels dos l' amistat va neixer
y en Làu comensá á coneixer
lo vici que 'l pervertí.
Lo bèure! Á cada moment
estimulat per l' Esteve;
al hostal, á casa seva,
fos hont fos, continuament
per lo vici dominat

que l' Esteve fomentava,
sos nobles instints matava
sens' adonarsen.

JOSEPÓ Vritat.

ROSA Y en tant que l' amich traydor
aprofitava las crisis,
que té aquest, com tots los vicis,
per anarli xuclant l' or;
los pares del pobre Làu,
plorant llàgrimas amargas,
veyan fugí á passas llargas
de casa seva la pau!
Fins qu' un dia, devallant
d' aquest vici per l' escala,
cometé 'l fill una mala
acció, à sos pares mancant.
Y fou la acció tan dolenta,
qu' al torná en sí... va matarse
per no poguer conformarse
de sos pares ab l' afrenta!
D' à las horas que may més
al Esteve he pogut vèure.

JOSEPÓ Roseta! (*Acostántsela ab carinyo.*)

ROSA Y no ho voldrèu creure:
me fa por!

JOSEPÓ (*Ap.*) Si ho sapigués!

ROSA Ja veyèu si un home aixís
me podria fer ditxosa...
mes qué us passa?

(*Josepó conmogut l' abraça.*)

JOSEPÓ Bésam, Rosa!

ROSA Què teniu?

JOSEPÓ (*Dissimulant.*) Que sò felis,
veyent qu' un àngel per filla
m' ha dat lo cel.

ROSA (*Conmoguda.*) A tal pare
tal filla.
JOSEPÓ Oh! sí, sí!
ROSA (*Dissimulant l' emoció.*) Y ara?
que 'm rebreguéu la faldilla!
(*Ap.*) L' he conmogut. (*Pausa.*)
JOSEPÓ Tinch lo cor...
ROSA Ara ab aixó qu' us he dit
potser vos haja entristit...
JOSEPÓ No, noya.
ROSA Mes com l' amor
no 's mana he volgut provar
com á un sér tan aborrible,
es per mí mes que impossible
poderlo may estimar.
JOSEPÓ Filla!
ROSA Què volèu?
JOSEPÓ Si may
l' Esteve ve á demanarme,
cerca un modo d' escusarme...
digas que no hi sò.
ROSA Aixó ray!
Mes á que be 'l cambi aquet,
tan axí?...
JOSEPÓ (*Desfogantse.*) A que com en Làu
tambè jo...
ROSA Calleu, si us plàu!
JOSEPÓ Però!
ROSA Calleu!
JOSEPÓ (*Comprenent.*) Ah! en Peret.

ESCENA III

Dits, PERET *y* PAU (*Porta esquerra.*)

PERET Entesos, noy.
ROSA Com ha anat
la confessió?
PERET Profitosa.
JOSEPÓ Y llargueta, eh?
PERET Bona cosa.
PAU Mire, en Josepó ha plorat. (*Ap. á Peret.*)
PERET Que anèm al cafè?
JOSEPÓ Vindré
per complaurel. (*Apariantse pera sortir*)
PERET Ménos mal.
JOSEPÓ (*Ap.*) May més m' acosto al hostal.
PERET Hàla, Pau.
PAU Jo no.
PERET Per qué?
PAU Perqué jo al mellor licor,
preferesch una estoneta (*Naturalitat.*)
dè fer broma ab la Roseta.
PERET Ah, pollastre! (*Picantli l' esquena ab fa-*
JOSEPÓ 'L seu humor *miliaritat.*)
voldria! sempre de gresca...
PAU Vull probá á fer la patota (*A Peret.*)
per birlarli la xicota.
JOSEPÓ Que dius?
PERET (*Sonrient.*) Si que fora fresca!
JOSEPÓ Tu, Pau!... Que sò llus!
PAU Que hi ha?
potser si qu' us ho tenian
amagat!... Res. s' aparian...
ROSA No se 'l que 'm passa...
(*Avergonyida 's tapa la cara ab las mans*)

PAU (*Rient.*) Ja! ja!
que vermella; ni un pebrot!
PERET Vaja, vaja! (*A Pau, fentlo callar.*)
JOSEPÓ (*A Peret.*) Y be, vostè,
què díu?
PERET Qu' anèm al cafè.
ROSA Malviatge de xicot...
PAU Que 'ls sab gréu?
PERET Lo qu' es per mí,
m' has fet un favor encara. (*Se 'n va ab Josepó.*)
PAU Veus? si ell no gosava, ara
ja está fet.
ROSA Mes sent jo aqui!

ESCENA IV

ROSETA *y* PAU

PAU Potser te dol? Ah, traydora;
dèus teni 'l cor mes alegre!
ROSA Ja 't dich jo que si, mes negre
que cap carbó. (*Plegant les estoballes.*)
PAU Vaja, plora
si coneixes.
ROSA. Que vòls di
potser que no tinch motius
per ferho?
PAU Si no me 'ls dius...
ROSA No has vist lo qu' aquest matí
ha passat?
PAU Lo del Esteve!
No t' he dit que provaria
lo que lograr pretenía?
ROSA Y com?
PAU Això es cosa meva.
ROSA Dèu vulla que pugas ferho,

perquè si per cás lograva
sos propòsits...

PAU — Vaja, acaba.

ROSA — Jo moro!

PAU — Quin desespero.

ROSA — Y quasi ja l' esperança
tinch perduda.

PAU — Espera, espera.

ROSA — Sí, qui espera, lo cel alcança.

ROSA — Tant de bò!

PAU — Sápigas Rosa
qu' he posat fil á l' agulla,
y si 'l diable no m' ho embulla,
irá molt rebé la cosa.

ROSA — Lo que l' Esteve del pare
ha dit, es molt cert.

PAU — Ja ho sé;
però jo 'l corretgiré
d' aquest vici.

ROSA — Com?

PAU — Encara
no ho sé, però...

ROSA — Y si entre tant
á mí lo Peret me planta?
(*Pau, per distrèure la mica de agitació que 's notará en ell durant tota aquesta escena, s' assenta prop la taula, jugant ab un ganivet que hi haurá demunt d' ella, mes á las paraulas de la Roseta, creix la seva agitació, fins al punt d' arrancarli l' interjecció que més avall té en boca, però tot seguit se domina y dissimula en quant li es possible l' involuntari esclat de son sentiment.*)

PAU — Mare de Dèu! Molt t' espanta

l' idea de pèrdrel... (*Picant entre 'ls dits*
ROSA Quan *ab lo ganivet.*)
conegas lo qu' es amor,
comprendràs mon desconsol.
PAU Donchs axió l' estimas molt?
(*Picant ab mes agitació.*)
ROSA Si l' estimo? Ab tot lo cor!...
mes y tot!
PAU (*Ab força.*) Redéu!
ROSA Què tens?
(*Pau s' alça, tira 'l ganivet demunt la taula y del tot dominat respòn després d' una xica pausa y ab naturalitat.*)
PAU Distret m' he picat un dit.
ROSA T' has fet mal? (*Ab solicitut.*)
PAU Un sang trahit.
ROSA Veus? júga!
(*Ap. posantse la mà al cor.*)
PAU No siguem nens!
(*Alt.*) Si tant l' estimas, precís
será assegurar la cosa
abuy mateix.
ROSA Què?
PAU Abuy, Rosa,
vull que digas qu' ets feliç.
Faré confessá l' Esteve
los seus fins, perquè en Peret
puga quedar satisfet.
ROSA Mes, digas, Pau: y la teva
protecció, jo, á que la dech?
PAU La deus á la voluntat
que de petits s' hem portat
y á aquest anell.
ROSA (*Ab malicia.*) Hem!... no 't crech.
PAU Tu mateixa.

ROSA — No hi ha afany...
(*Fent senyal d' amollar diners.*)
PAU — Faig un favor á una amiga.
ROSA — Vaja, Pau, no se que 't diga...
PAU — Oh! jo tampoch.
ROSA — (*Ap.*) Que es estrany!
Vaig sospitant que potser...
PAU — Si tant t' hi empenyas...
ROSA — (*No deixantlo acabar.*) No, Pau.
PAU — Tu sabs qu' era amich d' en Làu,
donchs abuy lo venjaré!
ROSA — Fentme un gròs favor á mí,
serà una venjança noble.
PAU — Me 'n vaig á dá un tom pel poble
y mes tart tornaré aqui.
ROSA — Te 'n vas?
PAU — Si 't festejés massa
en Peret s' enfadaria,
y si 't deixés, jo tindria
que cubrir la seua plaça
y á mi... ay, ay, ay!
ROSA — Què?
PAU — Re?
ROSA — No t' agradaria? (*Rient.*)
PAU — (*Anantsen.*) Adéu.
ROSA — Fins després. (*A la porta.*)

ESCENA V

ROSETA

ROSA — (*Baixant del fons.*) A pesar seu,
m' ha dit que m' estima. Y be,
què hi vol di? Es un troç de pa
y l' amor que sent per mí,
sabré en poch temps convertí

en pur amor de germá.
Pogués estar tan tranquila
com d' açó, del que del pare
deu pensar en Peret, ara.
Ay, Dèu! si 's vegés la pila
d' idées que pe 'l meu cap
abuy han passat! Y tot
ho ha causat aquell xicot...
Mes, gracias á Dèu, ja sab
en Peret la peça qu' es
y estich mig tranquilisada.
Si pogués tot de sobtada
passar vuyt dias no mes!

ESCENA VI

ROSETA, ALBERT y ESTEVE. (*Esteve porta un sach de nit del capità Albert y s' atura prop de la porta.*)

ALBERT Patrona... Viscá 'l pà blanch!
Visca la sal del pays!
Quina cara mes remaca...
En tota Espanya no he vist
ni una boca mes ben feta,
ni uns ullets mes aixerits,
ni unas galtonas mes frescas,
ni un cos mes lleugé y mes prim!

ROSA Vostè es l' allotjat?

ALBERT Si, noya;
la sort m' ha portat aquí
à...

ROSA Y lo minyò? (*Per l' Esteve.*)

ALBERT M' acompanya.

ROSA Doncas, ab lo seu permís;
aquella es la seva cambra. (*Segona porta esquerra.*)
Si res s' ofereix, un crit

y tot desseguit...

ALBERT — Mil gracias

ESTEVE — Quin paper. (*Per la Roseta.*)

ALBERT — Escolte, 's diu?

ROSA — Roseta. (*Se 'n va per la dreta.*)

ESCENA VII

ALBERT *y* ESTEVE

ALBERT — Huy! quina rosa,
de tot l' any!... bo! de preçis
que aquesta noya es tocada!
Plantarme així en sech... á mi,
á qui anyoran quantas noyas
m' han vist un sol colp? Ah! sí,
ja hi caych, no pot sé altra cosa
que la pols d' aquests camins
m' ha posat... vaig á arreglarme.
Vull qu' al anarmen d' aquí
diga tothom, com á Berga,
Sant Hipòlit y Cambrils,
que 'l capitá Saladrigues,
es un capitá molt lluhit,
y molt guapo, y molt amable,
y molt...

ESTEVE — Si m' escolta un xich,
potser...

ALBERT — Ya no 'm recordava;
esplícat.

ESTEVE — Com abàns li he dit,
jo tinch moltas coneixensas
per tots aquests pobles vehins.
Se ademès, quantas dresseras
hi ha, tots los càus, y en fi,

si ha de menester un práctich
crech que jo 'l puch ben servir.
(*Ap.*) Vejam si puch enganyarlo
dissimulant los meus fins.

ALBERT Y qui t' ha dit á tu, jove,
que jo necessiti?...

ESTEVE A mí
m' ho ha semblat.

ALBERT Donchs mal semblat.

ESTEVE Es que jo só dels...

ALBERT De quins?

ESTEVE Dels de vostè.

ALBERT Be! m' agrada;
que sabs de quins só?

ESTEVE Y sí!
Dels de l' orde.

ALBERT Sempre, sempre;
l' orde es la páu, no es aixi?
(*Ap.*) Vejam si d' aquest tanoca (*Mirant-*
ne puch treure algun profit. *sel.*)

ESTEVE (*Ap.*) Me sembla que ja li agrado.

ALBERT Tu, de segur, que en aquí
dèus coneixer fins las moscas.

ESTEVE Sí, senyor.

ALBERT Donchs, no has pas vist
si ha vingut gent forastera
de poch?

ESTEVE Però...

ALBERT L' altra nit
se va escapá un près polítich.

ESTEVE D' hont era?

ALBERT De Sant Feliu.

ESTEVE (*Ap.*) No es pas ell. (*Alt.*) Y aquest fulano...

ALBERT Minyó, minyó, tu ets molt viu...
no dónas prenda...

ESTEVE Jo 'm creya...
sia franch, potsé es carlí?
ALBERT No sé. (*Ap.*) Probaré enganyarlo.
ESTEVE (*Ap.*) Li tinch de fé entrà al magi
qu' en Peret es lo subjecte
qu' ell cerca. (*Alt.*) Crech que ja 'l tinch!
(*Ab tò misteriós y donantse importancia.*)
ALBERT Home, què dihèu?... fem tractes...
Deu rals...
ESTEVE No sía mesquí.
ALBERT Un duro.
ESTEVE Acepto.
ALBERT Parlèu.
ESTEVE Se que 's passeja tranquil
per aquí, com si tal cosa;
y se més...
ALBERT Perquè no ho dius
d' un plegat!
ESTEVE Quan sia l' hora...
ALBERT Digam lo càu.
ESTEVE No 'l puch dir
perquè no 'l sé; mes prometo
mostrarli aquest home á nit.
ALBERT Entesos, minyó. Té.
(*Donantli una moneda.*)
ESTEVE Gracias.
(*Ap.*) Que se l' en porten d' aquí;
desprès ja trobarè 'l medi
de fé entendre y de fer dir,
qu' en Josepó es dels que manan
y qu' es ell qui l' ha trahit.
Magnífich!
ALBERT Qu' es lo que 's pensa?
ESTEVE Tirava plans.
ALBERT Ah!

ESTEVE Ja 'l tinch
y vaig á posarlo en planta.
ALBERT Donchs á veure si us lluhiu.

ESCENA VIII

ALBERT

ALBERT Piramidal! l' ha passada
com si fos un grà d' anís.
Mes, quina 'n fora que 'l roig
aquest que vinch perseguint,
per mellor desorientarme
fes vèure aquí qu' es carlí?
Qui sab! de totas maneras
no hi perdo res, y per mí
quasi be això de agafarlo
tant prompte... res! tinch desig
de passà un parell de dias
à prop d' aquest serafí!
Oh! mirèus que te una cara
com pocas se 'n hajan vist.
Es una rosa... y que tonto,
li he preguntat com se diu,
com si una noya com ella
se pogués altre nom dir.
Rosa, Rosa! per tornarme
papallona... dava un dit!

ESCENA IX

ALBERT *y* PAU

PAU Dèu lo guart. Lo senyó alcalde
m' envia; sò l' algutzil,
lo carté, el nunci, y per tant
díu que puch serli útil.

ALBERT Sí,
en efecte, pots sermè útil
Busco un home...

PAU Aquí n' hi ha á mils.

ALBERT Qu' ha fugit de Barcelona.
Porto las senyas aqui. (*Trèu un paper.*)
(*Llegint.*) «Pelo negro, cejas negras,
ojos ídem, barba, sin.»

PAU No parle mes.

ALBERT Com?

PAU No parle;
qüasi li puch dir que 'l tinch.

ALBERT Quins gossos hi ha en aquest poble;
ja ets lo segon que m' ho dius.

PAU N' hi ha un altre?

ALBERT Sí.

PAU 'S diu?

ALBERT Esteve.

PAU Y 'l coneix?

ALBERT No sé; m' ha dit
qu' á nit tindré al près.

PAU (*Ap.*) Que pillo!
Haurá olorat...

ALBERT Be, què hi dius?

PAU Que no se aquest tal Esteve...
(*Ap.*) Tinch de mòure un embolich!

ALBERT No 'l coneixas?

PAU No hi puch cáure.

ALBERT Es del poble.

PAU Será aixís;
mes per ara no 'm recorda...
(*Ap.*) Guanyèm temps. (*Alt.*) Ah, 'l per-
es un roig, molt roig! d' ideas, [seguit
de la comuna... (*Fent com qui recorda.*)

ALBERT Sí, sí.

PAU Donchs va arribà ahí á la tarde.
Don Perico, es un qu' escriu
cosas de diari?...

ALBERT Angela!

PAU Donchs veja, va arribá ahí
y abuy de matinadeta
ha marxat.

ALBERT Adéu Madrit!...
Cap ahont?

PAU Ah! no puch dirli;
veurèm si 's pot descobrir.

ALBERT (*Ap.*) Potser aquell m' enganyava.
(*Alt.*) Qui sab; potser ha surtit
per tornar á la mija hora,
convertit en un carlí.

PAU Podria ser, de tots modos,
buscarèm.

ALBERT Sí, noy, ben dit;
y 'l trovarèm, eh?

PAU Descuide.
(*Ap.*) Ja te 'n guardaré.

ALBERT Entrèm dins
del quarto y podrèm parlarne
mentres que m' arreglo un xich.

PAU (*Ap.*) Sols perquè ella m' ho agrahesca
trauré á 'n Peret de perill.
(*Entran per la segona porta esquerra.*)

ESCENA X

PERET *y* JOSEPÓ

JOSEPÓ M' ha semblat vèure... ja ho deya!
l' allotjat; (*Al entrar y mirar dins.*)
serèm un mes.
Abuy, Peret, tot se vessa;

hem de sopar com uns reys!
Ay! ja no me 'n recordava
que á vostè axó de reys...

PERET Be;
ja 'm faig cárrech qu' es un ditxo.

JOSEPÓ Está clar.

PERET De tan content
ni sab lo s' empatolla.

JOSEPÓ Que la crido?

PERET Sí.
(*Anant á la porta y tornant enrera.*)

JOSEPÓ Donchs, ey!
m' ha de permetre que jo
li parle.

PERET Com vos volguèu.

JOSEPÓ Si abuy fos viva la dona!

PERET (*Ap.*) L' estima á no poder mes.

JOSEPÓ Roseta, noya. (*Cridantla.*)

ROSA (*Dins.*) Ja surto.

JOSEPÓ Peret lo promès, promès;
primer jo.

PERET (*Ap.*) No he vist un pare
mes pare del qu' es aquest.

ESCENA XI

Dits y ROSETA

ROSA Qué mánan?

JOSEPÓ Vina, traydora,
mosca bal...

PERET Si comencéu
d' aquest modo no consento...

JOSEPÓ Es vritat que tu y aquest?
dich! lo senyor.

PERET — Si heu de dirmho,
tant se val!

JOSEPÓ — Li ha fet l' ullet.
T' ha demanat.

ROSA — (*Ab lo cap baix.*) Bé!...

JOSEPÓ — Y li he dit
que per mí, si tu hi convens
no hi tinch reparo. Que 't sembla?

ROSA — Jo pare, si ho ha dit ell...
podéu pensar que tindria
ma paraula.

JOSEPÓ — Bé, molt bé!
Vaja donchs, ja sou promesos.

PERET — Rosa!

ROSA — Peret!

JOSEPÓ — L' any vinent,
per la fira, la casulla;
al cap d' un altre any, un nen,
y al cap de dos una noya
que 's dirá Rosa, y als tres...
ay, ay, ay! ab l' alegría
y aquell malehit cafè!...

PERET — Ara ja puch dir qu' ets meva.

ROSA — Sempre ho he sigut, dolent.

JOSEPÓ — Des que me l' ha demanada
que 'm sembla estimarla mes,
y la trobo mes ayrosa,
mes maca...

ROSA — Pare, escoltèu.

JOSEPÓ — Que hi ha?

PERET — Res, cosas d' aquesta.

ROSA — Jo li deya que potser
la vinguda de la tropa
no sia feta d' intent
y que 'm sembla...

JOSEPÓ Fuig, beneyta
qui li sab aquí?
PERET 'L metèix
deya jo.
ROSA Que no hi ha espias?
y si 'l trobavan, veyèu
quin trastorn á casa seva!
PERET Y aquí no?
ROSA Oh! aquí mes!
PERET No tingas cap por, Roseta,
mon secret sols lo sabèu,
tu, ton pare y lo velítre
de 'n Pau.
JOSEPÓ Doncas veu, mal fet.
Ja som massa, quina falta
hi feya en Pau?
PERET Es qu' ab ell
porto un negoci, y per força
he hagut de dirli.
JOSEPÓ Aixís re;
jo ho deya sols per prudencia.
PERET Si, home, pròu qu' us entench.
JOSEPÓ Be, be; aixó deixemho correr
y anem á lo que 'ns convé,
Per sopar vull carn de ploma
y cunill y...
ROSA Qué dihèu?
JOSEPÓ Que vull celebrá' aquest dia
com se correspòn, enténs?
L' olla gran dintre la xica!
Y tu al costat d' en Peret
á taula, y jo al devant vostre...
no! jo al mig, aixi us tindré
tots dos al costat; per postres,
garnatxa, senyor Peret!

PERET Es molt just; jo lo que sento
que no puga, com se dèu,
contribuhir á la festa.

JOSEPÓ Aixó ray! ja hi tornarèm
quan deixen de perseguirlo.

PERET Sí; á las horas, anirem
á la torra ab los de casa,
y allí presentar podré
la sola reyna qu' admeto,
á tots sos futurs parents.

JOSEPÓ Ja sabrás fer la senyora?

ROSA Me n' ensenyará en Peret!

JOSEPÓ Y portarás gorro ab cintas
y talons alts... Si 't vegés
la teva mare, 's tornava
boja de alegría!

PERET Ho crech,
perqué á vos poch us en falta
si no n' estèu.

JOSEPÓ Es molt cert!
Fins-y tot me venen rauxas
d' anar per aquests carrers,
perque tothom puga veure
un home feliç, content!

PERET No menys que vos, jo me 'n sento
y perquè ho sia algú mes,
me 'n vaig á fer quatre lletras
per dirho á casa.

JOSEPÓ Ben fet;
ves, dònali papé y ploma
y en acabant...
(*Fent ab la má l' acció de menjar.*)

ROSA Descuydèu.

JOSEPÓ Pósehi recados als pares

PERET Serèu servit.

ESCENA XII

JOSEPÓ

Quin parell!
Ténen de fé' una patxoca
quan tots dos fassan bracet!
De segur que per la Rambla
fan badá' á tota la gent,
perquè ell es un bon moço,
ben plantat, guapo, ayroset,
y ella?... com tots los de casa
que may n' hi hagut cap de lleig!
Quin dia, Deu meu, quin dia!
A no ser aquell ximplet
d' Esteve, festa rodona.
Però qu' haja sigut ell
que 'm tirés á mi á la cara
semblant cosa! Valdament
me rebente si en la vida
torno á fer semblants papers!
Y l' Esteve 'n te la culpa!...
abàns de ferme jo ab ell,
era un altre... ¡No, mentida!
era 'l meteix, si, 'l meteix;
sols que tenia mes força
de voluntat, per poder
dominarme, era mes home,
mes digne... ¡Ho tornaré á ser!
Vull vencerm, vull ésser lliure
y no vull, per un may mes,
que ma filla 'm conte historias
que enclogan segón intent.
Ma filla... pobre Roseta!
Mes abuy, grat sia á Deu,

asseguro sa ventura,
la faig ditxosa, y també
ho seré jo, clar: sentho ella,
per força jo 'n tinch de ser!
Francament; si al despertarme
hagués trobat á prop meu
un sach d' or, no fora tanta
ma alegria com ara es.
M' haig de fé' un tip de garnatxa:
Oh, vaya si me 'l faré!

ESCENA XIII

JOSEPÓ, ALBERT *y* PAU

ALBERT Donchs senyor; si no m' enganyo
só entrat aqui ab molt bon pèu.
JOSEPÓ Burrango! poch s' ho afigura,
quin dia, quin dia aquest!
ALBERT Vos, sou l' amo?
JOSEPÓ Per servirlo.
Qué 't fas soldat? (*A Pau.*)
PAU (*D' amagat d' Albert.*) Xit!
JOSEPÓ (*Apart.*) No entench...
ALBERT N' ha d' ésser dos ó tres dias.
JOSEPÓ Donchs...
PAU (*Apart á Josepó.*) Muixoni!
JOSEPÓ (*Apart.*) No dich res.
ALBERT Vos estranya?
JOSEPÓ Si, en efecte.
ALBERT Vindrá de guia.
JOSEPÓ Ah! comprench.
ALBERT Ves á dir al senyó alcalde (*A Pau.*)
que mes tart hi passaré;
que m' espere, perquè porto

algunas órdes per ell.
Y després...

PAU — Si, si, descuyde;
sino es fòra 'l xarparèm.
(*Ap.*) Ja 'm sembla que si, 'l tanasi!
No bèu pas poch á galet!

ESCENA XIV

JOSEPÓ *y* ALBERT

ALBERT — Y donchs, aquesta alegria,
diguèume, de que prové?

JOSEPÓ — Molt senzill.

ALBERT — Hèu tret la rifa?
Hèu heretat d' un parent?
Se us ha mort la dona? 'M dono!...

JOSEPÓ — Doncas sápigaho; he promès
la filla.

ALBERT — Canario! es cosa
que dèu refrescarse.

JOSEPÓ — Entench.
(*Treu del armari una ampolla de vi y dos gots.*)
Li vaig á doná' un garnatxa
que ni d' ángels.

ALBERT — Donchs creurèu
que al dirme en Pau, que la Rosa
festeja, m' ha sabut gréu?

JOSEPÓ — Per qué?

ALBERT — Que volèu qu' us diga!
Es tan maca, que á saber
que sigués republicana
ó be carlina, al moment
me la 'n duya presonera.

JOSEPÓ — No senyor no, donchs no es res;

es di... es promesa! Home bega
qu'aqui no's fan cumpliments. (*Bèuhen*)
Que tal?

ALBERT Magnífich! (*Paladejant.*)

JOSEPÓ Tornemhi.

ALBERT Y es clar! (*Bèuhen.*) Es bon vi.

JOSEPÓ Jo ho crech!
Ab motiu de lo que deyem,
lo convido á sopá.

ALBERT Admès;
que sopars ab noyas macas
y ab vi d' aquest, francament,
no 'n passan molts.

JOSEPÓ Advertesca
que tambè hi haurá 'l promés.

ALBERT Digáume; aquest individuo
de quina familia es?

JOSEPÓ Bo! de la de casa seva...

ALBERT Volèu dir!... Aixis, bebèm.
(*Mirantlo de fit.*)

JOSEPÓ Bebèm. (*Bèuhen.*)

ALBERT Y es de Barcelona?

JOSEPÓ Si senyor.

ALBERT Fos un pagès
podria encara fer *algo*
però dèu sé' un senyoret...

JOSEPÓ Y rich, y elegant, y guapo,
y que te força saber!
Caram, si 'l vegés escriure!

ALBERT Te bona lletra? (*Rientsent.*)

JOSEPÓ Jo ho crech!

ALBERT Donchs aixis la vostra filla
ho encerta?

JOSEPÓ Be, es que també
de noyas com la Roseta,

se 'n trovan pocas. Te un pèu,
que ni un pinyó; unas espatllas...
rodonas... y un d' alló...! (*Ayre.*)

ALBERT Bé!
veniume á fer mes denteta,
com si fos cego!

JOSEPÓ Bebèm!...
que's refreda. (*Bèuhen.*) Es de la broma!
(*Apart.*)

ALBERT (*Ap.*) Sembla que 's posa alegret;
á veure si 'm diverteixo?...

JOSEPÓ Y donchs, que hi tornèm á ser,
que 'ls fan calçar l' espardenya
y 'ls enjegan dels quartels?
Que hi ha?

ALBERT Res.

JOSEPÓ Donchs com s' esplica
la vinguda de vostès?

ALBERT Jo us diré; hi va haver un maco,
d' aquests que cridan, perqué
ab un troç de turró 'ls tapen
la gorja, que, jo no sé
qué 's va escriure en un article
molt fort, contra del govern;
y 'l general lo vol vèure
per donarli uns quants consells.

JOSEPÓ Y vostè va per xarparlo?

ALBERT Si puch, es clar!... Mes garlèm
y no sentím la porrona
que fa uns crits! (*Bèuhen*) Que no fumèm?
(*Albert dona un cigarro á Josepó, y fuman. Josepó, que ja haurá donat mostras d' enterboliment de cap, á partir d' aquí se deixa portar d' una verbositat extrema y mostra per lo tropell y confusió de sas*

idèas, un periodo d' aquells en qué si be la borratxera no 's presenta ab tots sos mes repugnants carácters, domina perço al home, privantlo casi per complert de l' us de rahó.)

JOSEPÓ Gracias. (*Encenent lo cigarro.*)
ALBERT De res.
JOSEPÓ Vèu las cosas?
Ara un que no sapigués
que tinch promesa á la noya,
faria un mal pensament.
ALBERT Y per què?
JOSEPÓ La cosa es clara;
perquè al vèure un foraster
á casa, vája á fe entendrer
que 'l fulano es lo promès.
ALBERT Fujiu d' aquí!
JOSEPÓ Oh! y no 's pense,
qu' ell no l' es... què 'l te de ser!
ALBERT No es lo promès?
JOSEPÓ Sí; no es l' home
dels diaris que diu vosté.
ALBERT A vèure.
JOSEPÓ Què?
ALBERT Si las senyas
convenen. (*Trayent un paper.*)
JOSEPÓ Es alt, primet...
pero 'ls homes alts y prims
en lo mon ja son los mes.
ALBERT Es clar;... cabell y pestanyas
negres, y los ulls també,
sens' barba, un xich de bigoti...
JOSEPÓ També 'l seu es primerench.
ALBERT Ja es casual. (*Alt.*) Quina 'n seria!
JOSEPÓ Mire: un colp á Sabadell

vaig cridá' á un home, creyentme
qu' era jo!... veja vostè...
si hi ha cosas!... y no 's pense
que 'n Peret...

ALBERT (*Ap.*) Se diu Peret!...

JOSEPÓ Sia tonto d' amagarse,
si ho fes may, tan malament;
perque aquí, per mes qu' un vulla...

ALBERT Tot se sab.

JOSEPÓ Aixó meteix.
La proba: quinz' anys enrera
vaig tráure cinch mil durets;
jo que compro aquesta casa
y uns horts que tinch al convent;
donchs l' endemá de la compra
tot lo poble va saber,
no se com, qu' á casa meva
hi havia diners de fresch.

ALBERT Si qu' es pròu.

JOSEPÓ Home, á mí 'm crema!

ALBERT (*Ap.*) Ja 'l veurèm.

JOSEPÓ Per lo demés,
pot deixar tota sospita;
en Peret no es pas d' aquests.

ALBERT Potse' es carlista?

JOSEPÓ Burrango!
federal de cap á pèus!

ALBERT No hèu dit primer que no ho era?

JOSEPÓ Dels rojos, no.

ALBERT Ah! ja entench;
lo fulano ha fet la article,
però de molt bona fè.

JOSEPÓ Ay, Deu! que 's lo que enrahona?
(*Decreixent la causa qu' ha motivada la seua perturbació; Josepó comprèn la im-*

prudencia qu' ha comesa; fa esforços, y torna, al últim, á recobrar l' us de la rahó sols momentaneament enfosquida.)
Sens' dubte no m' haurá entès;
jo... si, si, estich serè encara!
Vostè en á mí no 'm coneix;
si en Peret escriu diaris
y es politich, no ho sabèm,
perque de lo que 's mormola
un no 'n fá cás, y un secret
es una deixa que 's guarda
sense fern' ús; en Peret
es lo promès de la noya
que ha vingut expressament,
y ara vostè 'l pren per altre,
perque ell aquí, no es res mes
que 'l meu gendre, y jo li juro,
li juro...

ESTEVE Donchs no jurèu
perque heu dit que té 'ls ulls nègres,
que 's prim, que du bigotet,
que ha vingut de Barcelona
y per fi, que 's diu Peret.

JOSEPÓ Jo he dit aixó?... no, impossible;
aixó qui ho diu és vostè!

ALBERT Mirèu que si cridèu massa
per avisarlo, al moment
vos obro 'l cap.

JOSEPÓ Es indigne (*Exaltat.*)
lo medi! Jo no he dit res,
y si per cas, me 'n desdeixo
perque ara ja estich serè,
y ha de constar de tots modos,
que 'n Peret nó es lo Peret
que vostè busca.

ALBERT Altra volta
vos dich no alcèu tant la vèu,
perquè, si 'm cremo, vos porto
près á Barcelona ab ell.
JOSEPÓ Es que vosté no pot pèndrel.
ALBERT Si puch ó no, ja ho veurèu.
JOSEPÓ A casa, sols jo governo.
ALBERT Jo vinch en nom de la lley.
JOSEPÓ Què lley ni que xirivias!
ALBERT Què sabèu vos?
JOSEPÓ Com, què se!
Vostè no sab lo que 's pesca.
ALBERT Visca 'l cel!...
JOSEPÓ Visca...
ALBERT Callèu!

ESCENA XV

Dits, ROSETA, PERET, ESTEVE *y* PAU.—(*Roseta y Peret surten als crits d' Albert y Josepó. Esteve vé pel' fons, gansejant; Pau, poch després d' ell, com seguintlo.*)

ROSETA Que es aixó?
PERET Qu' ha succehit?
ALBERT Qu' anava jo en seguiment
d' un jove, y en eix moment
s' ha trovat.
ESTEVE Res, l' han traít!
PERET Com?
JOSEPÓ Ay! lo cap se me 'n va...
Deu me vulla afavorí'.
(*Aseyentse y posantse 'l cap entre les mans.*)
ALBERT Desd' ara está près.
PERET Jo?
ALBERT Si.

PERET Jo près!

ALBERT No 'n vulla dubtá'.

PERET Y qui li ha dit que fos jo,
lo jove á quí persegueix?

ALBERT L' amo.

ROSETA 'L pare!

ALBERT Si, 'l meteix.

PERET L' amo, diu?

ESTEVE Si, en Josepó...

JOSEPÓ Oh, no,... jo no!

ALBERT La vritat;
hem begut, y ab l' alegría
garlant, lo que mes volia
reservarse, alló ha contat.

ESTEVE (*A Peret.*) Qué li deya? Això va be... (*Ap.*)

JOSEPÓ No, Peret, es fals!... Ah!
(*S' aixeca près de un frenesí espantós y torna á seurers' estirantse 'ls cabells, desesperat.*)

ROSETA (*Volentlo sossegar.*) Pare!
Pare!

ESTEVE (*Ap. á Peret.*) Y pot dubtar encara
del qu' ha dit?
(*Pau qu' ha estat fins ara al fons fentse càrrech de la situació, baixa fent contorsions, y rient ab expansió.*)

PAU (*Rient.*) Molt bé; ja! ja!

ESTEVE De qué 't rius, ara, panarra?

PAU De no res, del paperot
que fan tots.

ESTEVE Què dius, xicot?

PAU Que li xafan la guitarra! (*A Albert.*)

ALBERT A mi?

PAU Sí, escolte.
(*Los dos parlan un moment, ap.*)

ESTEVE (*Ap.*) Me 'n vaig
á esbombarho, abàns qu' aquet (*En Pau*)
no m' entavane à en Peret.
Aqui ja hi sobro. (*Se 'n va.*)

ESCENA XVI

ROSETA JOSEPÓ, ALBERT, PERET *y* PAU

PERET Què faig!
Ay! y quina situació!...
Y à casa quin incomodo!...
ALBERT (*A Pau.*) M' enganyavan!
PAU (*Per l' Esteve.*) Veja 'l modo
d' anàrsen...
ALBERT Be, Josepó!
JOSEPÓ Deixim' en pàu.
ALBERT Molt rebé!
Fóreu un actor dels grossos!
Per viure entre aquests terrossos
sabèu fé 'l vostre papé!
També parlo ab vos...
PERET (*Sorprès.*) Ab mí?
PAU (*Ap.*) Quin enredo qu' he tramat!
(*Alt.*) No fingiu més, li he contat
tot lo qu' ha passat aqui.
Jo só persona manada
y he complert, no es cosa nova;
li he dit qu' hèu cambiat de roba
y de nom... y nada... nada!
A més, com que ja ha fugit
en Peret, no hem perdut res...
ALBERT Encara molt lluny no es.
PAU Ja 't pots cambiá 'l vestit,
hala! ves... (*A Peret.*)
PERET (*Ap.*) Vaig comprenént...

PAU — A dalt, en una cadira,
trobarás la roba... mira
qu' es meva, tu; enteniment!
Y vostè, d' aqui endevant (*A Albert.*)
mes ull. (*Peret se 'n va á dalt.*)

ALBERT — Noy; no cridis massa.

PAU — Carbassa! menja carbassa.

ALBERT — Ja ho veurás d' aqui un instant!
(*Se 'n va molt depressa.*)

ESCENA XVII

ROSETA, PERET, JOSEPÓ *y* PAU.—(*Tant aquesta escena com las que segueixen fins al final del acte, han d' anar ab molta rapidés.*)

PAU — Ja es fora! Hála! 'l cap viu (*A Josepo.*)
y deixèus de sumicàr,
perquè aixó no pot durar
y te de cambiar de niu.

JOSEPÓ — Pèro quė passa? (*No sabent que vol.*)

PAU — Un apuro
del que es força deseixirnos...
Que no podèm adormirnos!
(*Cridant á en Peret desde 'l pèu de l' escala.*)

PERET — Ja va!

ROSA — Però... (*Recelosa.*)

PAU — T' asseguro
que no' l trobará ningù.
Tinch de fer una brometa
d' aquest capità, Roseta!

ROSA — Y jo, què feré per tu?

PAU — Estimarme un xiquet més
del qu' has vingut fent fins ara.

ROSA — Tant que vullas. Y vos, pare,
qué fèu?

JOSEPÓ Que no ho vèus? No res!
avergonyirm' de la meva
malehida flaquetat.
(*Pau sempre va y ve d' aguaytar á la porta del fons tot frisós. Peret baixa de dalt vestit ab roba de 'n Josepó.*)

PERET Vet' aqui lo qu' he trobat.

PAU Anèm, dochs... Alto; l' Esteve
se dirigeix á aqui. (*Desde la porta.*)

PERET Bò!

PAU Ab lo capità.

PERET Endevant!

PAU No teme. Anèu á ca 'n Grau
(*Lo primer á Peret. Després á Josepó.*)
saltant al hort pel recó
del safreig, allí hi ha un cáu.

JOSEPÓ Anem, si 'l haig de salvá!
(*Pau, va acompanyantlos á la porta esquerra per la que 'ls acuyta á fugir.*)

PAU Au, tu sempre mira allá
ben tranquila.
(*A Rosa signantli la porta per hont van Peret y Josepó. No 's confonga.*)

ROSA Si puch, Pau.

PAU No 'm contradigas de res
y 's salva.

ROSA No pas per mi!
may mes, no 'l veuré ja á aquí?

PAU Tant de bó fos. (*Ap. sospirant.*)

ESCENA XVIII

ROSETA, PAU, ESTEVE *y* ALBERT

ESTEVE (*Entrant furiós.*) Si gosés,
d' un colp de puny t' esclafava! (*á Pau.*)

PAU Noy; es un ardit del joch.

ALBERT Ahont es?

PAU A poch, á poch!
Jo li puch dir hont estava,
qu' allá hont es, ja no ho puch di...
Ha saltat per l' hort...

ALBERT (*A Esteve dirigintse á la porta esquerra.*)
Avant!

ESTEVE Qué, avant? Que 's crèu que dirán
cándidament lo camí
que ha emprès? vaya una tontada.

PAU Si á mí 'm tenian de creure,
lo primer qu' han de fé es bèure.

ESTEVE La teva sang!

PAU Y t' agrada?
Vaya un gust!

ALBERT Tinch de fé aná
tota la vila en renòu,
fins que 'l trobe... (*Anantsen pel fondo.*)

PAU Sí, sí!... pròu!
ja li dich que 'l trovarà.

ESTEVE Que 'l trobe ó no, lo qu' es jo (*A Rosa.*)
mon desig ja he satisfet.

ROSA Qué vols dir?

ESTEVE Qu' ara, en Peret
ja coneix á en Josepó.

ROSA Gran prohesa!

PAU Y dèixal di;
sabs lo qu' ha lograt fins ara?

dar una lliçó á ton pare,
y ferse aborrir.

ESTEVE Jo!

PAU Si.

ESTEVE Així y tot, hauré lograt
que 't quedes per vestir sants,
ó que 'm vullas á mi.

ROSA Avans
que aixó, faré un disbarat!

ESTEVE Torres mes altes sabèm
qu' han caygut...

ROSA Déixam, Esteve.

ESTEVE No serás d' ell!...

ROSA Tampoch teva!

ESTEVE Prou ho veurèm!

ROSA Ho veurèm!

FI DEL ACTE SEGON

Acte tercer

La mateixa decoració del acte segon

ESCENA PRIMERA

ROSETA *y* ESTEVE. (*Roseta dormida de cap á la taula, damunt la qual hi haurá una llumenera apagada. Esteve, després d' alçat lo teló entrará per la porta del fons, que se suposa ajustada. Es á l' auba.*)

ESTEVE La porta oberta? qu' estrany! (*Entrant.*)
Ah!... ella. Si haurá dormit
d' est modo tota la nit.
Què faig? Bò! (*Rosa 's desperta.*)
ROSA (*Sobressaltada.*) Tu aquí!
ESTEVE Cap dany
temes de mí.
ROSA (*Calmantse.*) Y be, que vols?
ESTEVE Duas paraulas tinch per dirte.
ROSA Deixam.
ESTEVE Que pots panadirte
de no atendrem; què resols?
ROSA Parla, però ten present
que no puch molt escoltarte.

ESTEVE Roseta; vinch á parlarte.
de ton pare.
ROSA Ab quin intent?
ESTEVE Jo t' estimo, jo no puch
vèuret sofrir.
ROSA Mal ho probas.
Has dit que 'm portavas novas
del pare.
ESTEVE Si que te 'n duch.
ROSA Hont es?
ESTEVE No molt lluny d' aquí
y vindrá avàns de mija hora.
ROSA Perquè donchs, ha passat fora
la nit?
ESTEVE T' ho tindré de di!
ROSA Parla.
ESTEVE Està près.
(*Després d' un moment de pausa.*)
ROSA Dèu del cel!
Pobre pare!... Ets un canalla!
ESTEVE Roseta...
ROSA Un mal home!
ESTEVE Calla
y escóltam. Amich fidel
de ton pare, no só jo
qui abuy tal disgust li dona;
si va près á Barcelona
es per en Peret.
ROSA No!
ESTEVE No?
Com, Roseta! Ell l' ha substret
á l' acció de la justicia.
ROSA L' ha près la teva malicia,
perquè ha salvat á en Peret.
ESTEVE No. Roseta; no hi ha un tal;

res tinch que dir de ton pare;
mes en Peret, tu repara...

ROSA Sabs hont es?

ESTEVE Es mon rival.

ROSA Y 'l vols perdre! Has fet d' espia
per apartarlo d' aquí.
Y que pensas conseguí?

ESTEVE Si ell te deixés... jo 't pendría.

ROSA Ni ell me deixarà, ni á ferho
may del mon ja fora teva.

ESTEVE Ell te deixa, á fè d' Esteve.

ROSA No ho crech.

ESTEVE Convencert espero.

ROSA Com?

ESTEVE Ahir vespre una carta
á Barcelona va anar,
dihent lo que va passar
al jove ab qui vols casarte.
Detalla á no poder més
la denuncia involuntaria
de ton pare, y la precaria
situació en que está 'l promès;
lo qual será près abans
de mig dia, á més tardar,
ja que s' han fet avisar
als alcaldes dels voltants.
Per ella vindrá en rahó
la familia d' en Peret,
que dels apuros d' aquet
n' es causant en Josepó,
per un vici repugnant
que 'l domina, que 'l degrada,
y com son gent tan mirada,
segúr...

ROSA Què!

ESTEVE Que 's desdirán
de tot lo dit.

ROSA (*Ab ira mal comprimida.*) Quina firma
hi ha á la carta?

ESTEVE La meva.

ROSA Y què 't proposas, Esteve?
(*Ap.*) Ni tantost puch contenirme!

ESTEVE Que malalt de gelosia
no 'm salte á troços lo cor,
y que en premi á mon amor
per mi la mà teva sia.
Que puga venir á tu
ma vida tota á oferirte,
que 't vull, que t' estimo, á dirte,
com may ha estimat ningù.
Y protestant la odiosa
rahó, que dels fills en cara
tira las faltas del pare,
ferte, si á tu 't plàu, ma esposa.

ROSA May!

ESTEVE Atén que ja impossible
s' ha fet lo teu casament
ab aquest jove.

ROSA Y tu, atén
á lo que m' ets aborrible.
Pensa que may t' he portat
abàns d' ara, gens d' afecte;
que no 'm mereixes respecte,
ni inclinació, ni amistat.
Que si decretés la sort
qu' ab tu hagués d' esser casada,
per lliurarmen, resignada
preferiria la mort.
Perquè has de saber, Esteve,
qu' estim' mes cent colps morí',

abàns que donar lo sí
que un sol instant me fes teva!

ESTEVE Roseta!

ROSA Et dol ascoltarme?
donchs això es la vritat pura.

ESTEVE Pero no veus, criatura,
qu' he començat á venjarme?
Tu no pensas que en Peret
va fugitiu, que ton pare
está près y que, ja ara,
ton casament s' ha desfet?

ROSA Tu no pensas que en lo mon
may he despreciat ningú
mes del que 't desprècio á tú?
que fora per mi un afront
mereixer l' estimació
ab que pretèns envilirme,
y que preferesch morirme
de dol, que d' humillació?
Que 'm fa pena de sentirte,
que 'm fa asco l' escoltarte,
que 'm fa vergonya agradarte,
que sento goig d' aborrirte!
Y que si tot l' odi qu' ara
per tu sento s' adormia,
fins lo cor m' arrencaria
per tiràrtel' á la cara!

ESTEVE Roseta, he vingut per fe'
las paus.

ROSA No las vull.

ESTEVE Tu vols
que 'm desespere!... Estèm sols.

ROSA Si 't mòus d' aquí, cridaré

ESTEVE Y la gent s' enterarà
com hem passat junts la nit.

ROSA Oh, Deu.

ESTEVE Per fer paus he dit que venía.

ROSA (*Resolta.*) Surt!

ESTEVE En va!

ROSA Surt te dich, ò me 'n vaig jo.

ESTEVE Persisteixes?

ROSA Persisteixo.

ESTEVE Tremola, donchs...

ROSA (*Ab força.*) T' aborreixo!

ESTEVE Oh, rabia. (*Dirigintse á ella.*)

ROSA (*Fugint.*) Ah!

(*Pau se presenta á la porta del fons. Rosa s' ampara ab ell. Esteve 's domina. Pausa.*)

ESCENA II

Dits y PAU

PAU (*A la porta.*) Què es aixó?

ESTEVE Oh!

ROSA Pau!

PAU Comprench. (*Baixant*) Què hi farem! Adeu Esteve. (*Despedintlo perquè se 'n vaja.*)

ESTEVE Ay de tots!

PAU Aquest xicot te fogots.

ROSA Tota tremolo.

PAU (*Ab calma.*) Seyèm.

ESCENA III

ROSETA *y* PAU

PAU Y be, sossegat; recobra la calma.

ROSA Quasi estich morta;

	al passar tu aquella porta,
	anava á tiràrsem sobre.
PAU	Pillastre! Donchs t' he salvat
	d' un insult!
ROSA	Sí.
PAU	Me ho temía;
	y que es lo que pretenía?
ROSA	Transigir. No l' he escoltat.
	M' ha dit que 'l pare está pres,
	que 'n Peret va fugitiu,
	mes que 'l pendrán.
PAU	Ell ho diu...
ROSA	Y tu?
PAU	Deixa fe, qué mes
	t' ha dit?
ROSA	Qu' ha fet quatre rallas
	per casa en Peret, dihent
	tals cosas, qu' aquella gent
	nos tindrán per uns canallas.
	Y que desfet ja del tot
	mon casament, si volia,
	per muller ell me pendría.
PAU	Lo que pendría 'l teu dot!
	Manera mes especial
	d' estimar jo may l' he vista.
	Be, vaja; no estigas trista,
	ja soch aquí, y tant se val
	que deixe de fer com no
	que tot s' apariará.
ROSA	Y com?
PAU	M' ho tinch de pensá
	però t'ho asseguro jo... (*Rosa roda 'l cap*)
	No 'n dubtes, no 'n dubtes, Rosa
	que si he perduda la nit
	nó ha sigut sense profit.

ROSA Qué has fet?

PAU He fet una cosa
que poch te la pensas.

ROSA Digas.

PAU Só anat á veure la mare
d' en Peret.

ROSA Tu.
(*Estrenyentli la má sobre son pit.*)

PAU Què fas ara!

ROSA Gracias!

PAU Però, dona, estigas. (*Desprenentse.*)

ROSA Dèu t' ha inspirat! Y qué tal,
heu corregut?

PAU Y está clá!
Y conto que 'ns anirá
d' allò. de cà 'l general.

ROSA Vols dir?

PAU Per ara segú
no hi ha re, pero 's confía...
solament me contraría
una cosa...

ROSA Què?

PAU Dius tu,
que l' Esteve á fet á nit
una carta y no hi contava;
es llástima! quan pensava
deixarho tot enllestit.

ROSA Pero la carta?

PAU No se
l' efecte qu' ella ocasione;
mes per fe que se li done
tot quant diu jo desferè

ROSA Però prompte.

PAU Sí, Roseta;
abuy, aquest dematí.

Pero un altra volta aquí
t' hauré de deixar soleta.

ROSA — Oh! no, si tornava aquell!

PAU — Donchs com s' arregla? Si jo
sapigués qu' en Josepó
no ha de tardar...

ROSA — Sabs que es d' ell?

PAU — Ha fet nit al mas Sindréus
ab lo capitá, y cregut
estava quan he vingut,
que foren aquí.

ROSA — Y tu creus
que se l' enduràn?

PAU — Ca! dona;
per lo menys, jo no sé veure
la rahó; li farán creure
que va près á Barcelona,
per ferli por, perquè diga
hont en Peret s' ha amagat.

ROSA — Ell, fins aqui, ab re ha mancat.

PAU — Jo lo que sento es que triga
y 'l temps es or.

ROSA — Pobre Pau!
Si la sort de casa nostra
no fuig, t' he de da' una mostra
del que t' aprècio.

PAU — (*Mitj somrient.*) Caráu!
crech que m' ho mereixo.

ROSA — Si.

PAU — (*Ap.*) No pensa mes que en pagarme!

ROSA — Has arribat á estimarme
com un germà.

PAU — (*Expansiò retinguda.*) Més... es dí';
sens familia, sens ningù,
sempre ab mí tu bondadosa...

ROSA Só ta germana. (*Donantli la ma.*)
PAU (*Conmogut y dominantse.*) Si, Rosa:
germana... si així ho vols tu!

ESCENA IV

Dits, JOSEPÓ *y* ALBERT. (*Desd' aquesta escena fins al fi del acte, se veurá passeijar per la part exterior de la casa un soldat del qual á son temps se 'n fa referencia á l' escena. No es convenient, per això, presentarse molt visible.*)

ALBERT Bon dia!
PAU Ah!
ROSA Pare! (*Corrent á ell.*)
JOSEPÓ (*Rebentla en sos braços.*) Rosa!
ALBERT Bona peça! (*A Pau.*)
PAU Bon company!
ALBERT Certament, fins y tot, massa!
PAU (*Ap. á Albert.*) Y diga, va près?
ALBERT Si hi va?
Deu te 'n guard' á tu de serho:
al *ponton!*
PAU No ho digués pas
á la noya.
ALBERT (*Ap.*) Haig d' espantarlos,
per veure si 'ls faig cantar
hont es l' altre. (*Alt.*) Y be, pubilla;
que 'm voldrèu desdejunar?
(*Roseta deixa á son pare ab qui ha estat parlant fins aquest moment. Mentres lo capità està distret ab ella, Pau y Josepó cambian apart unas quantas paraulas, las quals interromp lo capità, tan bon punt se 'n adona qu' enrahonan.*)
ROSA Com s' ho mereix tant!

ALBERT — Filleta,
jo som un home manat...

JOSEPÓ — Però, y en Peret?
(*Apart á Pau.*)

PAU — (*Ap. á Josepó.*) A salvo;
á més, á nit he baixat
á Barcelona...
(*Rosa entra dins. Porta dreta.*)

ALBERT — (*A Pau, reparantlo.*) Que 'n tramas
algun' altra? Feste enllà,
qu' aixó de *xiu-xius* no es cosa
que m' agrade.

JOSEPÓ — No hi ha tal.
Li deya qu' havent d' anàrmen
ab vostè, per no deixar
sola la noya, qu' avise
la vehina del costat,
perquè ab ella vinga á viure
á qui.

ALBERT — Be; no es mal pensat.
(*Ap.*) Pobre home! qui sab què 's pensa:
de por l' haig de fer cantar.

(*Roseta tràu una panereta de taula, ab llonganissa, formatje, pomas y fruyta seca, y la posa á taula ab lo pà y la porrona, que traurá del armariet de la paret inmediata.*)

ROSA — Si es servit. (*A Albert.*) Desdejunàuvos.
(*Als altres.*)

PAU — Jo sols un trago, y me 'n vaig. (*Bèu.*)

ROSA — Y vos, pare?

JOSEPÓ — No, Roseta.

ALBERT — Vaja, home, esforcèus, caràm!
ara qualsevol creuría
qu' estèu en capella?

PAU Y tal!
Marxarán... (*Ap. á Albert.*)

ALBERT (*Ap.*) D' aquí mij' hora.

PAU (*Id.*) No'm puch adormir. (*Alt*) Me'n vaig.

JOSEPÓ Abàns d' anàrmen, voldria
que 'ns parléssem.

PAU Molt be.

SOLDAT (*Desde fora, á Pau que va per á sortir.*) Atrás!

PAU Macatxo! (*Tornant enrera.*)

ALBERT (*Menjant y rient.*) Ja, ja!

PAU Pot riure!
que també estich près?

ROSA Soldats
á la porta!

ALBERT (*A Pau.*) Donchs que 't pensas?
á aquí, Pau, s' hi pot entrar;
mes surtirne, sens mas ordas,
fillet meu, no ho lograrás.

PAU Ay, ay!

JOSEPÓ No tema que fuge!

ALBERT Quatre homens he fet posar;
dos aquí, y dos á la porta
del hortet.

PAU No 'ns robaràn.
Tu qu' has passat la nit sola, (*A Rosa.*)
ara no 't podrás queixar.

ROSA Ja ho pots dir.

JOSEPÓ (*Ap.*) Sola, la pobre!...

ALBERT A saberho 'l capitá
Saladrigues, vos prometo (*Atufantse 'l bigoti.*)
qu' us hauria acompanyat.

PAU (*Ap.*) Vejàm si 'l *salvo-conducto*
l' alcalde haurà rebut ja.
Be; puch anàrmen? (*A Albert.*)

ALBERT Sí, home.
PAU Donchs, au!
ALBERT (*Pujant al fons.*) Deixáulo passar.
PAU A revèure.
JOSEPÓ Tu, t' espero.
PAU Sí, home. (*Se 'n va. Pausa.*)
ALBERT (*A Josepó.*) Donchs...
JOSEPÓ (*Interrompentlo.*) Ja veurà;
Roseta convé que 'ns deixes
per un moment.
ROSA Al instant.
(*Rosa retira lo qu' havia posat sobre la taula, deixanthi solament la porrona.*)

ESCENA V

JOSEPÓ *y* ALBERT

JOSEPÓ Ara, estant sols, si li sembla,
podrèm parlá ab claretat.
ALBERT Ja veurèu; jo soch un home,
com hèu vist, alegre, franch,
aficionat á la boyra,
á bèure y á festejar;
mes també, may de la vida
á mos debers he mancat.
JOSEPÓ Ho crech.
ALBERT Res mes tinch per dirvos;
parlèu vos.
JOSEPÓ Com començar!
ALBERT Jo us daré pèu. In liquèume
ahont es l' amagatall
d' aquell senyor, y tot d' una
recobrèu la llibertat.
JOSEPÓ Y si no?
ALBERT Al *ponton.*

JOSEPÓ — Ho sento.
ALBERT — Jo també.
JOSEPÓ — Hi tindré d' anar!
No sé en Peret hont puga esser,
ni ho diria, si per càs...
ALBERT — Y donchs vos, perquè temíau?
No 'l guiávau?
JOSEPÓ — L' he enganyat.
Ho feya vèure, perquè,
distrets vostè y los soldats
ab mí, pogués ell á sa vo
posarse.
ALBERT — Y trobèu estrany (*Formalisantse.*)
desprès, que lligat vos porte
com un Christo cap avall?
JOSEPÓ — Es tan gran aquesta culpa?
ALBERT — Sabèu las lleys militars
quinas son? Me 'n hèu fet una
que 'm podría costá 'l cap:
qui no cumpleix la consigna
que reb, es afusellat.
JOSEPÓ — Fássas càrrech qu' ell á casa
no hi ha estat, y tots en paus.
ALBERT — Josepó, aixó no pot esser.
JOSEPÓ — Capitá, no 'l trobarà.
ALBERT — Anirèu á la Carraca,
ó á Canarias.
JOSEPÓ — Tant se val!
ALBERT — Tant se val?
JOSEPÓ — Jo tinch la culpa
de tot lo qu' está passant
al pobre Peret, donchs cáiga
lo càstich d' ell en mon cap.
ALBERT — Vent de boca.
JOSEPÓ — No.

ALBERT — Y la noya?
la pubilla?

JOSEPÓ — Es veritat!

ALBERT — Bebèu... y reflexionèuho.
(*Acostantli 'l porró.*)
(*Ap.*) Jo tornarè á fe 'l cantar. (*Pausa.*)
Què pensèu?

JOSEPÓ — Que no es molt digne
son intent. M' ha vist esclàu
d' un vici, que 'm fa vergonya
fins nomenarlo, y, poch leyal,
valèntse d' ell, m' ha sorprès
un secret que no 'm pertany;
mes no 's pense nova volta
lograrho!

ALBERT — Jo...

JOSEPÓ — Tinch jurat
corregirme, ser més home,
y en càstich de tot lo mal
qu' he causat, sofrir la pena
que meresca, sens que may
puga vostè ni cap altre
sentirme plánye, ó queixar!

ALBERT — No us enfadèu; jo no ho deya...

JOSEPÓ — Vol bèure vostè!
(*Allargantli 'l porro.*)

ALBERT — No.
(*Josepó llança 'l porró, que 's fa troços, y s' asseu ab molta calma.*)

ALBERT — (*Al veure l' acció d' en Josepó.*) Ah!

JOSEPÓ — Ara seguesca.

ALBERT — (*Ap.*) Quin home!

JOSEPÓ — Seguesca, ó deixem estar.

ALBERT — Poca cosa tinch per dirvos;
d' aquí mij' hora 'l més llarch,

estèu á punt per anàrnosen
cap avall.

JOSEPÓ Tant aviat?

ALBERT Per despedí'us de la noya,
sòbra temps. (*Ap.*) Reblèm lo clàu.

JOSEPÓ Per mes bon home 'l tenia.

ALBERT Só dolent?

JOSEPÓ M' ho va semblant.
Quant val la llibertat meva?

ALBERT Que volèu dir?

JOSEPÓ Sia franch!
De portarme á Barcelona
no 'n traurá res... vol guanyar
dotze unces d' or?... Ne vol quinze,
vint, trenta?... No rode 'l cap,
y responga d' una volta.

ALBERT No, Josepó, no vull tant;
aixó seria com vendre
la justicia, y soch honrat.
Tinch de portà' á Barcelona
un près, vos deixo triar
entre vos y entre aquell jove
que teníu tan amagat.
Ara, ab aixó, decidiuvos.

JOSEPÓ Vol quarant' unces?

ALBERT En va;
d' aquí mij' hora, un ó altre
estèu á punt per marxar.

JOSEPÓ Estich á las sevas ordas.

ALBERT Vejàm si 's doblegará. (*Ap. Anantsen.*)
(*Albert surt per la porta del fons, prenent la clau, que estará per part de dins y tanca per fora.*)

ESCENA VI

JOSEPÓ

Y 'm tanca! La verge 'm valga!
quin afront tinch de sofrir!
Mas, per qué 'm planyo? Ho mereixo!
Pero; qué dirán de mí?
Pobre Peret! pobre noya!
Pensar que jo 'ls he marcit
las flors, ay! de la garlanda
qu' abdòs s' estaban guarnint.
Què serà d' ell á l' hora esta?
Haurá renunciat per mí
á la mà de la Roseta?
Haurá lluny d' aquí fugit
per may vèurens... despreciántme?
Fora horrible!... Fora trist
haver de veure á una filla
plorar sempre, emmalaltirs',
morir potser! Deu no ho vulla! (*Pausa.*)
No sè quan, he sentit dir
que del vici per la escala
l' home, fins devalla al crim;
que fuig de sos peus la terra,
que ab tot y qu' es son desig
deturárse... baixa... baixa...
baixa sempre... Quí ho diu, quí?...
Jo en est camí vull pararme
abàns d' arribá' á la fí,
ho vull, sí, ho vull y té d' esser!
y será... lo cor m' ho diu!
(*Ramor dins, com d' algú que saltes.*)
Què será aquest terratrèmol?
Noya, Roseta!

ESCENA VII

JOSEPÓ, PAU *y* ROSETA.—(*Pau y Roseta súrten á plerèt y ab la punta del dit demunt la boca, indicant á Josepó que convé silenci.*)

ROSA (*Surtint.*) Xit!
PAU (*Id.*) Xit!
JOSEPÓ Qué passa?
PAU (*A Rosa.*) Posa la balda
y mentres ell sia aquí,
alerta que no 'ns sorprengan,
alerta sempre, y cap viu.
JOSEPÓ Pero, aixó? (*A Pau.*)
ROSA Es allí qu' espera.
PAU Xit!
ROSA En Peret.
PAU Calla 't dich!
En Peret ve per parlarvos; (*Ab intenció*)
sabèu lo que li 'hèu de dir?
JOSEPÓ Sí qu' ho sé; mes, á la porta
del hort no hi ha guardia?
PAU Si.
JOSEPÓ Qu' hèu fet perque no us vegessen
entrar?
ROSA Jo li vaig á dir
que pot venirsen. (*Entra á dins.*)
PAU Ahir vespre,
perque estigués mes tranquil
y mes segur, mentres anavan
cèrcantlo fora d' aquí,
lo vaig amagar á casa
d' en Blay lo vostre vehí,
qu' es lo derrer lloch d' hont pugan
sospitar.

JOSEPÓ Però...

PAU Hem guarnit
un tauló, desde las golfas
de cà 'l Blay, y las d' aquí,
y á poch á poch, ab cuydado,
sens moure gens de brugit,
hem passat per la palanca,
havem saltat aquí dins,
sorprenent á la Roseta
perque no s' esporuguis...
ell s' ha cambiat la roba
que va posarse ahir nit,
y res mes! De la vinguda,
ell vos ne dirá 'l motiu.

ESCENA VIII

Dits, ROSETA *y* PERET

JOSEPÓ Senyor Peret! (*Dantli la má ab lo cap baix.*)

PERET (*Encaixant.*) Josepó!

PAU (*Ap.*) Vaja va bé. (*Alt.*) Anèm á dins
á vigilar; si algú arriba,
per senyal farèu un crit,
y com que á aquí no li saben,
fuig, s' amaga y bona nit.

ROSA Peret!

PERET Sosségat, Roseta;
t' estimo 'l mateix qu' ahir.

PAU (*Ap.*) Com ja té 'l *salvo-conducto*
estich bon troç més tranquil.

JOSEPÓ (*Ap.*) No goso aixecar la cara;
no sé què fer ni què dir.

ROSA Y tú y 'l pare? (*A Peret.*)

PERET Com sempre;
amichs.

ROSA — Y res 'mes qu' amichs?
PERET — Lo que tu vullas, Roseta.
ROSA — Dèu ho fassa!
PAU — (*A Rosa.*) Anèm á dins.
ROSA — Veuré si puch escoltarlos. (*Ap. anantsen*) per la porta. (*Pausa.*)

ESCENA IX

JOSEPÓ *y* PERET

PERET — Us vinch á dir...
JOSEPÓ — Peret, si un favor vol ferme,
deixim parlar primé, á mí.
PERET — Tant se val.
JOSEPÓ — (*Agitat y no sabent qué dir.*)
Donchs veurà... ascolte,
jo voldria... jo he sentit...
PERET — Vaja!... vaja! sosseguèuvos,
ó sino... (*Indicant que se 'n anirá.*)
JOSEPÓ — (*Dominantse.*) Si estich tranquil;
mes no se trobar paraulas
per dirli 'l que li haig de dir.
PERET — Satisfaccions? No 'n demano.
JOSEPÓ — Jo me las demano á mí. (*Pausa.*)
Mercè Dèu del cel m' ha feta
de sos dons, y he anat vivint
fins fa poch, junt á la noya
honrat, sens afanys y rich.
Per desgracia, y no 'm disculpo,
farà com un any y mig
qu' una amistat massa estreta,
qu' un interès massa viu,
qu' un ïmpuls de mala mena
m' ha fet esclàu d' un amich,

d' un amich que pretenia
robarme 'l que mes estim',
la Rosa, la meva filla!
y per lograr son desîg,
un vici m' ha fet coneixer
qu' al home honrat, torna vil,
perquè en l' accès d' aquest vici
pogués arrencarme un sí!

PERET Josepó, no puch permetre
que seguiu parlantme aixís.

JOSEPÓ Si no vol que á mal ho prenga
m' escoltará fins al fí.

PERET Seguiu, donchs.

JOSEPÓ Jo só culpable;
vostè 's troba abuy per mí,
descobert á la justicia
qu' el persegueix, fugitiu
y si per càs l' agafavan,
d' esse' embarcat en perill.
Jo ho lamento, jo m' esplico
que per çó, y pel que no dich,
vostè fins s' avergonyeixe
d' entrar ab mí en parentíu,
y que de quant va ahir dirme
n' estiga abuy penedit.
Perdone; tinch fet proposit,
mesytot... m'he corregit. (*Ab convicció.*)
Si estima com diu la noya,
no vulla ferli sentir
lo despreci, lo just càstich
que sols me pertoca á mí.
Tinch hisendas, hipotecas,
censals, tres masos...; só rich!
Donchs be; tot li dono á ella...
tant sols de quant ara tinch,

me guardaré aquesta casa
per viure y morir aquí!
Vostè ab ella, á Barcelona
podrán guarnirse un bell pis;
jo baixaré á visitarlos,
vostès vindrán los estius
á la torra dels seus pares
y aquí 'ns veurèm mes sovint.
Pero, per Déu li demano,
no vulla ferli sentir
á la noya, lo despreci
que sols jo, merescut tinch!

PERET Josepó.

JOSEPÓ Ella l' aprécia...
sí, senyor, jo ho he llegit
en sos ulls; sempre 'ls dels pares
saben llegí' en los dels fills!
Son amor, es sa existencia;
sols de l' esperança viu
de passar un jorn la porta
d' aquest cel, que may ha vist.
y del que vostè promesas
n' hi ha fetas, sens dubte, á mils.
Si ara en son cor l' esperança,
com una flor se marcís;
si d' aquest cel la celístia,
de sos ulls anés fugint,
é il-lusions, plahers y somnis
de colp mirés esbargirs'!
Si aquestas dolsas promesas
vostè deixés de cumplir;
ma filla, ma pobre filla,
moriria... y tot per mí!

PERET Josepó, prou; no esperava
sentirvos parlar aixís.

JOSEPÓ Jo he degut...
PERET De ma vinguda
no he dit encara 'l motiu,
y si be es cert que deploro
lo que he vist, lo que he sentit,
no estimo abuy menys la Rosa
del que l' estimava ahir.
JOSEPÓ Permètim; dins poca estona
ab lo capitá surtim,
y jo abans necessitava...
PERET Vos no surtiréu d' aquí.
JOSEPÓ Jo dech de mas lleugeresas
las conseqüencias sentir;
jo dech evitá als seus pares
lo disgust que sols per mí
los amenaça.
PERET Y la Rosa?
JOSEPÓ Primer son ells.
PERET Jo vos dich
que no surtirèu.
JOSEPÓ No 'm prive
d' esmenar, sols sia un xich,
l' enormitat de la culpa
que sobre mí estich sentint.
Desistesca; si propòsit
tingués de fer res per mí,
pensi ab lo que jo mes pensó,
recordis de qui sols viu
de l' afecte que li porta:
jo, essentho ella, só feliç!
PERET Ho crech, Josepó. Igual penso
y us juro ab las mans al pit,
que ni deixar vull á ella
ni vos surtirèu d' aquí.
Jo só lliure; á Barcelona

s' ha fet fiança per mí,
y un *salvo-conducto* acaba
de darme en Pau, fet á nit.
Si per mí prés vos portavan
de ma desgracia sofrint
tot lo pes, sens dir paraula
ni queixarvos; si per mi
deixávau la casa, 'l poble,
la filla, y serè, 'l perill
guaytàvau d' aná á Canarias
y fins mes lluny... ara tinch
lo gust de dirvos: som lliures,
felicitèmnos, amich,
y ab una forta encaixada
probarvos que só agrahit.
(*Peret allarga la má á Josepó, la qual estreny afectuosament y molt conmogut.*)

JOSEPÓ Senyor Peret, vostè m' obra
las portas del Paradís;
vosté mereix que jo besi
sas petjadas.

PERET. Vos he dit.
que som amichs un y altre;
sols cal que fem per seguir
d' esser cada jorn mes dignes
d' eix afecte.

JOSEPÓ (*Ap.*) Comprench. (*Alt.*) Sí;
per mí, li dóno paraula!
tinch de torná un any y mitx
enrera de ma existencia,
per ser novament feliç.

PERET Dèu ho vulla!

JOSEPÓ (*Ab sentiment.*) Vosté 'n dubta?

PERET No pas per vos.

JOSEPÓ Donchs per quí

se pot perdre?
PERET — Hi ha una carta
qu' han de rebre aquest matí
los meus pares.
JOSEPÓ — Quí l' ha escrita?
PERET — L' Esteve.
JOSEPÓ — Ah! quan jo dich
que l' haig de matar! Ja 'm penso
lo que en ella 'ls deurá dir.
PERET — Y clar! Sent per ell escrita
es fácil de presumir.
JOSEPÓ — Y no hi ha medi ab que 's puga
desfer son malvat desig?
PERET — Un n' he pensat ensajarne
que en Pau me l' ha sugerit.
JOSEPÓ — Posemlo al moment en planta.
PERET — L' Esteve ha de vení aquí...

ESCENA X

Dits, PAU *y* ROSETA

PAU — Lo capitá. (*Avisant.*)
PERET — Ja estém llestos;
lo rebré jo.
PAU — Donchs amichs
altra volta?
PERET — No, com sempre.
JOSEPÓ — Filla!
PERET — Estás contenta?
ROSA — (*Ab satisfacció.*) Sí.
PAU — Ja s' acosta.
PERET — Donchs aneusen
y tú, mentres sóu á dins, (*A Pau.*)
esplicali tot, y arregla
lo papé' aquell qu' havem dit.

PAU Descanse.

PERET Que pochs ne corren,
de xicots tan aixerits.

ESCENA XI

PERET, *tot seguit* ALBERT

PERET Quina sorpresa li espera!
Aquí 'l tenim *(Trucan.)* Ja vá!

ALBERT *(Dins, tornant á trucar.)* Obriu.

PERET Mare de Déu, quinas fugas!

ALBERT *(Entrant.)* Es que jo... com! vosté aquí?
Ara sí que no s' escapa.

PERET Ja 'n pot estar ben tranquil.

ALBERT Si dona un pas, si fa un gesto,
si 's mou...

PERET No fassa venir
cap soldat.

ALBERT Com que no!

PERET *(Donantli un paper.)* Veja
lo que diu aquest escrit,
que per escrupols qu' hi tinga.
no hi pot trobar res que dir.

ALBERT *(Després de llegir.)*
Me 'n alegro, pero digam,
perquè no me 'l mostrá ahir?

PERET Per una rahó molt senzilla:
no 'l tenia.

ALBERT Es divertit!
Després que tant m' ha fet córrer
per aquests turóns vehins,
á las foscas, saltant márgens,
als gossos esporuguint
dels barris de las masías,

y suant, tot y sent de nit;
ara topo aquí 'l meu home
tan calmós y tan tranquil,
y quan vaig jo per xarparlo
m' allarga ell aquest escrit.
Si no que no sé enfadarme, *(Mig rient.)*
n' hi feya deu mil bocins!
Y quí li ha dat?

PERET — En Pau.

ALBERT — Vaja!
aquest xicot te argent viu
dintre 'l cap.

PERET — A Barcelona
ha anat, y tornat á nit.

ALBERT — Es una alhaja.

PERET — Respecte
d' aixó no hi ha mes que dir? *(Del paper.)*

ALBERT — Está escrit de má de mestre,
no hi manca res.

PERET — Sent axís,
en Josepó ja está lliure!

ALBERT — Igual que jo.

PERET — Donchs aquí
lo capitá ja hi fa nosa...

ALBERT — Com!

PERET — Y 'ns hi falta l' amich.

ALBERT — Endevant; á vostè toca
de dirme en què 'ls puch servir.

PERET — Vostè, en tot lo qu' aquí passa,
suposo que hi haurá vist
una má que en tot quant toca
deixa senyal. Donchs á nit,
la má aquesta, á Barcelona
unas lletras escribint,
ha probat de separarnos

á la Roseta y á mí,
fent qu' un avench ma familia
entre jo y ella 'ns obrís.
Cal dirli lo que l' impulsa
á la má aquesta, á obrá' aixís?

ALBERT Ab tot y las pocas horas
qu' han passat des que só aquí,
conech l' Esteve y l' historia
á que s' está referint.

PERET Dochs be, de l' historia aquesta
abuy s' ha de veure 'l fi.
Al Esteve, dins poch rato,
la Rosa fará da' avís
qu' ha de parlarli y sens dubte
que vindrá tot desseguit.
En la conversa qu' entaulin
tota ma esperança tinch.
Per si no puch d' altre modo
desfer tot quant ell ha dit
á mos pares, testimoni
lo faig del que passi aquí,
perque puga declerarho
si may convingués aixís.

ALBERT No es mala la estratagema;
peró á succehirme á mi
lo que á vostè...

PERET Què faría?

ALBERT Déixeho correr, no 's pot dir.

PERET Donchs bé, si á vostè li sembla
podriam ferlo venir.

ALBERT Endevant.

PERET Pau! (*Cridantlo.*)

ESCENA XII

Dits, PAU *y després* ROSETA

ALBERT (*A Pau.*) Ah! velítre...
PAU Deu lo guard'. (*Casi burlantsen.*)
PERET Tot desseguit
ves á visar á l' Esteve.
PAU Molt bé.
PERET Nosaltres á dins.
Jo al hortet, vostè á la cuyna,
en Pau se quedará allí (*A la porta del*
quan vinga ab ell. *carrer.*)
ALBERT Será un siti
d' Estrasburg.
PERET (*Cridant á la porta.*) Ja pots sortir,
Roseta. (*Surt Roseta.*)
ALBERT (*Ap.*) A fè, fè, qu' es maca!
ROSA He sentit tot lo qu' hèu dit;
te sab gréu?
PERET Qu' ha de saberme!
Tens lo paper?
ROSA (*Mostràntli.*) Es aquí.
PERET Donchs, coratje.
ROSA No me 'n manca.
PERET Vejam si á la fí 'n sortim.
(*Peret entra á la primera porta esquerra. Albert á la de la dreta. Roseta haurá deixat un tinter demunt la taula.*)

ESCENA XIII

ROSETA.—(*Asseguda prop la taula y llegint lo paper que ha dut.*)

«En tot lo que vaig contar
»en ma carta ahir datada,

»la passió 'm va arrebatar,
»y abuy finch de retirar
»la firma qu' allí he posada.
»Un accés de lleugeresa
»y un bull d' acalorament
»en mon cap, han compromesa
»d' una casa l' honradesa
»qu' estiman tota la gent.
»Per lo tant, res del que 'ls deya
»com á cert siga tingut:
»al escríurels, jo no hi veya,
»y he vist tot lo mal que feya
»quant la reacció ha vingut.
»Tinguda aquesta, donchs, sia
»per tots, en vindicació
»de lo qu' ara jo voldría
»no haver dit, y aixís no hauria
»de fer tal retractació.» (*Pausa.*)
(*Declamant.*) Dupto que á posar s' aplani
la firma en aquest papé;
per mes que jo li demani
y aquell que puga li mani,
no crech que se 'n trega rè.
Mes veurèm, aquí ve ja.

ESCENA XIV

ROSETA *y* ESTEVE.—(*Al entrar Esteve, 's deixará veure en Pau al fons un curt moment.*)

ESTEVE M' has demanat?
ROSA Sí.
ESTEVE (*Baixant.*) Resolta
á darme la teva mà?
ROSA D' aixó prou qu' ens vagará
parlarne.

ESTEVE Donchs què hi ha?
ROSA Escolta.
Ferit del pare 'l bon nom
per la carta qu' has escrita,
ara 'l pare necessita
un medi, que per tothom
desfassa tan mala dita.
Per çó lograr, una carta
contradihént l' altra havèm feta,
tú la firmas...
ESTEVE No, Roseta.
ROSA La firmas, y al retractarte
ta fortuna queda feta.
Tu mateix li fixaràs
lo prèu y tot desseguida
que la carta firmarás,
aquí 'l diner cobrarás
en or, y en una partida.
ESTEVE Paga d' or, ofensa amaga,
per qui cerca dóns d' amor;
sols un premi m' afalaga.
ROSA Dígal.
ESTEVE De ton cor en paga,
firmaré guanyant ton cor!
ROSA Mon cor! Esteve, al extrèm
qu' hem arribat ja es follia
seguir obrant com obrèm.
tots sofrim y cap logrèm
lo fí qu' á obrá aixi 'ns atía.
Jo crech que, per contrapunt,
hem anat tots mes amunt
del qu' era just y deviam;
y qu' ara, res ne trauriam
d' insistir en aquet punt.
Crèume, Esteve, si l' amor

que dius sentir, no m' es dat
correspondre ab lo meu cor,
en cambi ets l' amich mellor
que fins abuy, d' allí ha passat. (*La porta*)
Crèyas á l' hisenda teva,
potser, logrant la má meva,
posá ab lo temps un adob?
Firma aquesta carta Esteve,
y li posarás de cop.

ESTEVE Jo no sé...
(*Assentantse prop de la taula de cara á la porta de la dreta, guaytant lo paper á que s' aludeig. Rosa dreta á l' altra part de la taula, de cara á ell.*)

ROSA Res del que diu
á disfamarte tendeix;
al revés, l' honra reviu
del pare, y se fa motiu
d' una acció que t' enalteix.

ESTEVE No pot ser. (*Deixant lo paper.*)

ROSA Que pots encara
torná al bon camí.

ESTEVE Aixó ray!

ROSA Per la salut de ta mare!

ESTEVE Sías meva.

ROSA Pensa qu' ara
lo pare es lliure...

ESTEVE Ja may!

ROSA Per l' amor de Deu!

ESTEVE Per rè!

ROSA Per l' amistat meva.

ESTEVE No;
sols per ton amor pot sé'.

ESCENA DERRERA

ROSETA, ESTEVE, JOSEPÓ, PERET, PAU
y ALBERT

JOSEPÓ Prèn y firma.
(*Surtint ab Albert de la dreta y tirant una bossa ab diners damunt la taula.*)

ESTEVE No ho faré
per res del mon!
(*Peret, qu' ha sortit de l' esquerra al meteix temps qu' en Josepó, s' haurá acostat al Esteve sense que d' ell sia vist, per rahó d' estarhi d' espatllas, y posantli la boca d' una pistola al cap, li diu ab veu forta y resolta.*)

PERET Per aixó,
per aixó, y tot desseguida!

ESTEVE Oh!

PERET Esteve firméu, firméu;
ó sino...
(*Ab vèu de trò y sens deixar dir un mot á l' Esteve lo qual pren la ploma y firma lo paper.*)
(*Baixant la pistola.*) Aixó us val la vida.
Ara, allí hi ha la sortida...
(*Esteve s' aixeca, passeja una mirada d' ódi pels que 'l voltan, clòu los punys y sens dir mot, se retira obehint lo gest imperatiu d' en Peret que li signa la porta. Aixis qu' ell ha sortit entra en Pau saltant y tirant la barretina al ayre. Satisfacció general.*)

PAU Victoria? (*Saltant.*)

JOSEPÓ (*Fent un sospir.*) Gracias á Deu!

ALBERT Quin home!
PERET (*Satisfet.*) Tot s' ha arreglat.
PAU Obrím donchs á l' alegría
nostres cors.
ROSA (*A Pau.*) Tu 'ns has salvat?
PAU Y fins aquí, que he guanyat?
ROSA Mon afecte. (*Dantli la ma.*)
JOSEPÓ Y axó.
(*Dantli la bossa que, destinantla al Esteve, ha tirat demunt la taula.*)
PAU Sia
per be de tots.
PERET Jo sabré
vetllar pel teu pervenir.
JOSEPÓ Y si vols sé' home de be, (*Ab intenció.*)
no oblides may lo perquè
del qu' ha succehit aquí.
PAU Si en lo curs de l' existencia
me trovo en un cas semblant,
recordaré que la ciencia
del bon viure, es la prudencia,
que sempre escaseja tant.
Y si es cert, com los canallas
diuhen, que 'l mon un càu es
de riallas y plorallas;
seràn per mi las riallas,
les plorallas pels demès.

FI DE LA COMEDIA